+150 Aktywności na Lekcje Plastyki

Twórzcie, porównujcie, odkrywajcie

150 pomysłów + 1 portfolio na finał

151 gotowych scenariuszy działań zespołowych

Cel • materiały • cztery etapy • rezultat

Ocena • dostosowanie • częsty błąd

Rysunek i barwa • projekt i przestrzeń

Dziedzictwo • muzyka • teatr • ruch

155 stron • aktywności 001–151

Jak prowadzić aktywności

151 scenariuszy do wyboru

1

Wybierz cel

Dobierz temat i proponowany poziom do doświadczenia grupy. Przeczytaj rezultat oraz ocenę przed rozpoczęciem; nie wymagaj identycznych prac.

2

Przygotuj materiały

Sprawdź listę i przygotuj stanowiska. Przybory, reprodukcje, nagrania oraz sprzęt dobiera nauczyciel; wcześniejsze prace są potrzebne tam, gdzie wskazuje je scenariusz.

3

Zorganizuj współpracę

Rozdziel zadania i ustal kolejność. Zmieniaj role, aby każdy mógł uczestniczyć; porównanie i rozmowa są częścią działania, nie dodatkiem na końcu.

4

Zaplanuj czas

45 minut lub 2 × 45 minut to propozycje. Projekty wielosesyjne zachowują wskazane etapy; uwzględnij przygotowanie, schnięcie, porządkowanie i tempo grupy.

5

Zapewnij wybór

Uzgadniaj udział w pozowaniu, ruchu, dotyku i nagrywaniu. Korzystaj z wariantów obserwacji, opisu albo modelu papierowego; publikacja wymaga osobnego uzgodnienia.

6

Omów dowody

Porównaj rezultat z celem. Poproś o jedną uzasadnioną decyzję i możliwą poprawkę; oceniaj działanie, nie osobowość.

7

Rozpoznaj przykład i źródło

Sceny są autorskimi demonstracjami, nie dokumentacją uczniów ani muzealnymi reprodukcjami. Numery źródeł i przypisania znajdziesz w Bibliografia-Atividades.html oraz wykazie końcowym.

Aktywność 001

Rysunkowa sztafeta

Klasy 4–6 • 45 min

Cel: Grupa stworzy wspólny rysunek, zachowując ciągłość linii między wkładami kolejnych osób.
Materiały: Duże arkusze, ołówki, proste przedmioty, minutnik.

1. Podziel klasę na czwórki. Ustal role rysujących i obserwatora połączeń; pokaż sposób przekazania końca linii.

2. Pierwsza osoba rozpoczyna rysunek wybranego przedmiotu. Następna kontynuuje od zaznaczonego końca; zmieniaj role po krótkim sygnale.

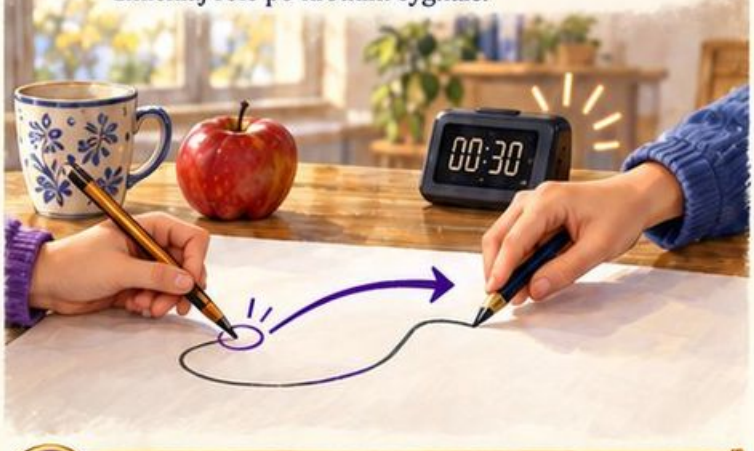

3. Po pełnym obiegu grupa porównuje połączenia z obserwowanym układem. Uzgadnia jedną korektę, zachowując ślady wkładów.

4. Pary zespołów wymieniają rysunki. Odbiorcy wskazują przebieg linii; autorzy wyjaśniają jedną decyzję podjętą wspólnie.

Rezultat: Wielkoformatowy kontur z oznaczoną kolejnością wkładów i jedną wspólną poprawką.

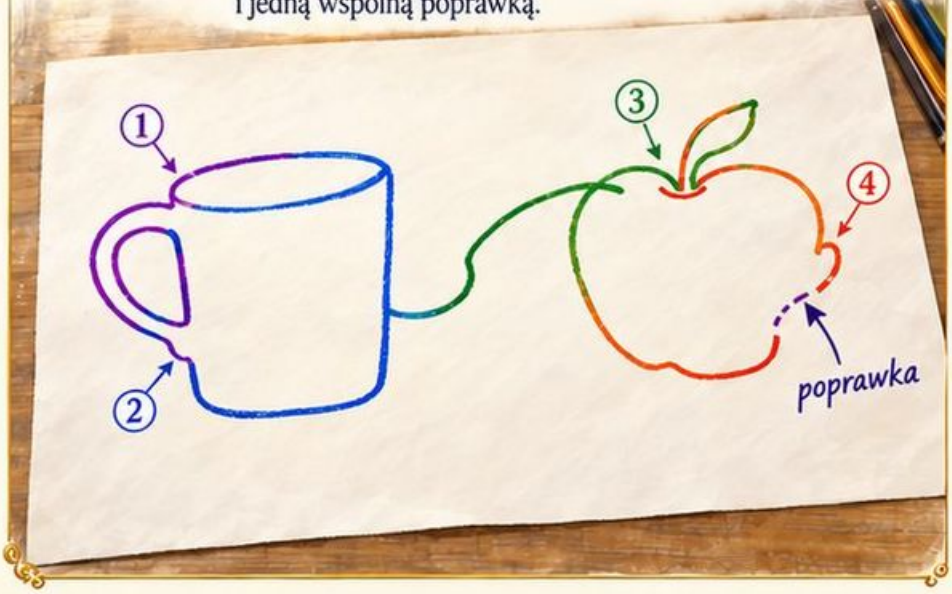

Ocena:

Poproś o wskazanie trzech połączeń; sprawdź ciągłość oraz powiązanie z obserwacją, nie idealne podobieństwo.

Dostosowanie:

Zamiast rysować, można kierować obserwacją lub wskazywać punkt kontynuacji; wydłuż etap zgodnie z potrzebą.

Częsty błąd:

Nowa osoba zaczyna osobny obraz. Przypomnij, że jej początek ma wynikać z poprzedniej linii.

Aktywność 002

Portret z trzech punktów widzenia

Klasy 7–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespół porówna zmiany widocznych proporcji twarzy w trzech ujęciach tej samej osoby.
Materiały: Trzy udostępnione do ćwiczenia ujęcia jednej twarzy, papier, ołówki, podkład trójdzielny.

1. Przygotuj zgodne zdjęcia przodu, profilu i trzech czwartych. Trójki rozdzielają ujęcia oraz ustalają wspólną wysokość głowy.

2. Każda osoba szkicuje swoje ujęcie, porównując położenie oka, nosa i ucha. Partner wskazuje cechę wymagającą ponownej obserwacji.

3. Zespoły zestawiają rysunki w tryptyk. Łączą odpowiadające sobie elementy i opisują dwie zmiany wynikające z kierunku patrzenia.

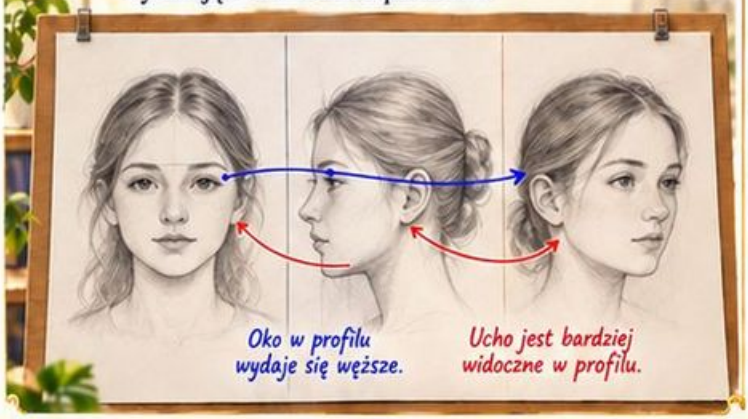

4. Zorganizuj przegląd tryptyków. Odbiorcy wybierają przekonującą relację; autorzy korygują jeden fragment, korzystając ponownie ze źródła.

Rezultat: Tryptyk trzech obserwowanych ujęć z dwoma porównaniami.

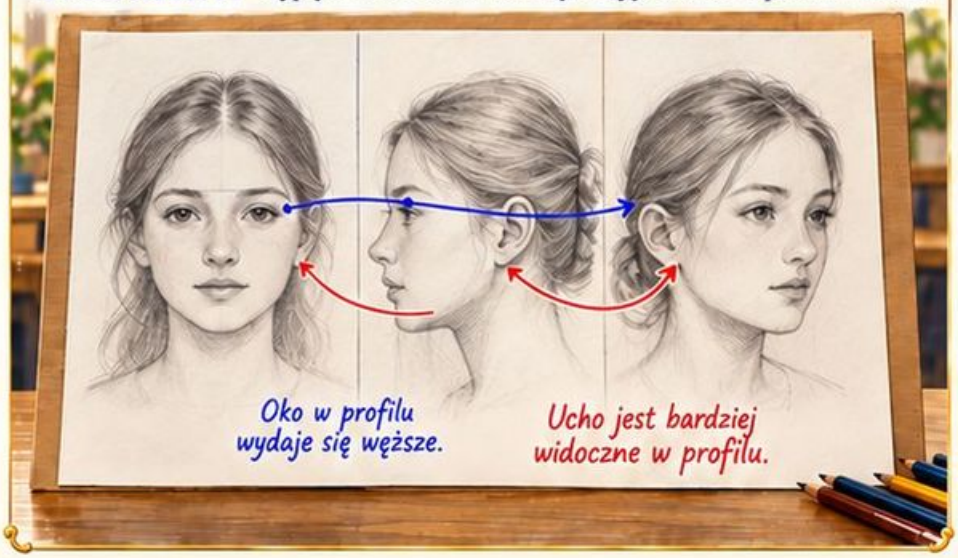

Ocena:
Sprawdź odniesienie do tej samej twarzy i widoczne dowody zmiany, bez narzucania uniwersalnych proporcji.

Dostosowanie:
Udostępnij większy format lub rolę porównującą źródła; publiczne pozowanie i ujawnianie własnego zdjęcia nie są wymagane.

Częsty błąd:
Profil otrzymuje oko jak widziane z przodu. Wróć do konkretnego ujęcia zamiast poprawiać z pamięci.

Aktywność 003

Szkicownik szkolnego korytarza

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Klasa zestawi szkice korytarza, pokazując wpływ wyboru kadru i stanowiska obserwacji.

Materiały: Szkicowniki, ołówki, podkładki; uzgodniony spokojny odcinek korytarza lub jego zdjęcie.

1

1. Uzgodnij trasę i stanowiska poza przejściem. W trójkach rozdziel obserwację całości, detalu oraz dokumentację miejsca.

2

2. Zatrzymaj grupy na stanowiskach. Każda wykonuje dwa krótkie szkice, bez rysowania rozpoznawalnych osób ani blokowania ruchu.

3

3. Po powrocie zespoły wybierają po jednym szkicu każdego typu. Zapisują stanowisko i cechę wynikającą z kadrowania.

4

4. Ułóż wspólną galerię według drogi obserwacji. Inna grupa dopasowuje szczegóły do całości, uzasadniając wybór widoczną cechą.

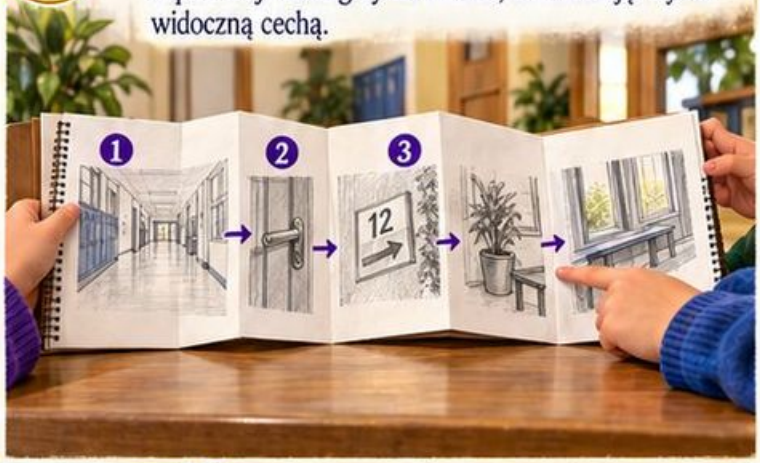

Rezultat:

Klasowy szkicownik miejsc i detali z oznaczoną kolejnością stanowisk.

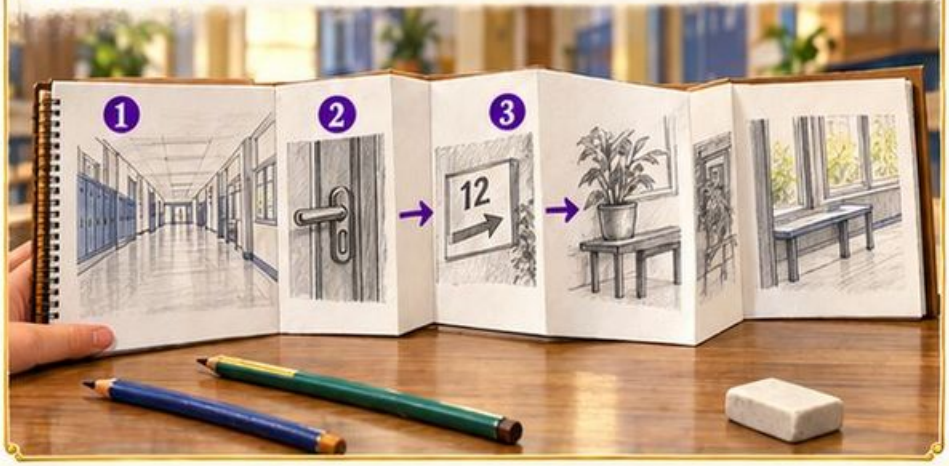

Ocena:

Sprawdź, czy kadry pokazują różne informacje, a podpisy pomagają odnaleźć ich relację.

Dostosowanie:

Pozwól pracować przy stole na zdjęciu tego samego odcinka; zachowaj wybór całości i detalu.

Częsty błąd:

Wszyscy kopiują identyczny widok. Rozdziel zadania obserwacyjne przed rozpoczęciem szkicowania.

Aktywność 004

Rysunek bez patrzenia na kartkę

Klasy 4–6 • 45 min

Cel: Uczestnicy porównają obserwację konturu z kontrolą dłoni, wykorzystując opis partnera bez oceniania talentu.

Materiały: Ołówki, papier, stabilne proste przedmioty.

1. Dobierz pary i ustaw przedmioty. Wyjaśnij: patrzymy na obiekt, nie zasłaniamy oczu ani nie poruszamy się po sali.

2. Jedna osoba prowadzi wolny kontur, druga obserwuje kierunek spojrzenia i ciągłość działania. Po krótkiej próbie zamień role.

3. Pary oglądają oba rysunki i zaznaczają po jednym fragmencie wynikającym z uważnej obserwacji. Następnie wykonują próbę z kontrolą kartki.

4. W czwórkach zestawcie pary prób. Poproś o opis zmiany sposobu pracy oraz decyzji przydatnej przy kolejnym rysunku.

Rezultat: Zestaw dwóch sposobów obserwowania konturu z krótką refleksją partnerską.

Ocena:

Szukaj dowodu obserwowania brzegu i trafnego opisu procesu; zniekształcenie nie jest automatycznie porażką.

Dostosowanie:

Dopuść zerkanie na kartkę albo rolę obserwatora; cel zachowuje porównanie dwóch sposobów działania.

Częsty błąd:

Uczestnicy traktują próbę jako konkurs podobieństwa. Przypomnij, że porównujemy uwagę i przebieg, nie wartość rysującej osoby.

Aktywność 005

Przedmiot większy niż człowiek

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespół powiększy przedmiot na wspólnym panelu, zachowując jego proporcje i czytelny punkt odniesienia skali.

Materiały: Papier pakowy, ołówki, linijki, mały przedmiot, uproszczona papierowa sylwetka o ustalonej wysokości.

1. Grupy wybierają przedmiot i uzgadniają powiększenie większe od papierowej sylwetki. Rozdzielają pomiar proporcji, konstrukcję oraz kontrolę połączeń.

2. Zespoły wykonują mały szkic i dzielą panel na części. Porównują wysokość oraz szerokość przed rozpoczęciem dużego rysunku.

3. Osoby rysują przydzielone fragmenty na stole lub podłodze w wolnej strefie. Grupa sprawdza styki i zachowuje wspólną skalę.

4. Ustaw panele z sylwetkami przy ścianie za zgodą opiekuna. Odbiorcy wskazują dowód powiększenia i rozpoznają przedmiot.

Rezultat: Duży wspólny rysunek przedmiotu z papierowym odniesieniem wielkości człowieka.

Ocena:

Sprawdź zgodność proporcji i połączeń oraz widoczną relację przedmiot–sylwetka; nie wymagaj wspinania.

Dostosowanie:

Zmniejsz format lub powierz rolę kontroli; odniesienie skali pozostaje na papierze, bez mierzenia ciał uczniów.

Częsty błąd:

Fragmenty mają różne powiększenie. Wróć do wspólnego szkicu i ustalonej wysokości całości.

Aktywność 006

Wspólny atlas faktur

Klasy 4–7 • 2 × 45 min

Cel: Klasa stworzy atlas faktur, porządkując obserwowane powierzchnie według cech oraz sposobów ich przedstawienia.
Materiały: Papier, ołówki, lupy opcjonalnie; czyste bezpieczne przedmioty przygotowane przez nauczyciela.

1. Przygotuj cztery stoliki materiałowe. Zespoły dzielą role obserwatora, rysującego, opisującego oraz porządkującego; role zmieniają przy kolejnych stacjach.

2. Grupy szkicują po dwie faktury, zapisując cechy: kierunek, gęstość i wielkość śladów. Dotykanie przedmiotów jest dobrowolne.

3. Po rotacji zespoły wybierają wspólną zasadę podziału atlasu. Umieszczają rysunki w działach i dopisują sposób uzyskania kreski.

4. Inna grupa próbuje odnaleźć powierzchnię na podstawie rysunku i opisu. Autorzy poprawiają jedną niejasną kartę atlasu.

Rezultat: Wspólny atlas z działami, rysunkami faktur i opisami środków graficznych.

Ocena:

Sprawdź, czy zasada klasyfikacji działa na kilku przykładach, a opis wskazuje cechę widoczną w rysunku.

Dostosowanie:

Udostępnij zdjęcia lub większe narzędzie; porównanie wzrokowe może zastąpić dotyk bez utraty celu.

Częsty błąd:

Atlas zawiera wyłącznie nazwy rzeczy. Poproś o cechę powierzchni i odpowiadający jej sposób rysowania.

Aktywność 007

Sto spojrzeń na jedno krzesło

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa zbuduje sto miniatur jednego krzesła, porównując kadry, kontury i wybrane szczegóły.
Materiały: Jedno stabilne krzesło, sto małych kartek, ołówki, duży podkład.

1

1. Rozdziel sto kartek między grupy. Przydziel każdej pulę miniatur i trzy zadania: kontur, detal, kadr; nie ustawiaj uczniów na krześle.

2

2. Zespoły obserwują krzesło z wyznaczonych miejsc. Krótkie szkice pokazują odmienny wybór informacji; prowadzący pilnuje dostępnej drogi oglądania.

3

3. Grupy liczą wykonane miniatury i wybierają zasadę wspólnego panelu. Dokładają brakujące przykłady, nie powielając identycznych odbitek.

4

4. Ułóżcie galerię stu spojrzeń. Każdy zespół przedstawia parę miniatur i wyjaśnia, jak zmiana kadru zmieniła informację.

Rezultat: Panel stu różnych miniatur tego samego krzesła, pogrupowanych według decyzji obserwacyjnej.

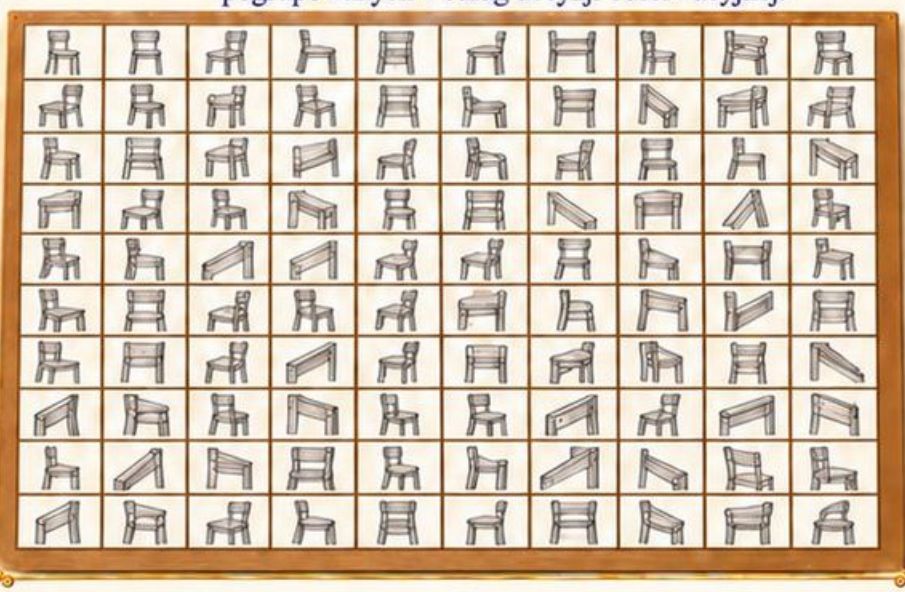

Ocena:

Sprawdź liczbę, związek z obiektem i rzeczywistą różnorodność; szybkość rysowania nie jest kryterium.

Dostosowanie:

Rozdziel pracę na dodatkową sesję, jeśli tempo grupy tego wymaga; można wskazywać kadry partnerowi.

Częsty błąd:

Miniatury różnią się tylko ozdobą. Wróć do zadania konturu, detalu lub kadrowania.

Aktywność 008

Rysunkowa rozmowa

Klasy 4–7 • 45 min

Cel: Pary zbudują krótką wymianę znaków i sprawdzą, jak odbiorca rozumie graficzną odpowiedź bez słów.
Materiały: Papier, ołówki, dwa kolory kredek opcjonalnie.

1

1. Dobierz pary. Ustal neutralny temat, na przykład drogę do wyobrażonego ogrodu; wyjaśnij, że nie używamy liter ani cyfr.

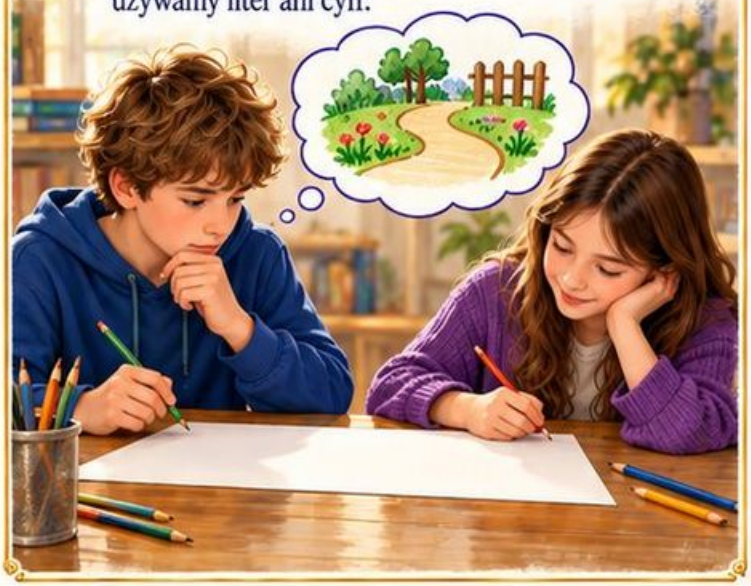

2

2. Pierwsza osoba rysuje propozycję, druga odpowiada własnym znakiem. Po trzech wymianach zakończcie rozmowę bez ustnego dopowiadania znaczeń.

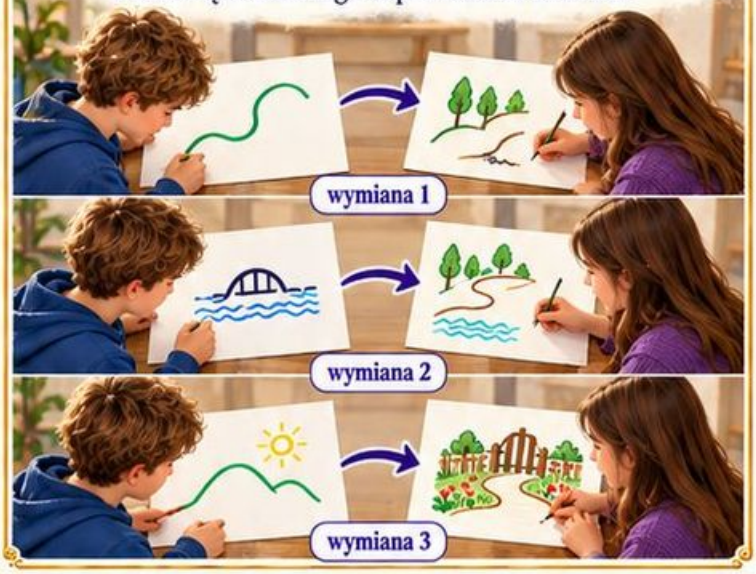

3

3. Pary osobno opisują odczyt przebiegu, a następnie porównują notatki. Zaznaczają jeden moment wspólnego rozumienia i jedną rozbieżność.

4

4. W czwórkach wybierzcie znak do poprawy. Powtórzcie krótką wymianę i sprawdźcie, czy zmiana zmniejszyła niejasność.

Rezultat:

Sekwencja sześciu graficznych wypowiedzi z porównaniem zamiaru oraz odczytu.

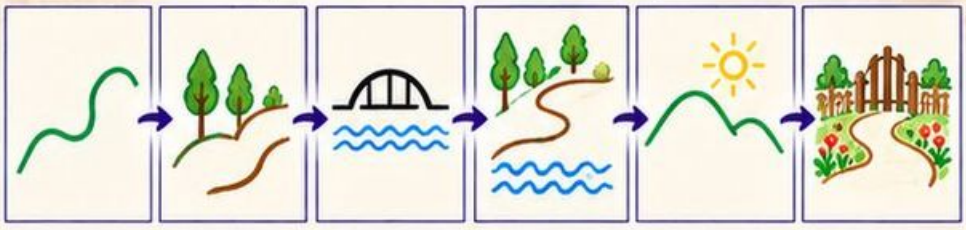

Ocena:

Oceń wskazanie konkretnej rozbieżności i sens poprawki; nie wymagaj identycznych skojarzeń wszystkich odbiorców.

Dostosowanie:

Można układać przygotowane proste kształty lub wskazywać wybór partnerowi zamiast samodzielnie rysować.

Częsty błąd:

Autor wyjaśnia znak przed odpowiedzią. Najpierw zachowaj próbę odbioru, potem omów znaczenie.

Aktywność 009

Linia prowadzona dźwiękiem

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Zespoły opracują własny kod linii dla zmian słyszanego przebiegu i porównają różne uzasadnione rozwiązania.
Materiały: Papier, ołówki; krótkie spokojne dźwięki wykonane przez nauczyciela lub legalnie dobrane nagranie.

1 **1.** Wybierz trzy cechy przebiegu, na przykład ciągłość, przerwę i zmianę tempa. Przedstaw wygodny poziom słuchania oraz możliwość obserwacji kodu.

2 **2.** Trójki rozdzielają zapis, obserwację zmiany i tworzenie legendy. Po pierwszym słuchaniu porównują ślady, nie szukając jednej poprawnej kreski.

3 **3.** Odtwórz ten sam przebieg ponownie. Grupy poprawiają kod i wskazują moment, w którym linia odpowiada wybranej zmianie.

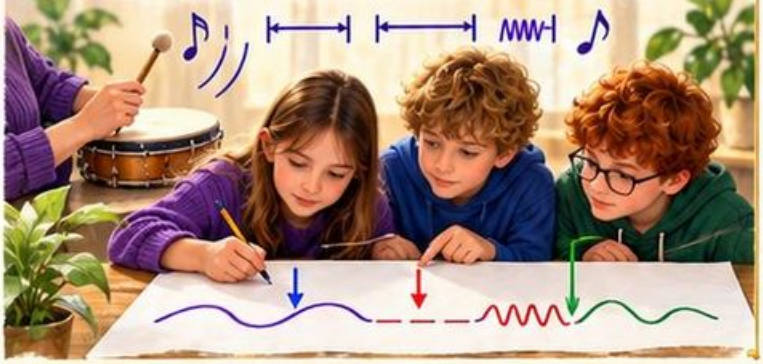

4 **4.** Zespoły wymieniają zapisy z legendami. Odbiorcy próbują odtworzyć porządek zmian, a autorzy ujawniają przyjęte decyzje.

Rezultat: Wspólne pasmo graficzne z legendą oraz zaznaczonymi przejściami.

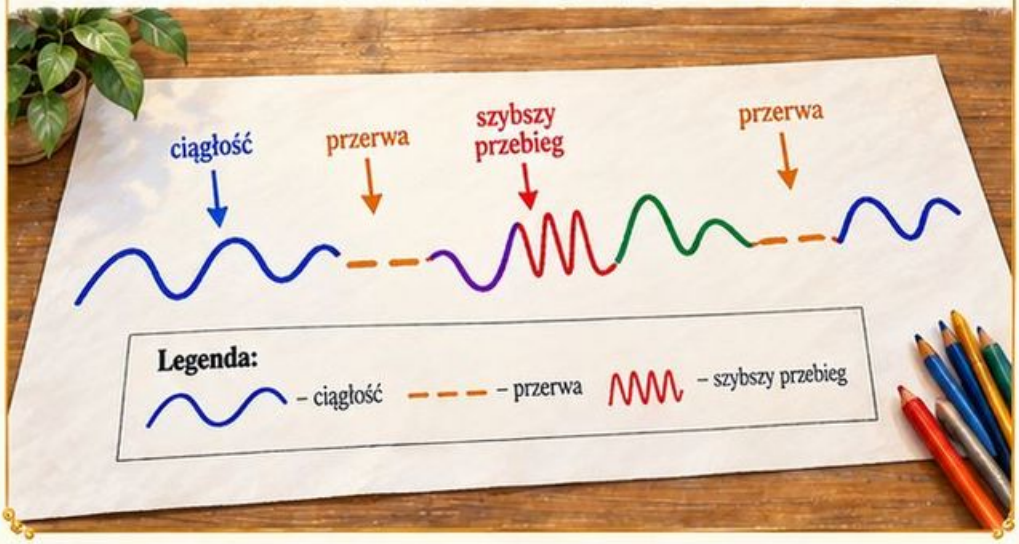

Ocena:
Sprawdź zgodność zapisu z własną legendą i uzasadnienie relacji; kolor nie jest naturalnym odpowiednikiem dźwięku.

Dostosowanie:
Pozwól pracować z opisanym schematem czasu lub gestem prowadzącego, bez obowiązku odbioru nagrania.

Częsty błąd:
Grupa utożsamia głośniej z szybciej. Rozdziel obie cechy i powtórz porównywalny fragment.

Aktywność 010

Cień, który opowiada

Klasy 4–7 • 2 × 45 min

Cel: Grupy wykorzystają cień przedmiotu jako punkt wyjścia własnej sceny, rozdzielając obserwowany kształt od dopowiedzianej opowieści.

Materiały: Lekkie przedmioty, papier, ołówki; zewnętrzna lampka ustawiona przez dorosłego.

1. Przygotuj stanowisko do obserwacji cieni bez kabli w przejściu. Trójki wybierają przedmiot i rozdzielają obserwację, obrys oraz zapis pomysłu.

2. Zespoły porównują dwa ustawienia przedmiotu przy nieruchomej lampce. Wybierają cień i zapisują ustawienie przed rozpoczęciem rysowania.

3. Na obrysie rozwijają wspólną scenę, dodając otoczenie i jedno zdarzenie. Oznaczają granicę pomiędzy cieniem a własnymi dodatkami.

4. Urządź galerię zagadek. Odbiorcy rozpoznają bazowy przedmiot i proponowaną zmianę sytuacji; autorzy wyjaśniają swoje wybory.

Rezultat: Scena narracyjna oparta na udokumentowanym obrysie cienia.

Ocena:

Poproś o wskazanie kształtu źródłowego i dodatku, który tworzy opowieść; nie oceniaj wyłącznie dekoracyjności.

Dostosowanie:

Udostępnij wcześniej przygotowane obrysy; można kierować opowieścią lub układać papierowe elementy.

Częsty błąd:

Zespół przesuwa lampkę podczas obrysu. Ustal pozycję i porównuj je przed utrwaleniem wybranego kształtu.

Aktywność 011

Mapa drogi zapamiętanej

Klasy 4–7 • 45 min

Cel: Zespoły porównają wybór punktów orientacyjnych w mapach pamięciowych, bez traktowania ich jako dokładnych planów pomiarowych.

Materiały: Papier, ołówki, wspólna znana trasa wewnątrz szkoły.

1

1. Wybierz krótką trasę szkolną, bez adresów domowych. Trójki przypominają punkty startu i końca oraz wspólnie zapamiętane miejsca.

2

2. Każda osoba szkicuje własny przebieg. Następnie grupa zestawia mapy i oddziela wspólne punkty od elementów zapamiętanych odmiennie.

3

3. Zespół uzgadnia wersję zbiorczą z legendą. Pytania wymagające sprawdzenia oznacza znakiem, zamiast poprawiać je przez zgadywanie.

4

4. Porównajcie mapy zespołów z uzgodnionym planem albo obserwacją pod opieką, Dopiszcie jedną potwierdzoną zmianę i jej powód.

Rezultat: Mapa pamięciowa grupy z legendą, niepewnościami i sprawdzoną poprawką.

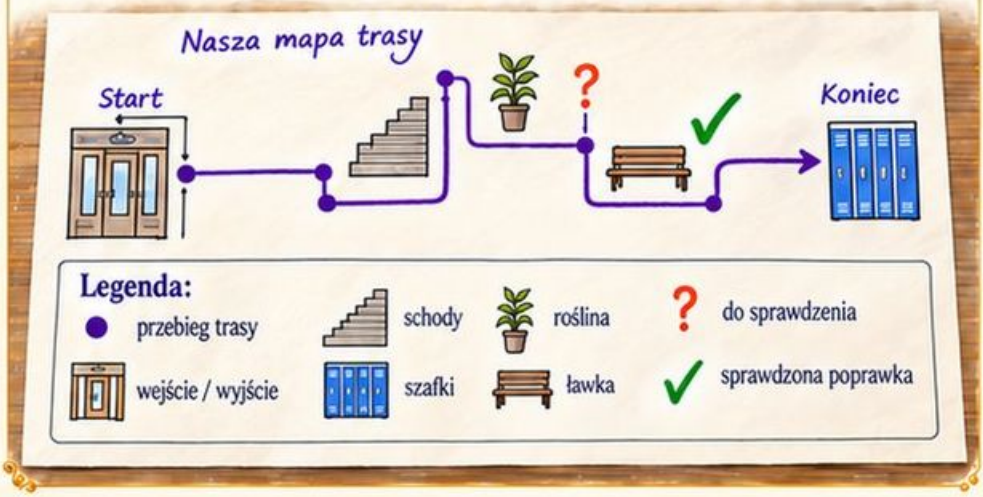

Ocena:

Oceń dobór czytelnych odniesień i rozróżnienie pamięci od zweryfikowanej informacji, nie wierność skali.

Dostosowanie:

Wybierz trasę po sali lub udostępnij fotografie punktów; zachowaj wspólne uzgadnianie relacji.

Częsty błąd:

Grupa uznaje najpewniejszą wypowiedź za dowód. Poproś o sprawdzenie konkretnego miejsca na planie.

Aktywność 012

Rysunkowy reportaż z przerwy

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa stworzy ilustrowany reportaż o szkolnej przerwie, odróżniając zaobserwowaną sytuację dodpowiedzenia autora i chroniąc rozpoznawalność osób.

Materiały: Papier, ółówki, podkładki; uzgodnione miejsce obserwacji lub neutralne materiały nauczyciela.

1. Podziel redakcję na zespoły tematów: przestrzeń, przedmioty i czynności. Ustal brak nazwisk, twarzy, fotografowania oraz prywatnych szczegółów.

2. Zespoły notują krótkie obserwacje z dozwolonego stanowiska. Wybierają zdarzenia niewymagające identyfikacji osób i oznaczają informacje niepewne.

3. Grupy opracowują po dwa kadry, stosując schematyczne sylwetki. Redaktor porównuje podpisy z notatkami, usuwając przypisane bez dowodu intencje.

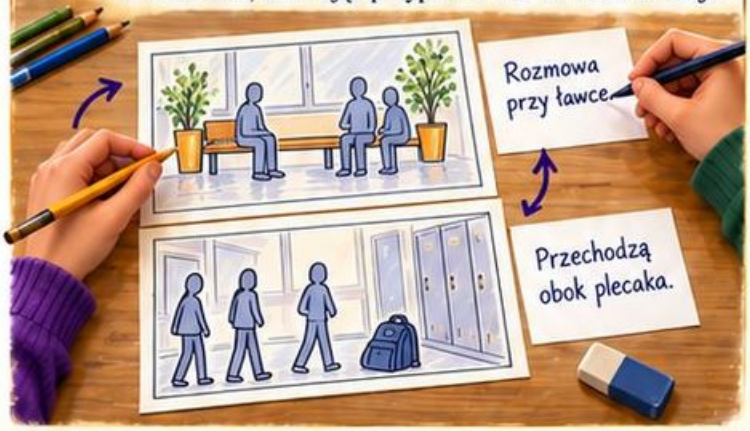

4. Połączcie kadry we wspólny reportaż. Inny zespół sprawdza, czy podpisy odpowiadają obserwacji i nie ujawniają tożsamości.

Rezultat: Klasowy reportaż z obserwacjami przestrzeni i anonimowymi scenami.

Ocena:

Sprawdź zgodność notatek z ilustracją oraz odróżnienie obserwacji od domysłu; przed publikacją potrzebne jest osobne uzgodnienie.

Dostosowanie:

Zamiast obserwacji przerwy wykorzystaj opis sytuacji przygotowany przez nauczyciela; podpisz materiał jako ćwiczenie, nie reportaż terenowy.

Częsty błąd:

Podpis zgaduje, dlaczego ktoś odszedł. Zastąp motywację widoczną czynnością albo oznacz brak danych.

Aktywność 013

Drzewo w czterech kadrach

Klasy 4–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespół przedstawi jedno drzewo czterema kadrami, wyjaśniając, jak zakres widoku zmienia dostępną informację.
Materiały: Papier, ołówki; widok drzewa z dostępnego miejsca lub jego udostępnione fotografie.

1

1. Ustal jedno drzewo i bezpieczne stanowisko. Czwórki rozdzielają zadania: detal, całość, sylweta oraz kontekst otoczenia.

2

2. Każda osoba wykonuje szkic swojej informacji. Partner sprawdza, czy wybrany kadr odpowiada zadaniu, zamiast powtarzać pozostałe widoki.

3

3. Zespoły układają cztery kadry w uzgodnionej kolejności. Dodają strzałki pokazujące, jak odbiorca przechodzi od szczegółu do szerszego rozpoznania.

4

4. Grupy wymieniają sekwencje bez ustnego opisu. Odbiorcy wskazują nową informację w każdym kadrze; autorzy poprawiają jedno powtórzenie.

Rezultat: Czterokadrowa obserwacyjna opowieść o jednym drzewie.

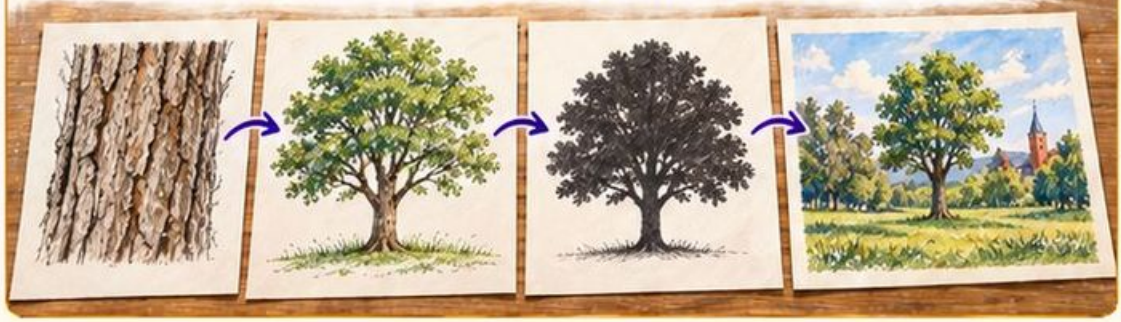

Ocena:

Sprawdź wspólny obiekt, różnorodność zakresów i uzasadnioną kolejność; nie wymagaj wymyślonego zdarzenia.

Dostosowanie:

Pracujcie ze zdjęciami przy stole; można wybierać granice kadru papierową ramką zamiast szczegółowo rysować.

Częsty błąd:

Wszystkie kadry pokazują całość. Przypomnij cztery różne zadania informacyjne przed połączeniem sekwencji.

Aktywność 014

Laboratorium kreski

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Klasa zbuduje porównywalny katalog kresek, wyjaśniając wpływ wybranej zmiennej na ślad narzędzia.
Materiały: Papier jednego rodzaju, ołówki, kredki, pisaki wodne zatwierdzone do szkolnego użycia.

1. Zorganizuj stoliki nacisku, kierunku i narzędzia. Trójki dzielą wykonanie, opis oraz kontrolę warunków; przygotuj wspólny format próbek.

2. Zespoły tworzą po trzy próbki, zmieniając wskazaną cechę. Na stoliku nacisku zachowują narzędzie oraz papier, bez niszczenia podłoża.

3. Po rotacji grupy wybierają parę ujawniającą czytelną różnicę. Zapisują zmienną i cechy utrzymane, unikając ogólnego opisu ładniejszą.

4. Złóżcie katalog według badanej cechy. Inny zespół odtwarza wybraną próbkę z opisu i wskazuje potrzebne doprecyzowanie.

Rezultat: Katalog próbek z regułą wykonania i kontrolowaną parą porównawczą.

Ocena:
Oceń zgodność opisu z widocznym śladem i rozpoznanie zmiennej; nie przypisuj wyniku samej sile, jeśli zmieniono narzędzie.

Dostosowanie:
Zastosuj grubszy uchwyt lub rolę opisującą; można porównywać przygotowane próbki zamiast zwiększać nacisk.

Częsty błąd:
Zmieniają się jednocześnie papier, kierunek i ołówek. Oddziel próby, aby wniosek miał widoczną podstawę.

Aktywność 015

Martwa natura z ograniczeniem

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespół przedstawi wspólną martwą naturę trzema walorami, uzgadniając podział jasności przed opracowaniem szczegółów.
Materiały: Trzy stabilne przedmioty, papier, ołówki lub trzy odcienie szarego papieru, klej szkolny.

1. Czwórki ustawiają martwą naturę w stałym świetle. Rozdziel zadania układu, obserwacji, podziału waloru i kontroli całości.

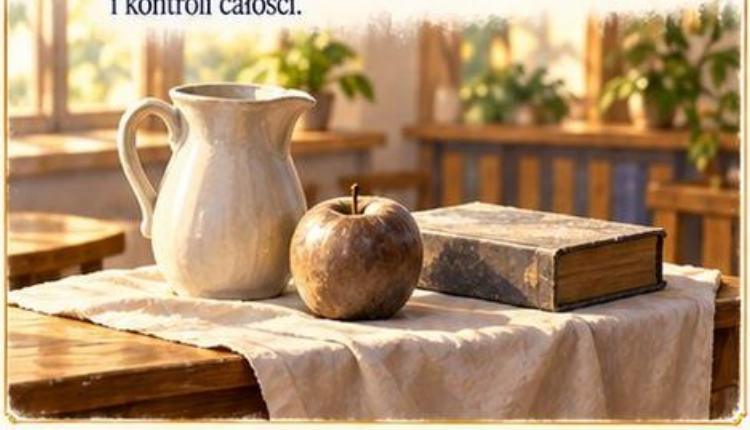

2. Grupy przygotowują mały szkic trzech kategorii: jasno, pośrednio, ciemno. Porównują podział z widokiem, zamiast liczyć lokalne kolory przedmiotów.

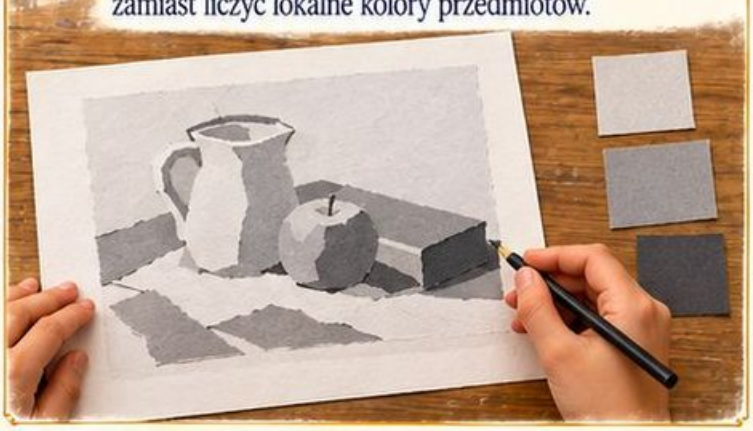

3. Zespoły wykonują wspólny obraz, zachowując uzgodnione trzy wartości. Przy połączeniach sprawdzają, czy sąsiednie fragmenty tworzą czytelne bryły.

4. Ustaw prace obok modelu. Odbiorcy wskazują plamę budującą przestrzeń; autorzy uzasadniają jedną rezygnację z detalu.

Rezultat: Wspólny obraz martwej natury ograniczony do trzech rozróżnialnych walorów.

Ocena:

Sprawdź konsekwencję trzech kategorii oraz dowód obserwacji światła; nie oceniaj według liczby szczegółów.

Dostosowanie:

Zaproponuj gotowe trzy papiery lub rolę ustalającą podział; większe plamy mogą zastąpić drobny rysunek.

Częsty błąd:

Każda osoba używa własnej skali. Uzgodnijcie trzy próbki przed rozpoczęciem wspólnej realizacji.

Aktywność 016

Wspólny rysunek negatywów

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Zespół zrekonstruuje układ rzeczy przez rysowanie pustych przestrzeni, porównując granice wspólne dla sąsiednich fragmentów.

Materiały: Trzy stabilne przedmioty, papier, ołówki, duży podkład.

1. Ustaw przedmioty z widocznymi odstępami. Czwórki wybierają wspólny punkt obserwacji i rozdzielają trzy puste obszary oraz kontrolę połączeń.

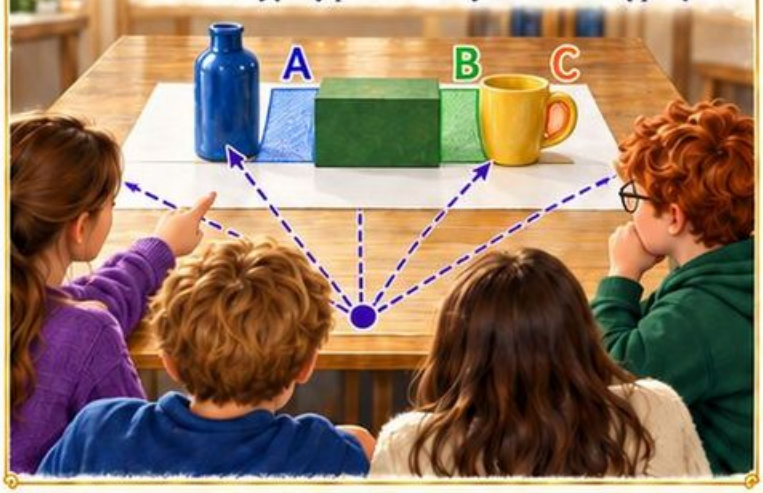

2. Uczestnicy szkicują granice przydzielonych pustek, bez rozpoczynania od pełnych konturów rzeczy. Obserwator porównuje szerokości oraz miejsca zwężenia.

3. Zespół zestawia fragmenty na podkładzie. Dopasowuje granice, sprawdzając, czy pomiędzy nimi wyłania się rozpoznawalny układ przedmiotów.

4. Pary grup wymieniają panele. Odbiorcy wskazują jedną zgodność i jeden styk do poprawy; autorzy wracają do obserwacji.

Rezultat: Panel trzech pustych obszarów odtwarzających wspólny układ.

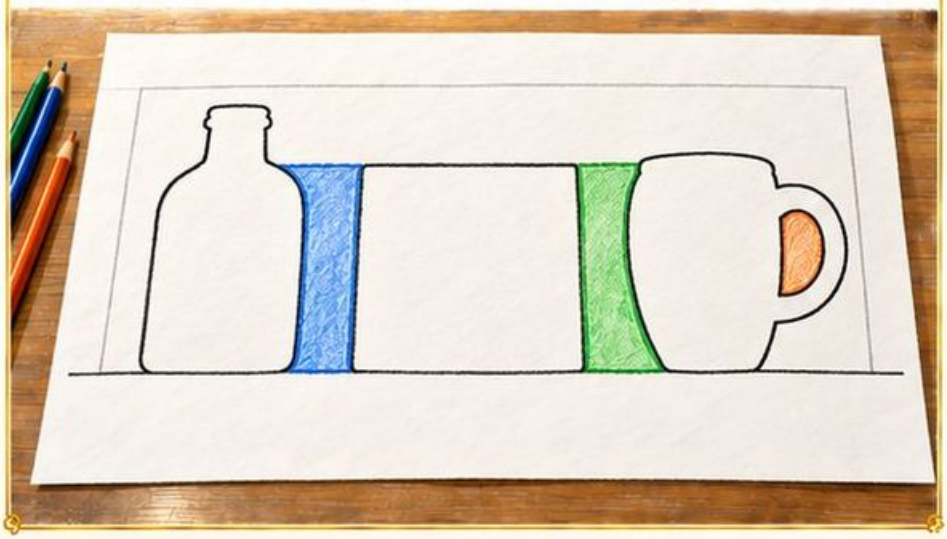

Ocena:

Sprawdź dopasowanie granic i uzasadnienie korekty; pusta przestrzeń nie musi być regularnym prostokątem.

Dostosowanie:

Udostępnij zdjęcie z jednym punktem widzenia; można obrysowywać granicę palcem i kierować pracą partnera.

Częsty błąd:

Rysunki pochodzą z różnych stanowisk. Ustal wspólny widok przed oceną zgodności fragmentów.

Aktywność 017

Komiks bez bohatera

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Grupy stworzą sześciokadrową opowieść o przemianie otoczenia, zachowując ciągłość miejsca bez wprowadzania ludzkiego bohatera.

Materiały: Papier, ołówki, sześć pustych kart na zespół, kredki opcjonalnie.

1. Trójki wybierają przestrzeń oraz zmianę, na przykład przesuwanie cienia. Ustalają stan początkowy i końcowy; rozdzielają po dwa kadry.

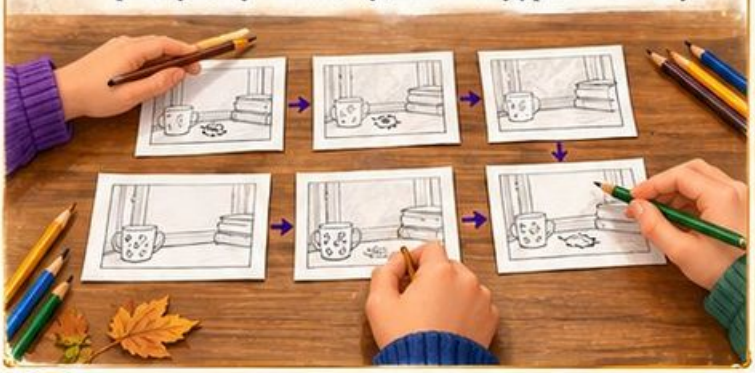

2. Zespół układa szkic sześciu faz. Sprawdza powracające elementy miejsca i ustala, jakie zdarzenie łączy sąsiednie kadry.

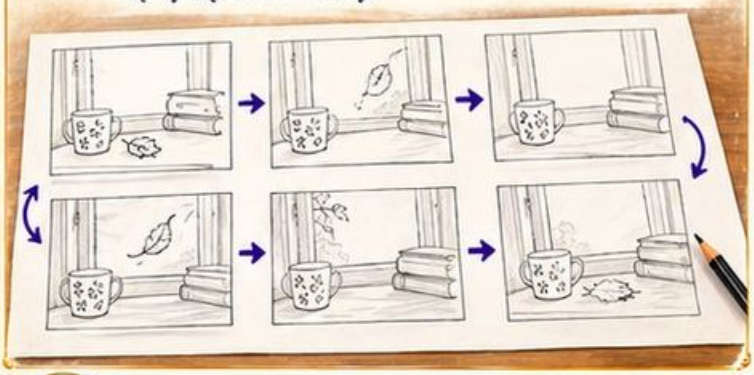

3. Uczestnicy opracowują karty, pilnując uzgodnionych cech otoczenia. Składają całość i usuwają przeskok utrudniający rozpoznanie przemiany.

4. Inny zespół odczytuje opowieść bez objaśnienia autora. Porównajcie odczyt z planem i poprawcie jedno przejście.

Rezultat: Komiks sześciu kadrów, w którym zmiana miejsca prowadzi opowieść.

Ocena:
Oceń ciągłość otoczenia i czytelność przejść; brak człowieka nie zwalnia z budowania związku zdarzeń.

Dostosowanie:
Można układać gotowe własne kształty lub rozdzielić rysowanie i planowanie kolejności.

Częsty błąd:
Kadry są sześcioma niezależnymi widokami. Wprowadź powracający element i widoczną zmianę między stanami.

Aktywność 018

Od plamy do postaci

Klasy 4–7 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły rozwiną otrzymane plamy w postacie, uzasadniając wybór cech wynikających z zastanego kształtu.

Materiały: Farby szkolne, papier odpowiedni do farb, pędzle, ołówki; czas na wyschnięcie między sesjami.

1

1. Trójki przygotowują po trzy nieregularne plamy na oddzielnych kartach. Suszą je i przekazują innemu zespołowi bez podpowiedzi interpretacyjnej.

2

2. Odbiorcy obracają karty i proponują różne odczyty. Wybierają wspólny zestaw postaci, wskazując dla każdej cechę kształtu.

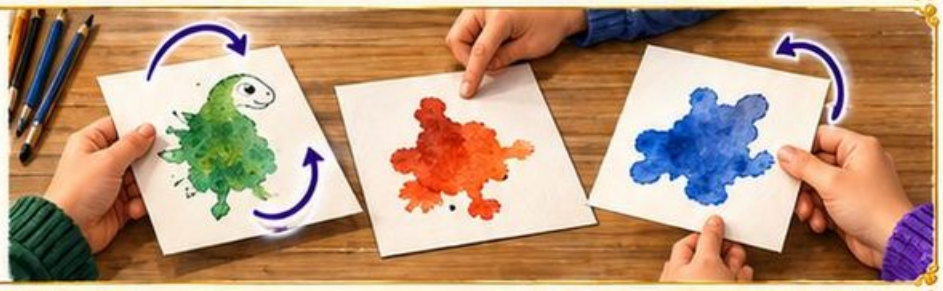

3

3. Grupa dopowiada potrzebne linie i otoczenie, pozostawiając znaczącą część plamy widoczną. Uzgadnia relację między trzema postaciami.

4

4. Autorzy plam oglądają rezultat i porównują własne skojarzenia. Zespoły przedstawiają dowód wyboru, bez szukania jedynego poprawnego rozwiązania.

Rezultat: Trzy postacie tworzące wspólną scenę, z zachowanymi plamami źródłowymi.

Ocena:
Sprawdź powiązanie dopowiedzenia z kształtem i wspólną decyzję o relacji; przypadkowość nie zastępuje uzasadnienia.

Dostosowanie:
Przygotuj suche plamy wcześniej; uczestnik może wybierać orientację i kierować dopowiedzeniem partnera.

Częsty błąd:
Rysunek całkowicie zakrywa plamę. Ogranicz dodatki do elementów potrzebnych do czytelnego rozwinięcia.

Aktywność 019

Rysunek w ruchu

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Klasa porówna krótkie szkice gestu, sprawdzając czytelność kierunku i relacji części ciała zamiast liczby szczegółów.
Materiały: Papier, ołówki, minutnik; dobrowolny wygodny model siedzący lub udostępnione zdjęcia pozy.

1. Ustal bezpieczne, nieruchome pozy i możliwość odmowy. Trójki rozdzielają szkicowanie, obserwację kierunku oraz pilnowanie krótkich odcinków czasu.

2. Wykonajcie serię szkiców tej samej wygodnej pozy. Zacznij od osi tułowia i kierunków kończyn, pomijając detale stroju i twarzy.

3. Po zmianie ról grupa wybiera szkic z czytelnym gestem. Wskazuje linię lub relację, która pozwala rozpoznać pozę.

4. Zespoły pokazują wybory innym. Odbiorcy opisują kierunek bez nazywania emocji; autorzy poprawiają jeden niejasny układ.

Rezultat: Klasowa galeria szkiców z oznaczoną linią prowadzącą gest.

Ocena:

Oceń widoczne uzasadnienie kierunku oraz zmianę po informacji zwrotnej, nie anatomię według jednego wzorca.

Dostosowanie:

Pozwól wskazywać osię na fotografii lub organizować serię; żaden uczeń nie musi publicznie pozować.

Częsty błąd:

Szkic zatrzymuje się na detalach ubrania. Wróć do największego kierunku pozy i relacji tułowia z kończynami.

Aktywność 020

Wystawa niewidzialnych przedmiotów

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Zespoły przygotują wystawę śladów, na której odbiorcy uzasadnią hipotezę o niepokazanym przedmiocie.
Materiały: Papier, ołówki, bezpieczne przedmioty i przygotowane ślady lub fotografie śladów.

1. Trójki wybierają przedmiot i trzy wskazówki: zarys, odcisk albo ślad użycia. Ustal brak brudzenia powierzchni szkoły.

2. Zespoły opracowują zestaw wskazówek, ukrywając sam przedmiot. Osoba kontrolująca sprawdza, czy ślad ma z nim rzeczywisty związek.

3. Ustaw stoliki wystawy. Odbiorcy zapisują możliwe rozwiązania i wskazują dowód; dopuszczaj kilka hipotez zgodnych z informacją.

4. Autorzy odsłaniają przedmioty. Grupy porównują trafność wskazówek i zmieniają jedną, która prowadziła do nieuzasadnionego wniosku.

Rezultat: Wystawa trzech śladów na przedmiot z porównaniem hipotez i wyjaśnień.

Ocena:

Oceń związek dowodu z hipotezą, nie samo odgadnięcie; podobny ślad może pasować do kilku rzeczy.

Dostosowanie:

Można opisywać gotowe fotografie śladów albo wybierać wskazówkę bez dotykania przedmiotu.

Częsty błąd:

Zagadka opiera się na prywatnej wiedzy autora. Dodaj widoczną wskazówkę dostępną każdemu odbiorcy.

Aktywność 021

Kolorystyczna mapa klasy

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Klasa opracuje mapę barw sali, rozdzielając obserwowane próbki, ich lokalizację oraz subiektywne skojarzenia.
Materiały: Papier, kredki, przygotowany szkic sali, małe kartoniki próbek.

1. Podziel salę na dostępne strefy obserwacji. Trójki rozdzielają wyszukiwanie koloru, dopasowanie próbki i zapis miejsca, bez przemieszczania wyposażenia.

2. Zespoły zbierają po pięć próbek rysunkowych. Ustalają, czy liczą przedmioty, czy wybrane powierzchnie; nie mieszają obu zasad.

3. Na wspólnej mapie grupy łączą próbki z miejscami. Osobno zapisują kontrasty i własne skojarzenia, bez przypisywania emocji wszystkim.

4. Porównajcie strefy według ustalonej jednostki. Odbiorcy wskazują dominującą barwę w próbce danych oraz ograniczenie takiego rozpoznania.

Dane demonstracyjne
3 zespoły × 5 próbek = 15
Jednostka: 1 kartonik próbki

niebieski	5
brązowy	4
zielony	3
żółty	2
szary	1

Rezultat: Mapa sali z lokalizacjami, próbkami i jawną zasadą porównania.

Dane demonstracyjne:
15 próbek.
Jednostka: 1 kartonik próbki

niebieski	5
brązowy	4
zielony	3
żółty	2
szary	1

Ocena:

Sprawdź zgodność próbki z miejscem i konsekwencję liczenia; mapa nie jest pomiarem całkowitej powierzchni koloru.

Dostosowanie:

Udostępnij fotografie stref albo oznaczenia tekstowe; kolor może być uzupełniony nazwą i wzorem.

Częsty błąd:

Największy przedmiot uznano za najczęstszy kolor. Wróć do wybranej jednostki: liczby obiektów albo próbek powierzchni.

Aktywność 022

Jedno miejsce, dwa nastroje

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły porównają dwie palety tego samego miejsca, uzasadniając zamierzony efekt oraz różnice odbioru.
Materiały: Farby szkolne, papier do malowania, pędzle, własny prosty szkic miejsca.

1. Trójki wybierają fikcyjne miejsce i tworzą wspólny kontur dwóch wersji. Ustalają dwie odmienne intencje, bez obowiązkowego kodu emocji.

2. Grupy testują dwie ograniczone palety na małych próbkach. Rozdzielają mieszanie, kontrolę wspólnego rysunku i zapis wyborów.

3. Uczestnicy malują warianty, utrzymując podobny układ oraz zakres szczegółów. Zapisują, które relacje barwne celowo zmienili.

4. Po wyschnięciu inne zespoły opisują odczyt bez znajomości planu. Autorzy porównują odpowiedzi z intencją i proponują jedną poprawkę.

Rezultat: Dyptyk jednego miejsca w dwóch uzasadnionych paletach.

Ocena:
Oceń porównywalność kompozycji i wskazanie barwnego dowodu; odmienna emocja odbiorcy nie jest automatycznie błędna.

Dostosowanie:
Wykorzystaj wycinanki z kolorowych papierów lub rolę komponującą; nie wymagaj opowiadania osobistych przeżyć.

Częsty błąd:
Wersje różnią się wszystkim. Zachowaj kontur i zmień przede wszystkim relacje palety, aby porównanie było czytelne.

Aktywność 023

Wielka pracownia mieszanek

Klasy 4–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa opracuje wspólną tabelę mieszanek, zapisując procedury oraz rzeczywiste wyniki zamiast oczekiwanych nazw koloru.
Materiały: Farby szkolne z tych samych pojemników, jednakowy papier, pędzle, palety, kartoniki, woda.

1. Przygotuj stanowiska par pigmentów i jednakowe kartoniki. Czwórki rozdzielają mieszanie, próbkę, zapis oraz porządkowanie; ustalają własną powtarzalną porcję.

2. Zespoły testują trzy proporcje wybranej pary, zachowując papier i sposób nakładania. Zapisują pigmenty oraz liczbę przyjętych porcji.

3. Pozostaw próbki do wyschnięcia. Na kolejnej sesji grupy porównują wyniki i sprawdzają jedną recepturę otrzymaną od innego zespołu.

4. Złóżcie tabelę według składników i proporcji. Autorzy dopisują różnice między powtórzeniami oraz możliwą przyczynę wymagającą dalszej próby.

Niebieski + żółty — przykład próby

	1:1	2:1	1:2
Próbka			
Powtórzenie			
Różnica	niewielka	niewielka	niewielka
Możliwa przyczyna	warstwa	porcja	konsystencja

Rezultat: Klasowa tabela suchych próbek z procedurami mieszania i jednym powtórzeniem receptury.

Niebieski + żółty – przykład próby

	1:1	2:1	1:2
Próbka			
Powtórzenie			
Różnica	niewielka	niewielka	niewielka
Możliwa przyczyna	warstwa	porcja	konsystencja

Ocena: Sprawdź możliwość odtworzenia zapisu; proporcje szkolnych porcji nie są laboratoryjnym pomiarem objętości.

Dostosowanie: Powierz rolę opisującą lub porównującą; przygotuj porcje wcześniej i zachowaj możliwość pracy bez kontaktu z farbą.

Częsty błąd: Receptura zawiera tylko nazwę koloru. Dopisz rzeczywiste pigmenty, porcje i warunki nałożenia.

Aktywność 024

Ciepłe i zimne miasto

Klasy 4–7 • 2 x 45 min

Cel: Klasa stworzy wspólną panoramę miasta, wykorzystując relacje umownie ciepłych i chłodnych barw + do organizacji stref.

Materiały: Papier do malowania, farby szkolne, pędzle, podkład; alternatywnie kolorowe papiery i klej.

1. Podziel panoramę na odcinki. Zespoły uzgadniają linię ulicy i miejsca styku, a następnie wybierają palety na podstawie wspólnego koła RYB.

2. Grupy przygotowują próbki i określają strefę przeważnie ciepłą lub chłodną. Nie utożsamiają barwy z rzeczywistą temperaturą budynku.

3. Zespoły wykonują części panoramy, sprawdzając przejścia między sąsiadami. Osoba łącząca uzgadnia powracający kolor, który scala wspólną ulicę.

4. Po wyschnięciu zestawcie całość. Odbiorcy wskazują kontrast i element łączący; autorzy wyjaśniają, jak relacja organizuje widok.

Rezultat: Panorama miasta ze zróżnicowanymi strefami i świadomie opracowanymi stykami.

Ocena:

Sprawdź widoczną przewagę palet oraz ciągłość wspólnego układu, bez wymogu jedynego odczucia nastroju.

Dostosowanie:

Zaproponuj suche wycinanki lub rolę kontrolującą połączenia; dodaj opisy palet zamiast informacji wyłącznie kolorem.

Częsty błąd:

Odcinki nie łączą się przestrzennie. Uzgodnijcie ulicę i punkty styku przed pracą nad detalem.

Aktywność 025

Kolor bez nazwy

Klasy 4–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa stworzy katalog rzeczywistych mieszanek z opisami pozwalającymi je rozróżnić bez wymyślania obowiązkowej nazwy handlowej.

Materiały: Farby szkolne, jednakowe kartoniki, palety, pędzle, papier do katalogu; czas na wyschnięcie.

1. Trójki przygotowują po trzy mieszanki. Rozdzielają mieszanie, nanoszenie próbki i zapis składników; zachowują podobną grubość warstwy.

2. Po wyschnięciu zespoły opisują próbki przez jasność, odcień i względne nasycenie. Nie pokazują partnerom własnych poetyckich nazw.

3. Grupy wymieniają opisy i dopasowują je do kartoników. Zapisują niejednoznaczność oraz doprecyzowują porównanie do konkretnej próbki.

4. Zbudujcie wspólny katalog z kodem, opisem i recepturą. Dodatkowe nazwy mogą pozostać autorskimi propozycjami, oddzielonymi od danych mieszania.

Rezultat: Katalog suchych próbek identyfikowanych kodem, opisem oraz składnikami.

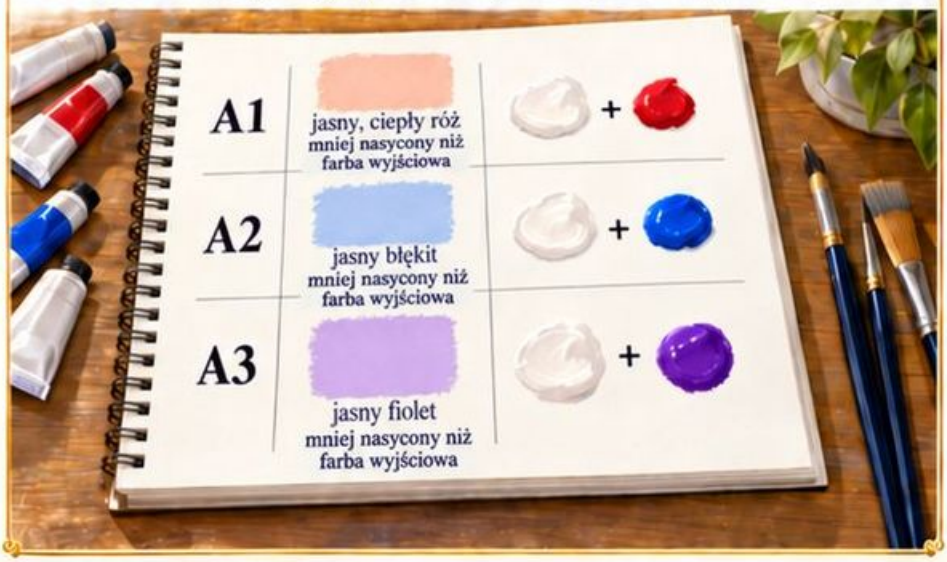

Ocena:

Oceń trafność dopasowania i sens doprecyzowania; brak jednej nazwy nie oznacza braku możliwości opisu koloru.

Dostosowanie:

Udostępnij większe próbki i zapis tekstowy; można porównywać jasność albo prowadzić dokumentację bez mieszania farb.

Częsty błąd:

Opis brzmi tylko jak niebo. Poproś o cechę porównawczą i wskazanie próbki odniesienia.

Aktywność 026

Galeria kolorów dopełniających

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły porównają kontrasty par dopełniających w szkolnym modelu RYB i sprawdzą czytelność wybranego układu.

Materiały: Szkolne koło RYB, farby lub kolorowe papiery, podkłady, pędzle albo nożyczki i klej.

1. Trójki wybierają parę z przeciwległych pól koła. Rozdzielają przygotowanie próbek, układ oraz dokumentację; zapisują, z jakiego modelu korzystają.

2. Każda grupa tworzy dwie kompozycje tej samej pary, zmieniając wielkość plam. Zachowuje format i ten sam prosty znak.

3. Po wyschnięciu lub sklejeniu zespoły sprawdzają znak z ustalonej odległości. Zapisują obserwację zamiast zakładać, że dopełnienie zawsze zapewnia czytelność.

4. Ułóż galerię porównań. Odbiorcy wskazują różnicę między wersjami; autorzy wyjaśniają rolę proporcji i proponują poprawkę.

Rezultat: Galeria dyptyków par RYB z opisem proporcji oraz wyniku odczytu.

Ocena:

Sprawdź zgodność wyboru z modelem i konkretny dowód czytelności; kontrast barwy nie zastępuje każdej różnicy jasności.

Dostosowanie:

Dodaj nazwę i wzór znaku; dopuść suche wycinanki oraz rolę prowadzącą test odbioru.

Częsty błąd:

Grupa miesza modele RGB i RYB. Wróć do jednego, jawnie wskazanego koła.

Aktywność 027

Barwy lokalnego krajobrazu

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa opracuje palety jednego lokalnego widoku, rozróżniając obserwowane kolory, warunki oglądania i własny wybór malarski.

Materiały: Papier do farb, farby szkolne, pędzle; dostępny widok z okna lub przygotowane zdjęcie z opisem warunków.

1. Wyznacz wspólny widok bez wychodzenia w nieuzgodniony teren. Trójki dzielą obserwację planów, przygotowanie próbek i zapis warunków.

2. Zespoły wybierają pięć widocznych relacji barwnych i tworzą próbki. Notują światło oraz stanowisko, nie udając dokładnego pomiaru koloru.

3. Po wyschnięciu prób grupy malują małe studium przy użyciu wybranej palety. Podpisują świadome odstępstwo od obserwacji.

4. Zestawcie studia przy szkicu miejsca. Odbiorcy porównują wspólne cechy oraz odmienne wybory, odwołując się do próbek.

Rezultat: Wspólny atlas palet lokalnego krajobrazu z krótkimi studiami.

Ocena:

Sprawdź związek próbek z widokiem i odróżnienie obserwacji od przekształcenia, bez obowiązku fotograficznej wierności.

Dostosowanie:

Udostępnij powiększone zdjęcie i opis położenia plam; można dobierać próbki lub prowadzić dokumentację.

Częsty błąd:

Paleta pochodzi wyłącznie z pamięci. Wróć do dwóch konkretnych miejsc w obserwowanym widoku.

Aktywność 028

Obraz z pięciu mieszanek

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespół namaluje wspólny obraz z pięciu uzgodnionych mieszanek, kontrolując spójność palety między częściami realizacji.

Materiały: Farby szkolne, papier do malowania, palety, pędzle, pięć kart próbek, duży podkład.

1. Czwórki wybierają prosty temat i dzielą role projektowania, mieszania, malowania oraz kontroli. Uzgadniają pięć receptur przed pracą nad obrazem.

2. Przygotujcie próbki i sprawdźcie je po wyschnięciu. Grupa rozdziela funkcje mieszanek w kompozycji i zapisuje potrzebne porcje umowne.

3. Zespoły wykonują wspólną realizację, mieszając ponownie według zapisów. Białe podłoże może pozostać niezamalowane; nie dodawajcie szóstego koloru bez zmiany planu.

4. Po wyschnięciu odbiorcy dopasowują plamy do pięciu próbek. Autorzy wskazują miejsce wymagające dokładniejszego odtworzenia receptury.

Rezultat: Obraz grupowy oraz pięciopolowa paleta z zapisami składników.

Paleta grupy – pięć mieszanek

1. Błękit nieba	2. Zieleń lasu	3. Cień drzew	4. Brąz ziemi	5. Kolor dachu
błękit + biel 1 : 1	żółty + niebieski 2 : 1	zielony + brązowy 1 : 1	brązowy + żółty 2 : 1	żółty + czerwony 3 : 1

Ocena:
Sprawdź przyporządkowanie plam do palety i uzasadniony podział zadań; nazwy kolorów nie zastępują receptur.

Dostosowanie:
Zaproponuj pięć gotowych papierów albo rolę koordynującą paletę; zachowaj wspólne decyzje o funkcji plam.

Częsty błąd:
Każda osoba miesza podobny kolor na oko. Wróć do wspólnych próbek i zapisu składników.

Aktywność 029

Kolor w różnych światłach

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Grupy porównają wygląd tych samych kart w dwóch bezpiecznych warunkach oświetlenia, zapisując granice własnej obserwacji.

Materiały: Jednakowe karty barwne, neutralny podkład, papier; światło okna i zewnętrzna lampka obsługiwana przez dorosłego.

1. Przygotuj dwa stanowiska bez patrzenia w źródło światła. Trójki dzielą porównanie, opis oraz kontrolę kart; nie modyfikują instalacji.

2. Zespoły oglądają ten sam komplet kart na jednakowym podkładzie. Zapisują warunki, kolejność i dostrzeżoną różnicę, bez wymyślania temperatury barwowej.

3. Po zamianie stanowisk grupy porównują notatki. Oznaczają zgodne obserwacje oraz miejsca, gdzie odczyty różnych osób się różnią.

4. Stwórzcie tabelę warunek–obserwacja–niepewność. Omów, których różnic nie można przypisać jednemu czynnikowi, skoro stanowiska nie były laboratoryjnie kontrolowane.

Rezultat: Wspólna tabela dwóch warunków z opisami i ograniczeniami porównania.

Przykład obserwacji — wynik zależy od warunków

Karta	Stanowisko A światło okna (obserwacja)	Niepewność (A)	Stanowisko B zewnętrzna lampka (obserwacja)	Niepewność (B)
	wydaje się jaśniejsza	mała	wydaje się ciemniejsza	średnia
	zbliżona	mała	nieco bardziej nasycona	średnia
	zbliżona	mała	wydaje się cieplejsza	średnia
	wydaje się chłodniejsza	średnia	wydaje się cieplejsza	średnia
	nieco jaśniejsza	średnia	wydaje się ciemniejsza	duża

Ocena:
Oceń zachowanie tych samych kart i jawne warunki; nie wymagaj identycznej reakcji wszystkich obserwatorów.

Dostosowanie:
Można opisywać różnicę jasności lub analizować przygotowane zdjęcia oznaczone jako przykłady, bez samodzielnej obsługi lampki.

Częsty błąd:
Zespół zmienia kartę między próbami. Oznacz komplet i przenoś te same obiekty między stanowiskami.

Aktywność 030

Kolorystyczny manifest

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa stworzy manifest wizualny fikcyjnej inicjatywy, wykorzystując kolor do hierarchii i sprawdzając odbiór głównego komunikatu.

Materiały: Papier, farby lub kredki, własny krótki tekst inicjatywy, próbne małe formaty.

1. Zespoły wybierają neutralny temat, na przykład wspólną czytelnię. Uzgadniają jedno zdanie celu i trzy informacje, bez ogłaszania rzeczywistego wydarzenia.

2. Grupy przygotowują dwa szkice palety i hierarchii. Rozdzielają tekst, obraz oraz test odczytu; zapisują funkcję wybranego akcentu barwnego.

3. Inny zespół ogląda szkice bez objaśnienia i podaje główny komunikat. Autorzy porównują wynik z celem i wybierają wariant.

4. Zespoły opracowują wspólny manifest, zachowując czytelny tekst. Prezentują dowód poprawy oraz rolę kontrastu, nie tylko ulubiony kolor.

Rezultat: Plakat manifestu z jawną hierarchią i odnotowaną zmianą po teście.

Ocena:

Sprawdź rozpoznanie komunikatu oraz spójność palety; ważna informacja powinna mieć także oparcie w tekście lub kształcie.

Dostosowanie:

Można układać gotowe własne elementy; dopuść większy druk i rolę testującą komunikację.

Częsty błąd:

Kolor wyróżnia wszystko jednakowo. Wybierz jeden główny akcent, podporządkowując pozostałe informacje.

Aktywność 031

Monochromatyczny ogród

Klasy 4–7 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły zbudują wspólny ogród jednej rodziny barwnej, różnicując plany przez walor zamiast mnożenia odcieni bez celu.
Materiały: Farba jednego wybranego koloru, biel i czerń szkolna, papier, pędzle, kartoniki próbek.

1. Uzgodnijcie rodzinę barwną i podział ogrodu. Czwórki rozdzielają mieszanie trzech walorów, projektowanie roślin, malowanie oraz kontrolę styków.

2. Zespoły przygotowują próbki: jaśniejszą, pośrednią i ciemniejszą. Po wyschnięciu porównują rozróżnialność, bez traktowania zmieszania jako idealnego modelu fizycznego.

3. Grupy wykonują części ogrodu, wykorzystując walor do rozdzielenia wybranych form. Sprawdzają połączenia wspólnych ścieżek i nakładanie roślin.

4. Połączcie ogród w panel. Odbiorcy wskazują miejsca rozróżnienia form; autorzy poprawiają fragment, w którym sąsiednie plamy zlewają się.

Rezultat: Monochromatyczny panel ogrodu z próbkami i uzgodnioną relacją walorów.

Ocena:

Oceń konsekwencję palety i widoczny cel rozjaśnienia lub przyciemnienia, nie liczbę namalowanych kwiatów.

Dostosowanie:

Zastosuj trzy gotowe papiery jednej rodziny albo powierz rolę kontroli wspólnej ścieżki.

Częsty błąd:

Sąsiednie formy mają niemal identyczny walor. Wróć do prób i wybierz zmianę wspierającą rozróżnienie.

Aktywność 032

Kolor, który prowadzi wzrok

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Zespoły zaprojektują proponowaną drogę spojrzenia przez akcenty koloru i sprawdzą rzeczywisty porządek odczytu u odbiorców.

Materiały: Papier, kolorowe kształty, nożyczki szkolne, klej; alternatywnie kredki.

1. Trójki wybierają neutralny temat i trzy miejsca informacji. Ustalają zamierzoną kolejność oraz dzielą role układania, obserwacji i zapisu.

2. Grupy przygotowują dwa układy tych samych elementów. Zmieniają położenie akcentów, zachowując treść i format, aby umożliwić porównanie.

3. Zaproś inny zespół do krótkiego oglądania. Każda osoba wskazuje, co zauważyła najpierw i później; nie podpowiadaj planowanej trasy.

4. Autorzy porównują odpowiedzi z celem. Wybierają i poprawiają wariant, prezentując jedną decyzję oraz różnicę między zamiarem i odczytem.

Rezultat: Panel z trzema akcentami i zapisem testu kolejności oglądania.

PRZYKŁAD

Przykład odpowiedzi jednej osoby:

Najpierw: zieleń i cień.
Później: wygodne ławki.
Na końcu: blisko wody.

Ocena:

Oceń uzasadnienie korekty; strzałka autora nie jest dowodem, że wzrok każdego widza podąża identyczną drogą.

Dostosowanie:

Dodaj numery lub kontrast kształtu jako pomocniczy wariant, zaznaczając zmianę warunków testu.

Częsty błąd:

Autor pokazuje trasę przed próbą. Najpierw zbierz samodzielne odpowiedzi odbiorców, dopiero później porównaj zamiar.

Aktywność 033

Sąsiedztwo zmienia kolor

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Grupy porównają odbiór identycznych próbek na odmiennych tłach, oddzielając wygląd względny od rzeczywistej zmiany materiału.

Materiały: Papierowe próbki z jednego arkusza, dwa różne tła, podkład porównawczy i papier na notatki.

1. Przygotuj pary jednakowych próbek. Trójki rozdzielają kontrolę materiału, montaż i zapis; ustalają wspólne miejsce oglądania przy podobnym świetle.

2. Zespoły umieszczają próbki na dwóch tłach, zachowując rozmiar i kształt. Notują podobieństwa oraz możliwe różnice odbioru bez sugerowania wyniku.

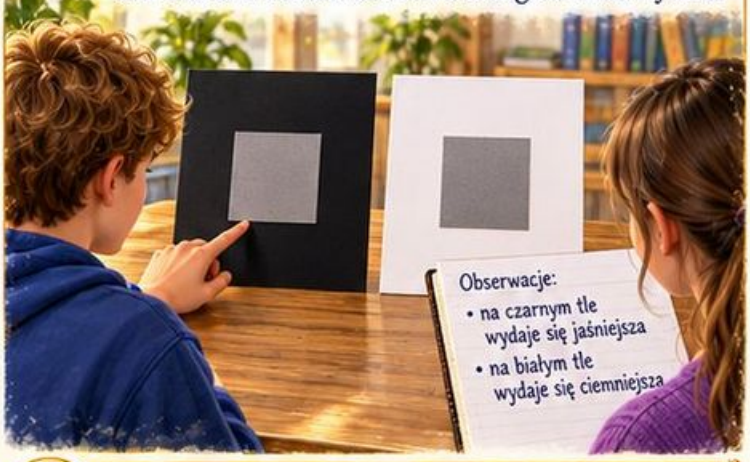

3. Grupy zdejmują próbki i zestawiają je bezpośrednio na jednym podkładzie. Sprawdzają, czy różnica wynikała ze zmiany samego papieru.

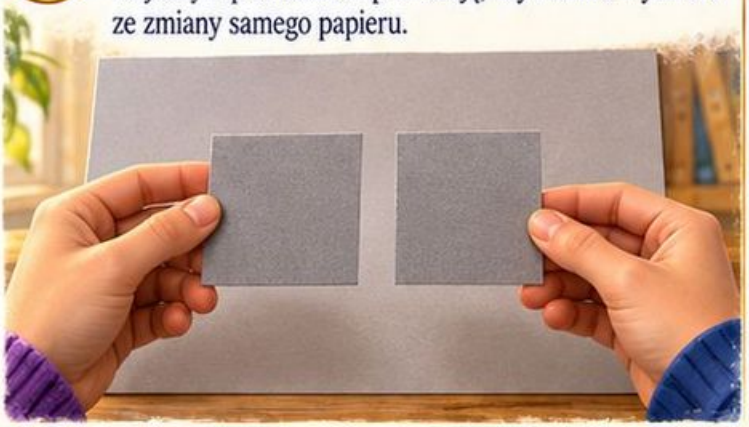

4. Ułóżcie galerię porównań z odkrywanym potwierdzeniem pochodzenia próbek. Autorzy wyjaśniają relację tła, obserwacji oraz warunków oglądania.

Rezultat: Galeria jednakowych próbek na różnych tłach z próbą kontrolną.

Ocena:

Sprawdź identyczność materiału oraz rozdzielenie obserwacji od wniosku; nie wymagaj jednakowej siły efektu u wszystkich.

Dostosowanie:

Udostępnij większe pola albo możliwość wskazywania próbek; rolę kontroli można wykonywać bez nazywania kolorów.

Częsty błąd:

Próbki pochodzą z różnych arkuszy. Wróć do jednego materiału i oznacz parę przed montażem.

Aktywność 034

Paleta wspomnień

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa połączy autorskie palety wspomnień lub fikcyjnych scen, pokazując, że skojarzenia wymagają kontekstu i nie są obowiązkowe.
Materiały: Farby lub kolorowe papiery, podkłady, kartoniki; osobiste albo wymyślone neutralne sytuacje do wyboru.

1. Zaproponuj wybór wspomnienia, sceny fikcyjnej lub obserwacji miejsca. Wyjaśnij brak obowiązku ujawniania prywatnej historii; zespoły ustalają sposób wspólnej prezentacji.

2. Każda osoba przygotowuje małą paletę i dobrowolny krótki opis. Partner pyta o relację barw, zamiast zgadywać przeżycia autora.

3. Grupy łączą palety według wybranej zasady formalnej. Uzgadniają sąsiedztwo, zachowując odmienne znaczenia podobnych kolorów w indywidualnych propozycjach.

4. Zorganizuj spacer po galerii. Odbiorcy opisują relacje widoczne na panelu; autorzy mogą ujawnić kontekst albo pozostać przy uzasadnieniu formalnym.

Rezultat: Wspólny panel palet z dobrowolnymi kontekstami i jawną zasadą układu.

Ocena:

Oceń uzasadnienie doboru i poszanowanie różnic; kolor nie jest narzędziem diagnozy emocji.

Dostosowanie:

Pozwól pracować na całkowicie fikcyjnej scenie, opisie tekstowym lub roli redagującej panel.

Częsty błąd:

Odbiorcy narzucają znaczenie koloru. Wróć do autorskiej wypowiedzi albo opisu relacji bez psychologicznych etykiet.

Aktywność 035

Barwna partytura dnia

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Zespoły zaprojektują barwną sekwencję wybranego dnia, używając jawnej legendy do przedstawienia następstwa i przejść.

Materiały: Kolorowe papiery lub kredki, długi pas papieru, nożyczki szkolne i klej opcjonalnie.

1

1. Trójki wybierają dzień rzeczywisty albo wymyślony. Uzgadniają cztery momenty i rozdzielają budowę legendy, układ oraz kontrolę kolejności.

2

2. Grupy przypisują momentom własne kolory i kształty. Zapisują znaczenie kodu; nie traktują żadnej barwy jako naturalnej nazwy pory dnia.

3

3. Zespoły układają pas z przejściami między momentami. Ustalają, czy szerokość oznacza czas, czy jest wyłącznie decyzją kompozycyjną.

4

4. Odbiorcy odczytują sekwencję z legendy. Autorzy poprawiają niejasny znak i wyjaśniają, dlaczego określone przejście jest stopniowe albo nagłe.

Rezultat: Barwna partytura czterech momentów z legendą i opisanymi przejściami.

Przykładowy efekt pracy grupy

1. Spotkanie z przyjacielem
2. Nauka nowego utworu
3. Trening na boisku
4. Odpoczynek z książką

Legenda: = Spotkanie z przyjacielem; = Nauka nowego utworu; = Trening na boisku; = Odpoczynek z książką

Przejścia: = stopniowe (powolna zmiana); = nagłe (szybka zmiana)

Ocena:

Sprawdź zgodność kodu oraz odróżnienie kolejności od czasu trwania; nie oceniaj poprawności prywatnych skojarzeń.

Dostosowanie:

Połącz kolor z fakturą lub podpisem; można układać znaki i prowadzić odczyt zamiast rysować.

Częsty błąd:

Szerokość przypadkowo sugeruje czas. Dopisz znaczenie wymiaru albo wyrównaj pola, jeśli czas nie jest kodowany.

Aktywność 036

Ruchoma galeria kompozycji

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Zespoły porównają cztery sposoby organizacji tych samych kształtów, wskazując dowód otwartości, zamknięcia, statyki i dynamiki.

Materiały: Jednakowe zestawy papierowych figur, cztery podkłady na grupę, aparat opcjonalnie, kartki opisów.

1

1. Przygotuj zestawy ruchomych elementów. Czwórki dzielą role układającego, obserwatora, opisującego i dokumentującego; wspólnie ustalają znaczenie czterech pojęć.

2

2. Grupy tworzą warianty na podkładach bez przyklejania. Przy zmianie układu zachowują liczbę oraz rodzaj figur. aby porównać relacje.

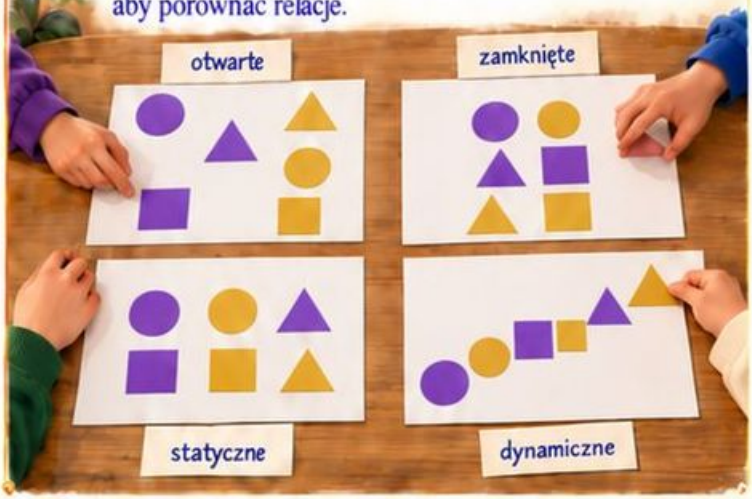

3

3. Zespoły utrwalają układy szkicem albo zdjęciem własnych prac. Do każdego dopisują konkretną cechę, nie samą nazwę kategorii.

4

4. Przeprowadź przegląd: odbiorcy dopasowują opisy do wariantów. Autorzy wyjaśniają niezgodność i przesuwają jeden element, testując skuteczność poprawki.

Rezultat: Ruchoma galeria czterech udokumentowanych kompozycji tego samego zestawu.

Ocena:
Sprawdź argument z położenia, kierunku lub granicy; podobny układ może łączyć kilka cech.

Dostosowanie:
Zastosuj większe figury albo instrukcje słowne dla partnera; utrwalanie zdjęciem nie jest wymagane.

Częsty błąd:
Kategoria zmienia się tylko przez dodanie nowych figur. Wróć do tego samego zestawu i zmień relacje.

Aktywność 037

Rytm na szkolnej ścianie

Klasy 4–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa zaprojektuje rytmiczny panel modułowy, uzgadniając jednostkę, odstęp oraz miejsce celowej zmiany.

Materiały: Papierowe moduły, linijki, kredki, podkład, taśma do montażu; montaż wyłącznie w uzgodnionym miejscu.

1

1. Zespoły przygotowują po dwa projekty jednostki. Klasa wybiera wspólne cechy i ustala stały odstęp między początkami powtórzeń.

2

2. Grupy wykonują przydzielone odcinki, dzieląc rysowanie, pomiar i kontrolę styków. Wariant jednostki pojawia się tylko w jednym uzgodnionym miejscu.

3

3. Ułóżcie cały panel najpierw na stole. Porównajcie połączenia odcinków i poprawcie przerwę, która przypadkowo narusza powtarzalny układ.

4

4. Zawieś panel tylko za zgodą opiekuna. Odbiorcy wskazują jednostkę, odstęp oraz zmianę; autorzy wyjaśniają funkcję wariantu.

Rezultat: Wspólny rytmiczny panel z jednym zaplanowanym przekształceniem.

Ocena:

Oceń czytelność jednostki i ciągłość odstępów na stykach, nie liczbę dekoracyjnych szczegółów.

Dostosowanie:

Można układać przygotowane moduły lub kontrolować odstępy; pracujcie na dostępnej wysokości stołu.

Częsty błąd:

Każdy odcinek zaczyna się od innej miary. Ustal punkty odniesienia przed łączeniem całego panelu.

Aktywność 038

Miasto z figur

Klasy 4–7 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły zbudują wspólne miasto z figur, uzasadniając hierarchię wielkości i porządek częściowego przesłaniania.

Materiały: Kolorowe papiery, nożyczki szkolne, klej, duży podkład, ołówki.

1. Ustal wspólny punkt widzenia i linię podłoża. Czwórki rozdzielają przygotowanie figur, układ budynków, otoczenie oraz kontrolę wspólnej całości.

2. Zespoły tworzą trzy wielkości form i planują dominantę. Najpierw układają bez kleju, uzgadniając, które elementy znajdą się przed innymi.

3. Połączcie odcinki miasta na stole. Sprawdźcie ciągłość ulic oraz przesłanianie na styku; dopiero potem utrwalcie wybrany układ.

4. Odbiorcy wskazują dominantę i kolejność wybranych budynków. Autorzy pokazują, jak wielkość i nakładanie pomagają w ich odczytaniu.

Rezultat: Wspólna panorama geometryczna z uzgodnioną dominantą oraz relacjami przestrzennymi.

Ocena:

Sprawdź konkretny dowód hierarchii i przesłaniania; większy budynek nie musi oznaczać ważniejszej wartości społecznej.

Dostosowanie:

Udostępnij wycięte figury i możliwość wskazywania ułożenia; kolor uzupełnij konturem lub wzorem.

Częsty błąd:

Zespoły sklejają fragmenty przed uzgodnieniem. Zestawcie je najpierw, aby sprawdzić sąsiedztwo oraz wspólny kierunek widoku.

Aktywność 039

Perspektywa na boisku

Klasy 6–8 • 45 min

Cel: Klasa powiąże równoległe linie poziomego podłoża, biegnące w głąb widoku, z ich zbieżnym obrazem z ustalonego miejsca.

Materiały: Papier, ołówki, podkładki; istniejące równoległe linie boiska lub dozwolona taśma usuwalna układana przez dorosłego.

1. Uzgodnij spokojną część boiska i stanowisko poza ruchem. Trójki rozdzielają szkicowanie, kontrolę punktu patrzenia i opis obserwacji.

2. Z jednego stanowiska zespoły szkicują tę samą parę linii. Zaznaczają kierunki na kartce; nie zmieniają rzeczywistej równoległości na podłożu.

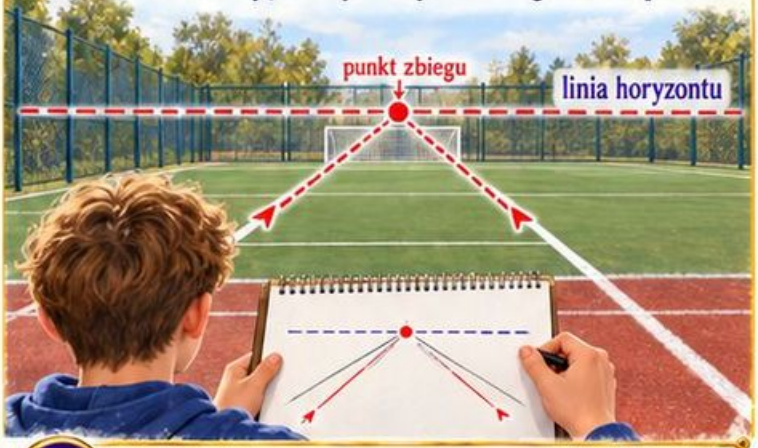

3. Porównajcie szkice z obserwacją. Przedłużajcie na papierze jedynie odpowiadającą rodzinę kierunków i zaznaczcie proponowane miejsce zbiegu.

Fizyczne linie boiska są równoległe.

W rysunku przedłużenia tych samych linii spotykają się w punkcie na horyzoncie.

4. Po powrocie zestawcie widoki ze stanowisk. Grupy wyjaśniają różnicę między planem podłoża i jego obrazem, popierając opis szkicem.

Rezultat: Galeria szkiców z oznaczonym stanowiskiem i kierunkami zbiegu.

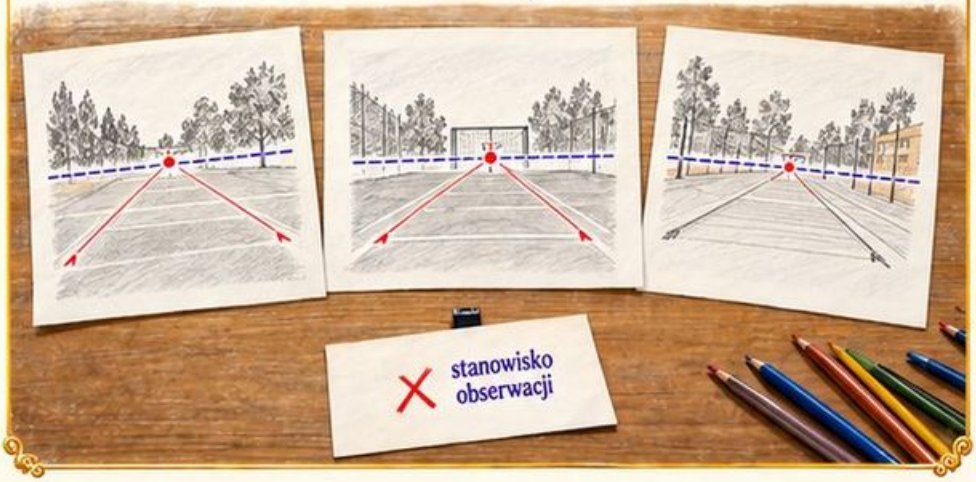

Ocena:

Sprawdź zachowanie punktu obserwacji i właściwej rodziny linii; nie wszystkie linie obrazu zbiegają się razem.

Dostosowanie:

Udostępnij zdjęcie z zaznaczonym stanowiskiem; w razie niedostępności boiska pracujcie przy stole.

Częsty błąd:

Uczestnik przesuwa się w trakcie szkicu. Wróć do oznaczonego miejsca i porównaj ten sam widok.

Aktywność 040

Kompozycja z pustką

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Zespoły nadadzą pustej przestrzeni funkcję w kompozycji, sprawdzając relację pomiędzy odstępem, skupieniem i równowagą.

Materiały: Papier, ograniczony zestaw wyciętych figur, klej opcjonalnie, ołówki.

1. Trójki wybierają zestaw sześciu figur. Rozdzielają układ, obserwację pustek i dokumentację; ustalają, co pusta strefa ma umożliwiać odbiorcy.

2. Grupy tworzą dwa warianty tych samych elementów: z rozproszonymi odstępami i z jedną wyraźną pustą strefą.

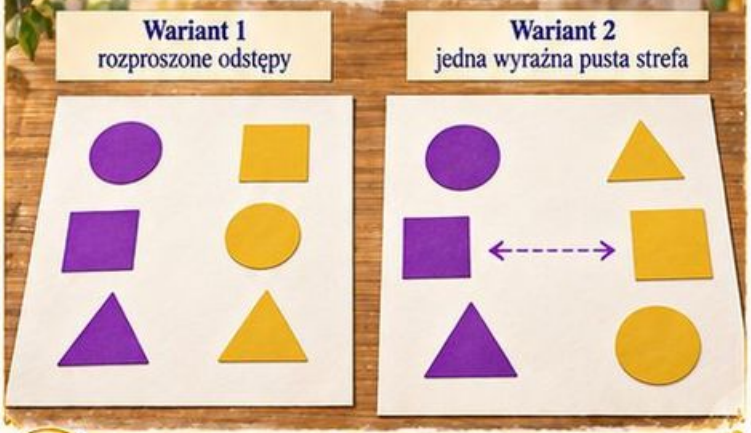

3. Odbiorcy porównują układy bez sugestii autora. Wskazują relację, która organizuje uwagę; autorzy zapisują rozbieżność z zamierzonym efektem.

4. Zespoły poprawiają wybrany wariant i przedstawiają dowód zmiany. Puste pole pozostaje celowym elementem, nie miejscem do obowiązkowego ozdobienia.

Rezultat: Panel porównawczy z uzasadnioną funkcją wybranej pustej przestrzeni.

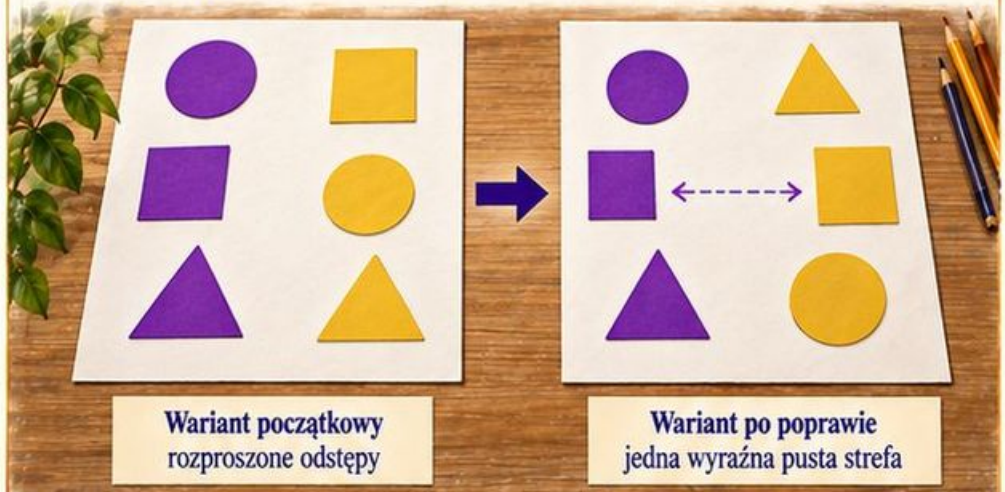

Ocena:
Sprawdź związek położenia figur z funkcją pustki; nie ma jednej idealnej proporcji dla każdej kompozycji.

Dostosowanie:
Zwiększ format albo pozwól kierować układaniem przez partnera; użyj kontrastowych konturów figur.

Częsty błąd:
Grupa zapełnia każdą lukę. Przesuń figurę ku skupisku, zachowując zestaw i funkcję pustej strefy.

Aktywność 041

Jedna dominanta, wiele rozwiązań

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Zespół stworzy trzy kompozycje z tą samą dominantą, zmieniając sposoby podporządkowania pozostałych elementów.
Materiały: Identyczne papierowe zestawy figur, trzy podkłady, ołówki, klej opcjonalnie.

1. Przydziel trójkom jednakowe zestawy. Wybierzcie jedną figurę dominującą i rozdzielcie odpowiedzialność za relacje wielkości, odstępy oraz kierunki.

2. Grupy opracowują trzy układy, zachowując dominantę i liczbę elementów. Zmieniają otoczenie, nie podmieniając głównej figury na inną.

3. Inny zespół wskazuje pierwszy zauważony element w każdym układzie. Autorzy porównują odpowiedzi z zamiarem i identyfikują przypadkową konkurencję.

4. Zespoły poprawiają jeden wariant i układają tryptyk. Każda osoba wyjaśnia inną decyzję podporządkowującą otoczenie dominancie.

Rezultat: Tryptyk jednej dominanty i trzech odmiennych organizacji otoczenia.

Ocena:

Oceń uzasadnienie relacji i wykorzystanie wyniku testu; nie zakładaj identycznego kierunku spojrzenia wszystkich odbiorców.

Dostosowanie:

Można użyć dużych gotowych figur albo wskazywać przemieszczenia; dodaj wzór rozpoznawczy dominanty.

Częsty błąd:

Wszystkie figury mają równą siłę akcentu. Wybierz jedną zmianę otoczenia, która ograniczy konkurencję.

Aktywność 042

Symetria spotyka asymetrię

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Zespoły zbudują dyptyk porównujący równowagę symetryczną i asymetryczną, uzasadniając obie strategie widocznymi relacjami.

Materiały: Papierowe figury, dwa jednakowe podkłady, linijka, ołówki; klej opcjonalnie.

1

1. Dobierz czwórki i wspólny zestaw form. Ustalcie pionową oś pierwszego wariantu oraz role układania, kontroli i dokumentacji.

2

2. Grupy tworzą symetrię osiową, sprawdzając pary odpowiadających punktów. Następnie układają drugi wariant bez lustrzanego powtórzenia.

3

3. W asymetrii zespoły równoważą wielkość, położenie i kontrast. Nie przedstawiają ciężaru wizualnego jako pomiaru fizycznej masy papieru.

4

4. Odbiorcy wskazują dowody obu strategii. Autorzy wprowadzają jedną korektę oraz wyjaśniają, dlaczego różny układ może zachować równowagę.

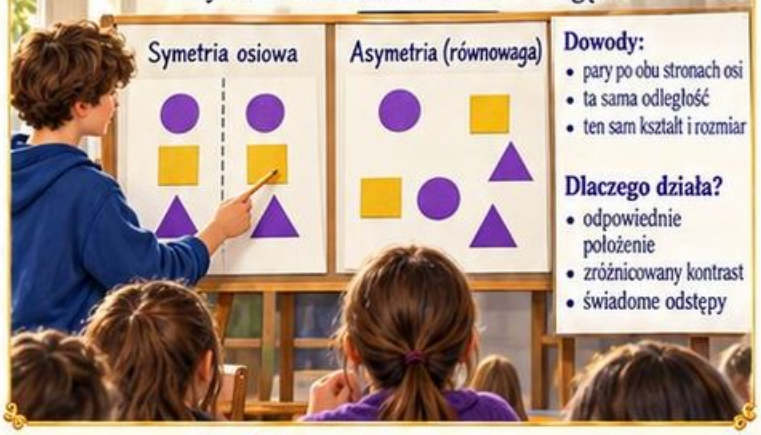

Rezultat: Dyptyk dwóch sposobów organizacji tego samego zestawu form.

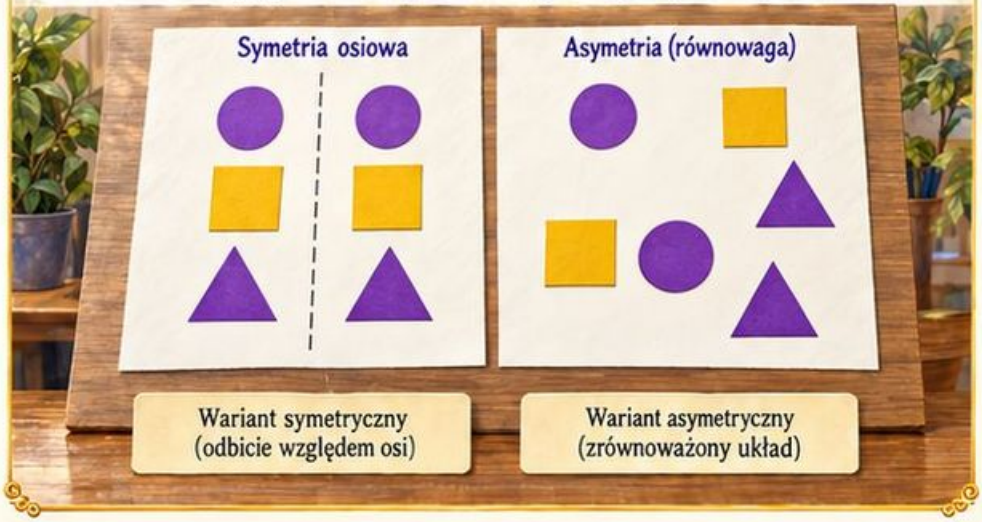

Ocena:

Sprawdź rzeczywistą relację odbicia w pierwszej części i uzasadnienie równowagi w drugiej, bez wzoru liczbowego.

Dostosowanie:

Udostępnij oś i większe figury; można kontrolować pary lub kierować układem zamiast wycinać.

Częsty błąd:

Asymetria oznacza przypadkowe rozsypanie. Poproś o konkretną relację wielkości, odstępu lub kontrastu, która organizuje całość.

Aktywność 043

Obraz oglądany z daleka

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Zespoły sprawdzą, które relacje kompozycji pozostają czytelne z dwóch uzgodnionych odległości, i dostosują projekt do celu.

Materiały: Papier, kredki lub figury, dwa bezpieczne punkty oglądania, notatki obserwacji.

1. Trójki wybierają zadanie, na przykład rozpoznanie głównego kształtu. Rozdzielają projektowanie, test odbioru oraz dokumentację; ustalają dwa dostępne stanowiska.

2. Grupy tworzą panel z dominantą i drobnymi elementami. Przewidują, co odbiorca powinien rozpoznać z każdego miejsca.

3. Zaproś odbiorców do obu stanowisk. Zapisuj ich samodzielne wskazania, bez podpowiadania znaczenia i bez traktowania wyniku jako badania wzroku.

4. Autorzy zmieniają hierarchię, wielkość lub kontrast i ponawiają próbę. Wspólnie omawiają, jaka poprawka pomogła rozpoznać ustalony element.

Rezultat: Panel przed poprawą i po niej z porównaniem dwóch odległości.

Ocena:

Oceń związek zmiany z celem; zanikanie drobnych szczegółów nie musi oznaczać niepowodzenia całego projektu.

Dostosowanie:

Przygotuj wersje pomniejszone przy jednym stole; zaznacz, że miniatura modeluje inne warunki, a nie pomiar wzroku.

Częsty błąd:

Każdy odbiorca dostaje inne polecenie. Zachowaj wspólne pytanie, aby odpowiedzi można było porównać.

Aktywność 044

Kadr zmienia opowieść

Klasy 6–8 • 45 min

Cel: Grupy porównają opowieści sugerowane przez różne kadry jednej sceny, wskazując informacje widoczne i pominięte.
Materiały: Papier, ołówki, ramki kadrujące; aparat opcjonalnie, własna neutralna scenka z przedmiotów.

1. Trójki ustawiają fikcyjną scenę, na przykład pusty kubek przy kartce. Dzielą kadrowanie, dokumentację oraz kontrolę niezmiennego układu przedmiotów.

Kadrujący ustawia ramkę.

Dokumentujący rysuje lub fotografuje.

Kontrolujący pilnuje niezmiennego układu przedmiotów.

2. Zespoły przygotowują szeroki kadr i dwa zbliżenia przez ramkę. Rysują lub fotografują wyłącznie własne przedmioty, bez wizerunków osób.

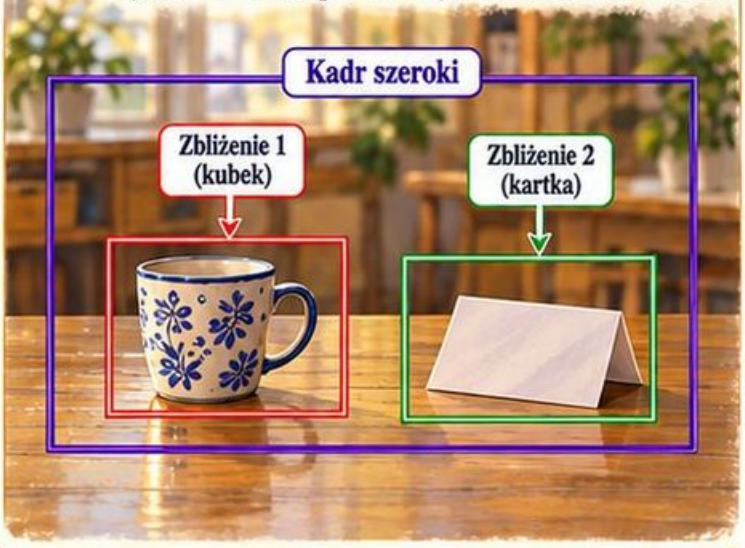

3. Odbiorcy zapisują możliwy odczyt każdego kadru bez widoku całości. Autorzy ujawniają pełną scenę i porównują, które informacje zmieniły wniosek.

4. Grupy układają tryptyk z opisem pominięć. Wspólnie omawiają, dlaczego sugestia obrazu nie jest dowodem rzeczywistej przyczyny zdarzenia.

Zbliżenie 1
– widoczne: kubek.
– pominięte: kartka, kontekst.

Kadr szeroki
– widoczne: kubek i kartka.
– układ niezmienny.

Zbliżenie 2
– widoczne: kartka.
– pominięte: kubek, kontekst.

Rezultat: Tryptyk trzech kadrów tej samej sceny i porównanie ich odczytu.

Zbliżenie 1	Kadr szeroki	Zbliżenie 2
Możliwy odczyt: „Herbata; przerwa". Pominięte: kartka, kontekst.	Pełna scena: ten sam układ przedmiotów.	Możliwy odczyt: „Wiadomość; ważna sprawa". Pominięte: kubek, kontekst.

Ocena:
Sprawdź niezmienność sytuacji oraz wskazanie konkretnego elementu poza kadrem, zamiast ogólnej zmiany nastroju.

Dostosowanie:
Pracujcie wyłącznie ramką i rysunkiem; można wybierać kadr lub opisywać odczyt partnerowi.

Częsty błąd:
Między ujęciami przesunięto przedmiot. Wróć do stałej sceny, aby porównać wpływ samego kadru.

Aktywność 045

Instalacja z cieni

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły ułożą instalację cieni, porównując rytm i przesłanianie przy kontrolowanej zmianie jednego ustawienia.

Materiały: Lekkie formy z papieru, stabilny podkład, ekran, zewnętrzna lampka ustawiana przez dorosłego.

1. Przygotuj stanowiska poza przejściem, bez źródła światła w papierze. Czwórki rozdzielają układ form, obserwację ekranu, szkic i kontrolę ustawień.

2. Grupy tworzą rytm trzech form między lampką i ekranem. Oznaczają pozycje; porównują cień przed przesunięciem wybranego elementu i po nim.

3. Zespoły wybierają układ, w którym przesłanianie ma czytelną funkcję. Utrwalają go szkicem z kierunkiem światła, nie dodając elektrycznych przeróbek.

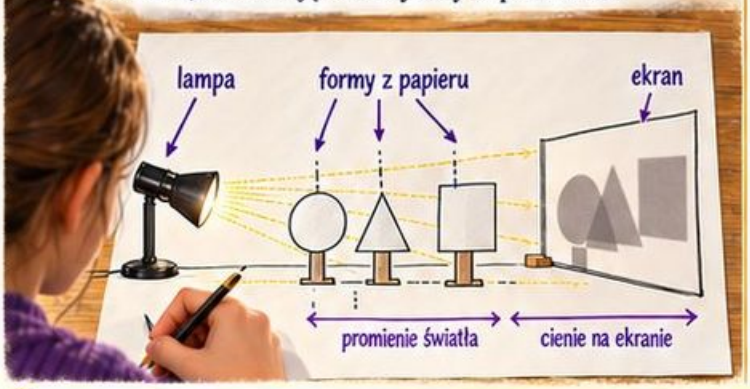

4. Zaprezentujcie instalacje kolejno. Odbiorcy wskazują zmianę relacji cieni; autorzy pokazują ustawienie, które tę zmianę wywołało.

Rezultat: Mała instalacja cieni z planem źródła, form oraz ekranu.

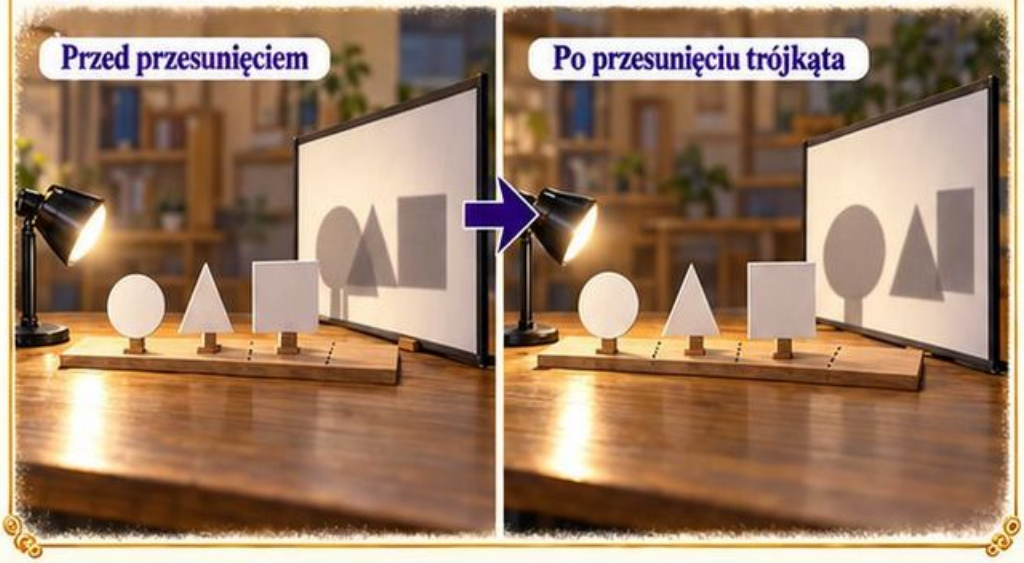

Ocena:

Oceń powiązanie wyniku z pozycją elementu; rozmiar i ostrość zależą także od źródła oraz odległości.

Dostosowanie:

Udostępnij fotografie dwóch ustawień albo rolę opisującą; obserwacja może zastąpić manipulowanie formą.

Częsty błąd:

Przesuwane są wszystkie elementy naraz. Oznacz pozycje i zmień jeden, aby porównanie było zrozumiałe.

Aktywność 046

Przestrzeń w trzech planach

Klasy 4–7 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły zbudują papierowy model przestrzeni, wyodrębniając pierwszy, pośredni i dalszy plan z jednego punktu oglądania.

Materiały: Papier, kartonowy podkład, nożyczki szkolne, klej, zakładki papierowe.

1. Czwórki wybierają fikcyjne miejsce i wspólny punkt patrzenia. Rozdzielają trzy plany oraz kontrolę połączeń, zaczynając od małego szkicu.

2. Grupy przygotowują elementy na zakładkach. Ustalają odstępy i częściowe zasłanianie, bez zakładania, że każdy element dalszy musi być mniejszy.

3. Zespoły ustawiają model i porównują widok z przodu oraz z góry. Korygują element całkowicie ukryty, jeśli miał pozostać widoczny.

4. Inna grupa wskazuje trzy plany z ustalonego stanowiska. Autorzy pokazują, które odstępy i przesłonięcia tworzą rozpoznawalny układ.

Rezultat: Trójplanowy model z zaznaczonym miejscem oglądania.

Ocena:

Sprawdź rozróżnienie planów oraz zgodność widoku z intencją; trzy warstwy są zasadą ćwiczenia, nie każdego obrazu.

Dostosowanie:

Zastosuj gotowe figury albo płaskie nakładane karty; można kontrolować widoczność bez wycinania.

Częsty błąd:

Model oceniany jest z dowolnej strony. Wróć do uzgodnionego punktu patrzenia przed poprawą relacji.

Aktywność 047

Waga kształtów

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Grupy opracują równowagę asymetryczną, porównując wpływ wielkości, położenia oraz kontrastu figur na odbiór wspólnego panelu.

Materiały: Papierowe figury, podkłady, ołówki, notatki porównań; bez fizycznej wagi.

1. Trójki wybierają zestaw kształtów i wspólny format. Rozdzielają układ, obserwację oraz dokumentację; wyjaśnij różnicę między masą i ciężarem wizualnym.

2. Grupy ustawiają dużą formę po jednej stronie. Tworzą dwa rozwiązania otoczenia, zmieniając wybraną relację, nie licząc punktów rzekomej masy.

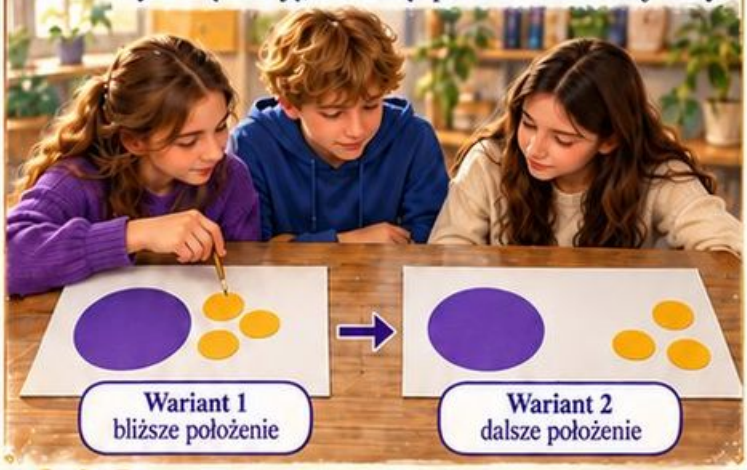

3. Odbiorcy opisują odczuwaną równowagę i wskazują cechę układu. Autorzy porównują odpodwiedzi, zachowując możliwość różnych uzasadnionych odczytań.

4. Zespoły poprawiają jeden wariant i przedstawiają parę przed–po. Wyjaśniają, jak odległość, kontrast albo skupienie mniejszych form zmieniły relację.

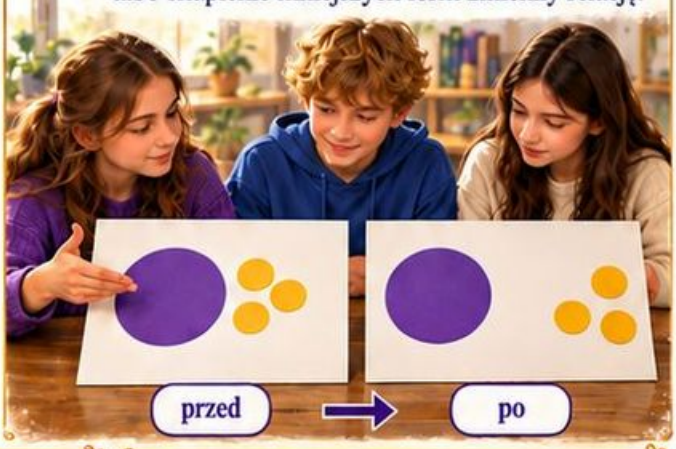

Rezultat: Panel asymetryczny z parą porównawczą i uzasadnieniem wybranej zmiany.

Przykładowa odpowiedź odbiorcy: „Układ po prawej wydaje mi się bardziej zrównoważony dzięki większej odległości mniejszych form”.

Ocena:

Sprawdź konkretny argument wizualny; kilogramy i mechaniczny moment siły nie są skalą tego ćwiczenia.

Dostosowanie:

Użyj większych gotowych figur; można proponować przesunięcia lub prowadzić porównanie odbioru.

Częsty błąd:

Równowagę uznano za identyczną liczbę figur. Wróć do ich wielkości, kontrastu oraz położenia.

Aktywność 048

Kompozycja na wspólnym stole

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Zespół wynegocjuje tymczasowy układ przedmiotów na wspólnym stole, ujawniając decyzje oraz zmianę po informacji odbiorców.

Materiały: Czyste lekkie przedmioty, stół, papier, ołówki; aparat opcjonalnie.

1

1. Czwórki wybierają neutralny cel układu, na przykład pokazanie relacji skupienia i pustki. Rozdzielają propozycje, kontrolę miejsca oraz dokumentację.

2

2. Każda osoba proponuje jedno przesunięcie z uzasadnieniem. Grupa uzgadnia wersję bez głosowania nad wartością osoby i bez blokowania potrzebnego przejścia.

3

3. Zespół utrwala plan z góry i widok z ustalonej strony. Oznacza cechę, którą odbiorca powinien zauważyć.

Cecha do zauważenia:
spokój i równowaga między skupieniem a pustką.

4

4. Inna grupa opisuje relację bez podpowiedzi. Autorzy negocjują jedną zmianę, sprawdzają odczyt ponownie i porządkują miejsce po zakończeniu.

Rezultat: Udokumentowana kompozycja tymczasowa z planem decyzji i korektą.

Ocena:

Oceń związek argumentów z celem oraz rzeczywiste uzgodnienie; dominacja jednej osoby nie zastępuje pracy zespołowej.

Dostosowanie:

Można wskazywać ruchy partnerowi lub układać zdjęcia przedmiotów przy dostępnym stoliku.

Częsty błąd:

Zespół przyjmuje pierwszą propozycję bez rozmowy. Poproś każdą osobę o jedną relację do rozważenia.

Aktywność 049

Od chaosu do porządku

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Grupy przekształcą ten sam zestaw znaków według własnej reguły, sprawdzając, czy odbiorcy potrafią ją rozpoznać i zastosować.

Materiały: Zestawy wyciętych figur, podkłady, ołówki, papier na opis.

1. Rozdaj trójkom identyczne zestawy rozsypanych figur. Przydziel role porządkującego, obserwatora i zapisującego; nie przedstawiaj rozsypania jako obiektywnej definicji chaosu.

2. Grupy wybierają zasadę, na przykład kierunek, wielkość lub naprzemienność. Układają figury bez zmiany ich liczby i zapisują regułę.

3. Inny zespół ogląda układ bez opisu. Próbuje dopasować dodatkowy przygotowany element, wyjaśniając rozpoznaną zasadę.

4. Autorzy ujawniają regułę i porównują wynik. Odkładają dodatkowy element, poprawiają niejasny fragment i prezentują układ początkowy oraz uporządkowany.

Rezultat: Panel przekształcenia zestawu wraz z regułą i wynikiem próby zastosowania.

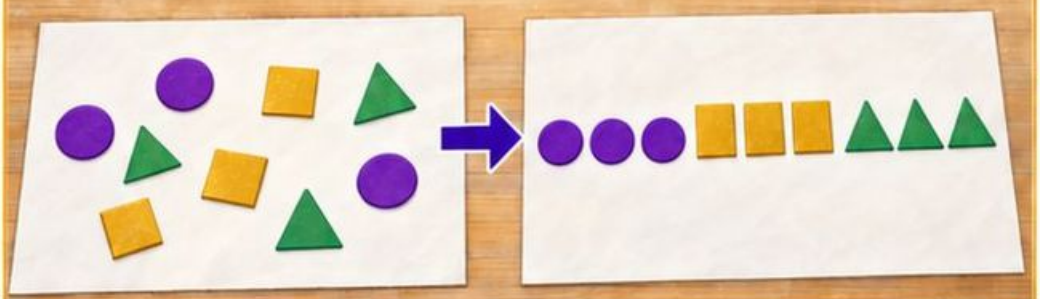

Przed — 9 elementów
(3 fioletowe koła, 3 złote kwadraty, 3 zielone trójkąty)

Po — 9 elementów
(3 fioletowe koła, 3 złote kwadraty, 3 zielone trójkąty)
według kształtu

Ocena:
Sprawdź konsekwencję zasady i uzasadnienie miejsca nowego elementu; dopuszczaj kilka spójnych systemów.

Dostosowanie:
Wybierz duże znaki dotykowe wyłącznie przy dobrowolnym kontakcie albo pozwól kierować układaniem słownie.

Częsty błąd:
Reguła opisuje tylko jeden fragment. Sprawdź jej zastosowanie do całego zestawu przed prezentacją.

Aktywność 050

Labirynt prowadzący wzrok

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły zaprojektują graficzną drogę od wejścia do celu, testując czytelność rozgałęzień i wskazówek dla innej grupy.

Materiały: Papier, ołówki, linijki, czarne pisaki, kolor opcjonalnie, mały papierowy znacznik.

1. Trójki ustalają wejście, cel i trzy decyzje na trasie. Rozdzielają projektowanie drogi, znaki oraz kontrolę odczytu; nie projektują realnej ewakuacji.

2. Grupy rysują wyraźną ścieżkę i odróżniają ją od tła. Dodają legendę oraz znaki, nie opierając informacji wyłącznie na kolorze.

3. Odbiorcy prowadzą znacznik bez ustnej pomocy. Obserwator zapisuje miejsce zawahania i sposób, w jaki wskazówka pomogła albo przeszkodziła.

4. Autorzy poprawiają jedno rozgałęzienie, ponawiają próbę i przedstawiają dowód zmiany. Porównajcie różne sposoby prowadzenia uwagi bez ogłaszania uniwersalnej dostępności.

Rezultat: Labirynt graficzny z czytelnym wejściem, celem i zapisem testu.

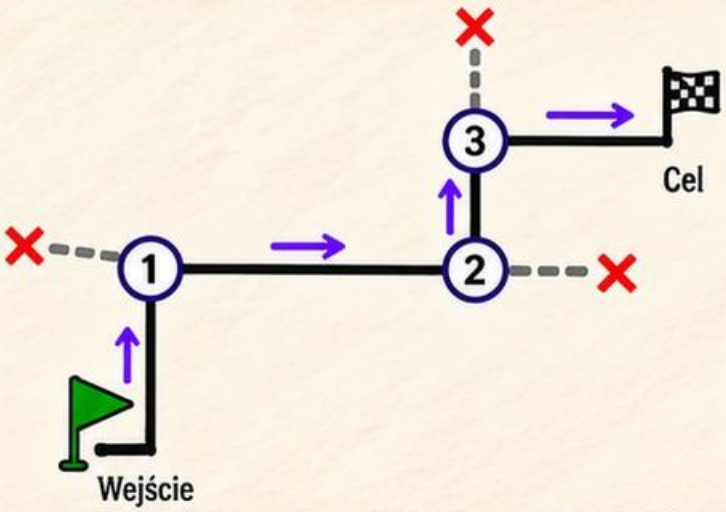

Ocena:
Oceń możliwość odczytania trasy oraz uzasadnienie poprawki; samo ukończenie nie wyjaśnia miejsc niejasnych.

Dostosowanie:
Zwiększ szerokość drogi i rozmiar znaków; dopuść opis słowny lub prowadzenie znacznika przez partnera.

Częsty błąd:
Dekoracja przypomina drogę. Rozdziel funkcję tła i ścieżki kontrastem oraz konsekwentnym konturem.

Aktywność 051

Papierowe miasto przyszłości

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa zbuduje model miasta, uzgadniając funkcje brył i czytelną drogę między wspólnymi miejscami.

Materiały: Papier, czyste kartoniki, nożyczki szkolne, klej, podkład, jednakowe papierowe znaczniki użytkowników.

1. Zespoły wybierają funkcje dzielnicy i rozdzielają planowanie, budowanie oraz kontrolę połączeń. Klasa uzgadnia wspólny moduł wielkości i główne trasy.

2. Grupy tworzą lekkie bryły z papieru i kartoników. Zaznaczają wejścia, sprawdzając relację budynku do ulicy oraz sąsiedniej części miasta.

3. Połączcie dzielnice bez klejenia ich do podkładu. Inny zespół prowadzi znacznik po uzgodnionej trasie i wskazuje miejsce utrudnionego przejścia.

4. Autorzy poprawiają układ i utrwalają model. Prezentują jedną zmianę wynikającą z potrzeb użytkownika, a nie wyłącznie efektownej formy budynku.

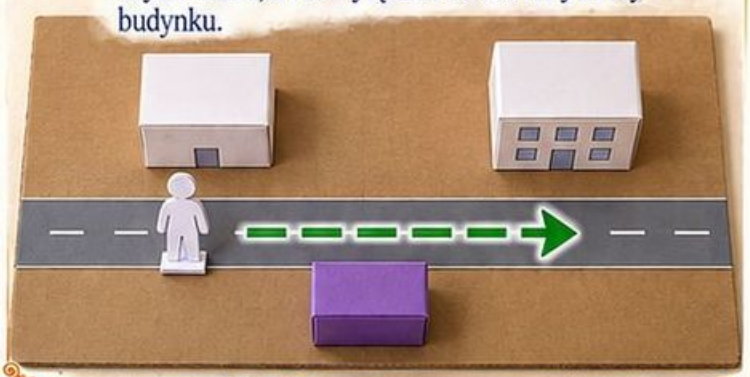

Rezultat: Makieta miasta z połączonymi trasami, funkcjami oraz udokumentowaną korektą.

Przykład makiety

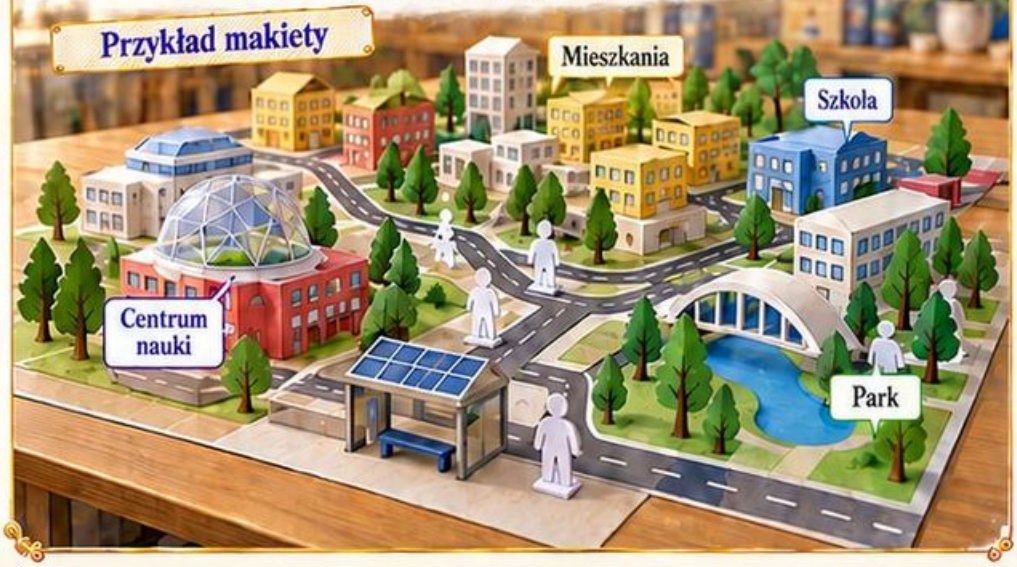

Ocena:

Sprawdź zgodność modułu, połączenia i uzasadnienie zmiany; makieta nie jest projektem wykonawczym ani certyfikatem dostępności.

Dostosowanie:

Udostępnij gotowe pudełka lub plan płaski; można prowadzić test trasy zamiast budować bryłę.

Częsty błąd:

Budynki zajmują całą przestrzeń. Wyznacz wspólne przejścia przed przyklejaniem obiektów.

Aktywność 052

Rzeźba z jednego arkusza

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Zespoły przekształcą pojedynczy arkusz w formę stojącą, wykorzystując zgięcia i zachowane połączenia zamiast dodatkowego stelaża.

Materiały: Jeden arkusz na grupę, ołówki, linijka, nożyczki szkolne; papier próbny do szkicu.

1. Trójki planują formę na szkicu i dzielą role projektowania, składania oraz obserwacji. Ustal brak dokładania drugiego arkusza do gotowej bryły.

2. Zagnijcie pas podstawy i zaproponujcie pionowe fragmenty. Cięcia wykonujcie pod nadzorem, zachowując wspólne części, które utrzymają jedność arkusza.

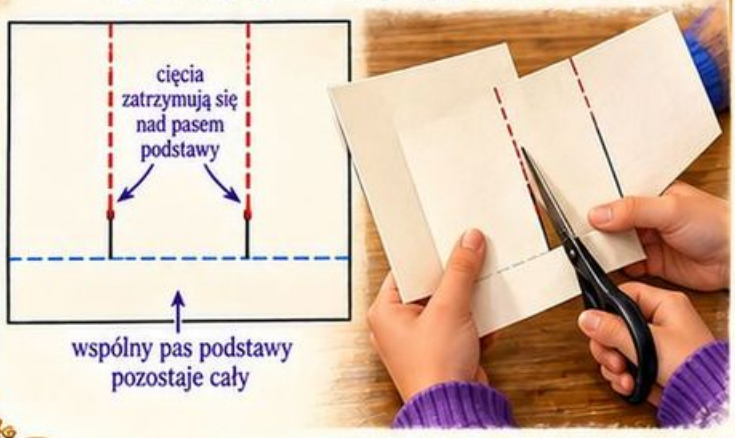

3. Grupy ustawiają formę na stole i sprawdzają ją bez podtrzymywania. Zmieniają zgięcie lub ustawienie podstawy, jeśli model się przewraca.

4. Odbiorcy oglądają formy z dwóch stron. Autorzy pokazują fragment odpowiadający za podparcie i wyjaśniają jedną poprawkę konstrukcji.

Rezultat: Jednoarkuszowa forma przestrzenna z zachowanymi połączeniami i stabilną podstawą w warunkach próby.

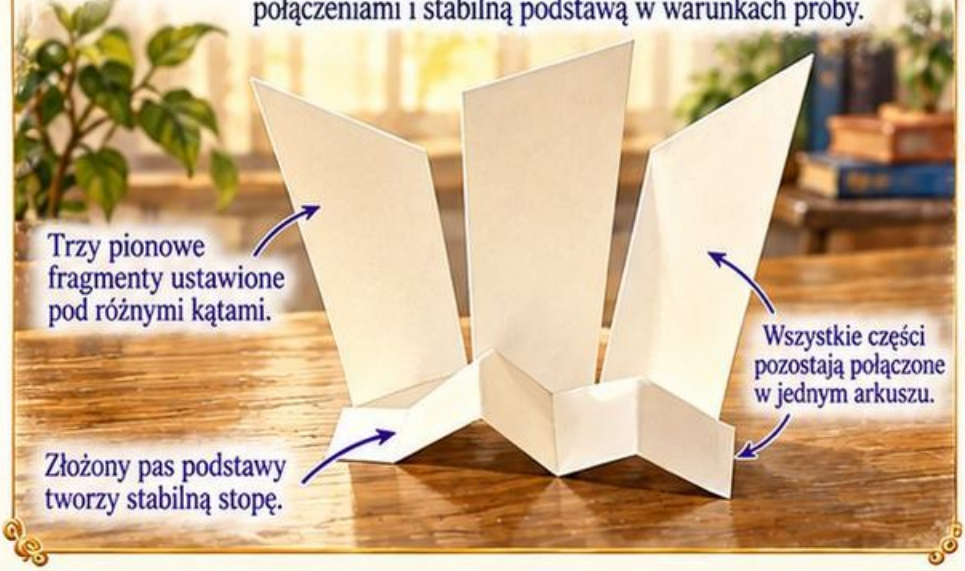

Ocena:

Oceń związek zgięcia z rezultatem oraz samodzielne stanie modelu; nie obiecuj odporności na dowolne obciążenia.

Dostosowanie:

Przygotuj linię zgięcia albo rolę kontrolującą stabilność; cięcie może wykonać dorosły.

Częsty błąd:

Wszystkie części odcięto osobno. Wróć do planu połączeń i pozostaw wspólny pas arkusza.

Aktywność 053

Totem wspólnych znaków

Klasy 4–7 • 2 × 45 min

Cel: Klasa stworzy autorską kolumnę wspólnych znaków, uzasadniając znaczenie modułów bez przypisywania im wymyślonej funkcji rytualnej.

Materiały: Lekkie papierowe pudełka, kartonowy podkład, kredki, klej szkolny; montaż przez dorosłego.

1. Wyjaśnij tytuł jako nazwę szkolnej kolumny znaków, nie odtworzenie obiektu kulturowego. Zespoły wybierają neutralne wartości wspólnej pracy.

2. Grupy projektują po jednym własnym symbolu. Rozdzielają szkic, odczyt i wykonanie; testują znak u innego zespołu bez podpowiedzi.

3. Uczestnicy nanoszą wybrane znaki na lekkie moduły. Klasa uzgadnia kolejność i połączenia, a dorosły stabilizuje niewysoki model na podkadzie.

4. Zorganizuj oglądanie przy stole. Odbiorcy porównują odczyty, autorzy objaśniają umowy i poprawiają symbol wymagający dodatkowego kontekstu.

Rezultat: Niewysoka kolumna autorskich znaków z objaśnioną szkolną umową znaczeń.

Przykład odczytu:

1. **Pomoc** – wspieramy się w zadaniach.
2. **Słuchanie** – dajemy sobie czas i uważnie się słuchamy.
3. **Dzielenie się** – wymieniamy pomysły i materiały.

Ocena:

Sprawdź oryginalność, czytelność i uzasadnienie kolejności; nie oceniaj domniemanej autentyczności kulturowej.

Dostosowanie:

Można układać znaki płasko albo kierować kolejnością; dotyk i montaż nie są obowiązkowymi formami udziału.

Częsty błąd:

Zespół kopiuje cudzy znak i wymyśla jego tradycję. Wróć do własnego symbolu oraz jawnej umowy.

Aktywność 054

Portret przedmiotu w glinie

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły wymodelują obserwowany przedmiot, porównując główne proporcje i połączenia brył przed dodaniem szczegółów.
Materiały: Masa szkolna odpowiednia do modelowania, podkłady, proste przedmioty, narzędzia zatwierdzone przez nauczyciela.

1. Wybierz masę i sposób przechowania zgodny z instrukcją. Trójki rozdzielają obserwację proporcji, modelowanie oraz kontrolę widoków przedmiotu.

2. Grupy przygotowują szkic głównych brył i małą próbę łączenia. Porównują wysokość z szerokością bez narzucania jednej idealnej proporcji.

3. Zespoły budują wspólny model, stosując połączenie odpowiednie do materiału. Partner ogląda formę z boku i wskazuje zmianę potrzebną przed detalem.

4. Ustaw modele obok przedmiotów. Odbiorcy wskazują rozpoznawalną relację części; autorzy poprawiają jedną proporcję i dokumentują decyzję szkicem.

Rezultat: Wspólny model dekoracyjny przedmiotu z porównaniem dwóch widoków.

Ocena:
Sprawdź obserwowane proporcje i rzeczywiste połączenia; nie nazywaj niewypalonej masy gotowym naczyniem ceramicznym.

Dostosowanie:
Można korzystać z miękkiej zatwierdzonej masy, większej formy albo roli obserwatora; kontakt z materiałem jest dobrowolny.

Częsty błąd:
Detal powstaje przed ustaleniem bryły. Zasłoń drobiazgi i wróć do relacji największych części.

Aktywność 055

Relief szkolnej historii

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa opracuje relief wydarzenia ze szkolnej kroniki, łącząc potwierdzoną informację z jawnie autorskim sposobem przedstawienia.

Materiały: Potwierdzona notatka kronikarska wybrana przez nauczyciela, papier, tektura, nożyczki szkolne, klej, podkład.

1. Wspólnie wybierzcie neutralne wydarzenie i zapiszcie źródło. Zespoły oddzielają potwierdzony fakt od elementów, które trzeba przedstawić umownie.

2. Grupy planują części reliefu z trzema poziomami: podkład, forma pośrednia i element wysunięty. Rozdzielają scenę, budowę warstw oraz kontrolę połączeń.

3. Uczestnicy wycinają i naklejają warstwy, zachowując wspólny format. Przed połączeniem porównują poziomy i miejsca styku z sąsiadującym zespołem.

4. Klasa montuje panel i dodaje notę o źródle oraz interpretacyjnym charakterze scen. Odbiorcy wskazują fakt i autorską decyzję.

Rezultat: Wspólny papierowy relief z trzema czytelnymi poziomami oraz identyfikacją źródła.

Ocena:

Oceń związek z dokumentem i rozróżnienie głębokości; obraz nie dowodzi szczegółów, których kronika nie potwierdza.

Dostosowanie:

Przygotuj warstwy do układania albo dopuść kontrolę źródła i podpisu; wycinanie może przejąć partner.

Częsty błąd:

Relief przedstawiono jako dawną fotografię. Podpisz go jako współczesną interpretację potwierdzonego wydarzenia.

Aktywność 056

Most z papieru

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły porównują wpływ zgięcia papieru i ustawienia podpór na zachowanie modelu mostu w ograniczonej szkolnej próbie.
Materiały: Jednakowe arkusze, dwie stabilne niskie podpory, linijka, lekkie obciążniki dobrane przez nauczyciela, tabela wyników.

1. Ustal wspólny rozstaw podpór i niewielki limit obciążenia. Czwórki dzielą przygotowanie modelu, dokładanie, obserwację i zapis; nikt nie opiera się na moście.

2. Grupy porównują arkusz płaski i złożony w harmonijkę przy tych samych podporach, Obciążniki dokładają stopniowo, kończąc przy odkształceniu lub limicie.

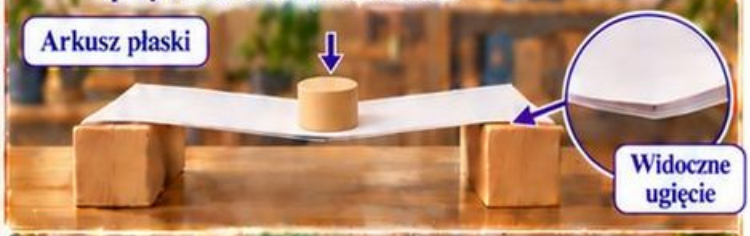

3. Po odciążeniu zespoły sprawdzają drugi rozstaw na nowym porównywalnym arkuszu. Notują warunki, wyniki i uszkodzenie, zamiast zgadywać uniwersalną nośność.

4. Porównajcie tabele grup. Autorzy wskazują jedną relację popartą próbą oraz warunek, który ogranicza uogólnienie wyników.

Rezultat: Dwa modele mostu i wspólna tabela porównywalnych prób.

Przykładowy zapis — nie wynik pomiaru

Model mostu	Rozstaw podpór	Obserwacja
Arkusz płaski	stały rozstaw	widoczne ugięcie
Harmonijka	ten sam rozstaw	mniejsze ugięcie w tej próbie

Ocena:

Oceń kontrolę warunków oraz wniosek; szkolny model nie potwierdza bezpieczeństwa konstrukcji w rzeczywistej skali.

Dostosowanie:

Przygotuj zajęcia wcześniej albo powierz zapis i porównanie; dokładanie obciążników może prowadzić dorosły.

Częsty błąd:

Jednocześnie zmieniono papier, podpory i obciążniki. Rozdziel porównania, aby dało się wskazać badaną relację.

Aktywność 057

Rzeźba, która rzuca cień

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły zaprojektują bryłę i jej cień, wykorzystując rzeczywistą relację źródła światła, formy oraz podłoża.
Materiały: Papier, tektura, nożyczki szkolne, klej, podkład; zewnętrzna lampka ustawiana przez dorosłego.

1. Ustal bezpieczne stanowisko i nieruchome źródło światła. Trójki dzielą budowę formy, obserwację cienia oraz dokumentację ustawienia.

2. Zespoły tworzą lekką bryłę z otworem albo wystającym fragmentem. Przed klejeniem sprawdzają, jak wybrana cecha zmienia widoczny cień.

3. Grupy porównują dwa położenia tej samej formy. Wybierają wersję z czytelną relacją bryła–cień i zaznaczają pozycje na podkładzie.

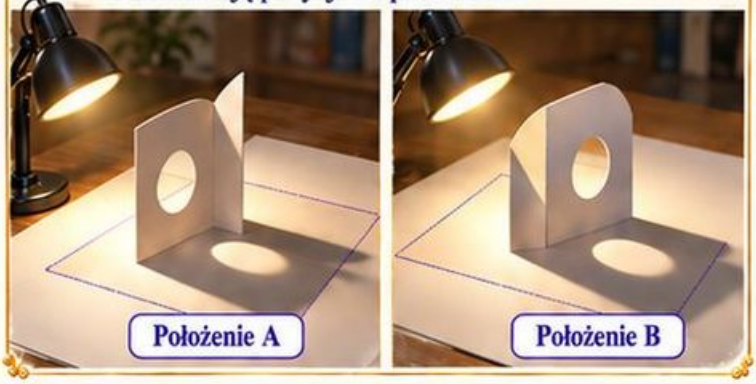

4. Odbiorcy oglądają model, przewidują cień i sprawdzają przewidywanie po oświetleniu. Autorzy wyjaśniają rozbieżność, odwołując się do ustawienia.

Rezultat: Rzeźba papierowa z wybranym cieniem i planem prezentacji.

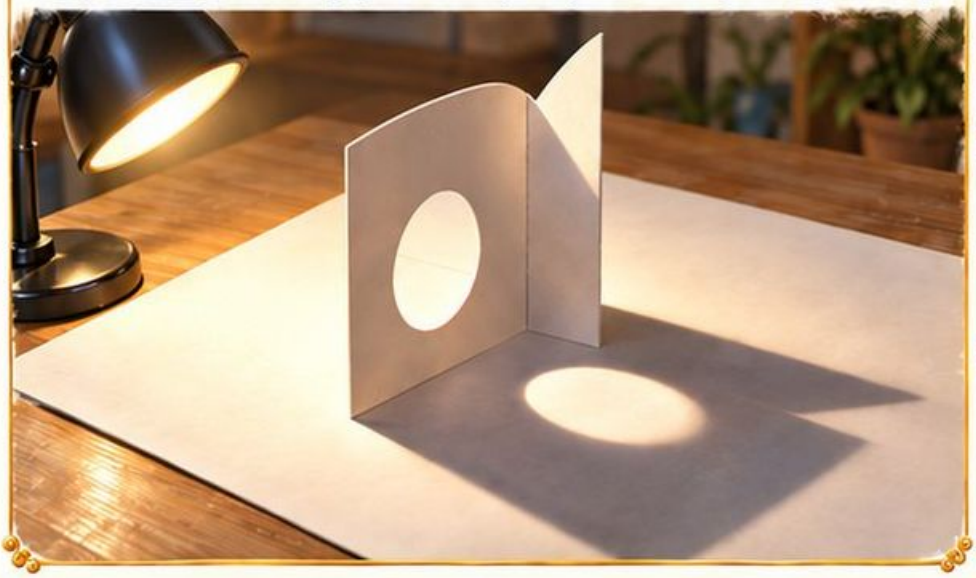

Ocena:

Oceń związek cechy bryły z obserwacją; nie wymagaj identycznej ostrości przy każdym rodzaju lampki.

Dostosowanie:

Udostępnij gotowy model i fotografię ustawień; można wskazywać relację bez manipulacji narzędziami.

Częsty błąd:

Cień dorysowano bez próby. Wróć do rzeczywistego ustawienia i oprzyj wybór na obserwacji.

Aktywność 058

Mobil w równowadze

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Grupy zbudują lekki mobil, regulując punkty zawieszenia i porównując równowagę poszczególnych poziomów.
Materiały: Papierowe rurki, krótkie nitki, lekkie papierowe kształty, taśma; mocowanie oraz prezentacja przez dorosłego.

1. Czwórki planują dwa poziomy i rozdzielają przygotowanie form, wiązanie, obserwację oraz zapis. Dorosły ustala bezpieczny punkt podtrzymania nad stołem.

2. Najpierw zespoły równoważą dolną rurkę z dwiema formami. Przesuwają punkt podwieszenia; nikt nie podpiera końca, który ma być sprawdzany.

3. Do górnej rurki dołączają gotowy dolny poziom oraz trzeci kształt. Ponownie regulują podwieszenie, zapisując zmianę zamiast zakładać równe ramiona.

4. Po kontroli dorosłego grupy prezentują modele poza przejściem. Odbiorcy wskazują miejsce regulacji, a autorzy wyjaśniają jej skutek.

Rezultat: Dwupoziomowy mobil lekki z opisem dwóch korekt podwieszenia.

Ocena:

Sprawdź oddzielną próbę każdego poziomu; podobna długość ramion nie gwarantuje równowagi różnych obciążeń.

Dostosowanie:

Można projektować płaski schemat albo prowadzić obserwację; montaż i podtrzymanie może przejąć dorosły.

Częsty błąd:

Zespół równoważy całość przed dolnym poziomem. Wróć do kolejności: dolny układ, potem jego połączenie z górnym.

Aktywność 059

Mała architektura dla wszystkich

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Projekt fikcyjny

Cel: Zespoły zapojektują model miejsca odpoczynku, uzgadniając dostęp, przejście i różne sposoby korzystania z przestrzeni.

Materiały: Papier, czyste kartoniki, podkład, ołówki, papierowe znaczniki użytkowników; opis fikcyjnego miejsca.

1. Przedstaw potrzeby: dojście, odpoczynek i spotkanie. Czwórki rozdzielają plan, model, kontrolę drogi oraz zapis pytań do użytkowników.

2. Grupy przygotowują dwa układy ławek, osłony i drogi. Ustalają wspólny moduł, bez wymyślania wymiarów prawnych lub deklaracji pełnej zgodności.

3. Inny zespół prowadzi znacznik zgodnie z opisem zadania. Zapisuje utrudnienie i brak informacji, zamiast odgrywać czyjąś niepełnosprawność.

4. Autorzy poprawiają projekt i pokazują dowód zmiany. Wspólnie wskazują pytanie, które trzeba jeszcze skonsultować z rzeczywistymi użytkownikami.

Rezultat:

Makieta miejsca odpoczynku z czytelną drogą oraz listą potrzeb do sprawdzenia.

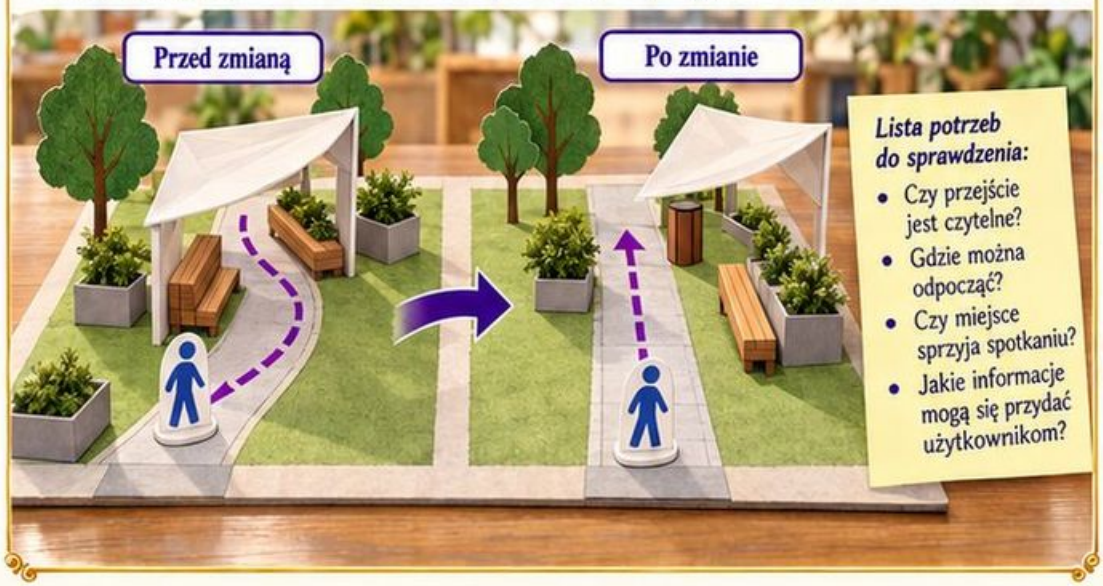

Ocena:

Oceń powiązanie rozwiązania z potrzebą; sama obecność ławki albo szerokiej drogi nie dowodzi uniwersalnej dostępności.

Dostosowanie:

Zamiast makiety dopuszczaj plan o dużych znakach, opis słowny lub rolę testującą orientację.

Częsty błąd:

Zespół projektuje wyłącznie dekorację. Wróć do czynności wejścia, przejścia i wygodnego odpoczynku.

Aktywność 060

Ogród form miękkich

Klasy 4–7 • 2 × 45 min

Cel: Klasa stworzy ogród miękkich form, porównując cechy materiałów i pozostawiając dotyk dobrowolnym sposobem odbioru.
Materiały: Czyste zatwierdzone tkaniny, filc, miękki papier, tekturowy podkład, taśma lub klej szkolny, opisy materiałów.

1. Przygotuj stacje materiałów oraz możliwość oglądania bez dotyku. Trójki dzielą wybór, łączenie i opis; ustal brak wymogu doznań terapeutycznych.

2. Grupy budują lekkie formy zginane, zwijane lub składane. Testują połączenie i opisują powierzchnię oraz sposób, w jaki materiał zmienia kształt.

3. Zespoły łączą formy we wspólny ogród na stole. Uzgadniają odstępy i umieszczają opisy oraz informację o dobrowolnym kontakcie.

4. Odbiorcy porównują formy wzrokowo albo przez uzgodniony dotyk. Autorzy poprawiają połączenie lub opis, który nie oddaje obserwowanej cechy.

Rezultat: Instalacja miękkich form z podpisami i różnymi sposobami oglądania.

Ocena:

Oceń związek formy z właściwością materiału oraz czytelność informacji; nie oceniaj reakcji sensorycznych uczestników.

Dostosowanie:

Fotografia, opis lub wskazywanie relacji może zastąpić kontakt z materiałem; każdy wybiera wygodną formę udziału.

Częsty błąd:

Dotyk staje się obowiązkiem. Przypomnij, że wspólny cel można realizować także przez obserwację i opis.

Aktywność 061

Rzeźba z opakowań

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły przekształcą czyste opakowania w rzeźbę, uzasadniając sposób połączenia i zmianę pierwotnej funkcji elementów.
Materiały: Lekkie czyste opakowania zatwierdzone przez nauczyciela, taśma, klej szkolny, nożyczki szkolne, podkład.

1. Czwórki oglądają materiały i rozdzielają selekcję, projekt, łączenie oraz kontrolę. Wyklucz odpady elektroniczne, ostre części i nieznane pozostałości.

2. Zespoły przygotowują dwie kompozycje bez trwałego mocowania. Wybierają relacje brył, którą chcą pokazać, zamiast tylko układać najwyższą wieżę.

3. Grupy testują połączenia nisko nad stołem i budują wybrany model. Zapisują, który fragment opakowania zyskał nową funkcję przestrzenną.

4. Odbiorcy oglądają rzeźbę z dwóch stron. Autorzy wyjaśniają łączenie i jedną poprawkę; na końcu planują rozdzielenie materiałów po wystawie.

Rezultat: Rzeźba z opakowań z opisanym połączeniem i zmianą funkcji.

Szczegół połączenia taśmą

Plan rozdzielenia materiałów:

Ocena:

Sprawdź widoczną decyzję przestrzenną i stabilność w próbie; ponowne użycie nie potwierdza wszystkich korzyści środowiskowych.

Dostosowanie:

Zaproponuj gotowe duże pudełka albo rolę planującą; wycinanie i mocowanie może wykonać partner.

Częsty błąd:

Opakowania trzymają się jedynie dzięki podparciu dłoni. Sprawdź połączenie po jej usunięciu przed prezentacją.

Aktywność 062

Pomnik codziennego gestu

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Grupy przedstawią codzienny gest troski w małej rzeźbie, porównując zamiar z odczytem postawy przez odbiorców.
Materiały: Masa szkolna, podkłady, ołówki; fotografie własnych schematycznych gestów opcjonalnie i za zgodą.

1

1. Wybierz neutralne przykłady troski, na przykład podanie lekkiej rzeczy. Trójki planują relację bez obowiązku kontaktu, pozowania lub ujawniania osobistych doświadczeń.

2

2. Grupy szkicują dwie postawy i wybierają czytelniejszą. Dzielą modelowanie brył, kontrolę kierunków oraz zapis intencji, korzystając z instrukcji materiału.

3

3. Zespoły budują mały model, sprawdzając punkty połączenia i widoczność gestu. Nie przypisują jednej pozycji obowiązkowej emocji.

4

4. Odbiorcy opisują zauważoną czynność bez znajomości tytułu. Autorzy porównują odczyt z zamiarem i poprawiają jeden kierunek lub odstęp.

Rezultat: Mały pomnik autorskiego gestu troski z opisem zmiany po teście.

Ocena:

Oceń dowód czytelności działania, nie szczerość prywatnych uczuć autora ani zgodność ciała z ideałem.

Dostosowanie:

Można użyć papierowych postaci albo kierować ustawieniem; realizacja nie wymagą fizycznego dotyku partnera.

Częsty błąd:

Wymowę ma zapewnić sam tytuł. Sprawdź, jaki widoczny układ części rzeczywiście pokazuje czynność.

Aktywność 063

Wspólna makieta placu

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa uzgodni funkcje wspólnego placu i zachowa spójny moduł wielkości podczas łączenia fragmentów makiety.
Materiały: Karton, papier, klej, nożyczki szkolne, kratkowany podkład, jednakowe papierowe znaczniki ludzi.

1

1. Zbierz potrzeby placu: przejście, spotkanie i spokojny odpoczynek. Zespoły rozdzielają funkcje i uzgadniają wspólny moduł, punkty styku oraz trasy.

2

2. Grupy budują fragmenty, odnosząc wielkość ławek i obiektów do tego samego znacznika. Moduł służy porównaniu, nie określa prawnych wymiarów.

3

3. Połączcie makietę bez trwałego klejenia. Każdy zespół testuje trasę przez część sąsiada i zapisuje konflikt pomiędzy funkcjami.

4

4. Klasa negocjuje korektę i utrwala model. Autorzy przedstawiają, z której decyzji zrezygnowali, aby zachować wspólną drogę lub uzgodnioną funkcję.

Rezultat: Makieta placu ze spójnymi proporcjami i zapisem negocjacji funkcji.

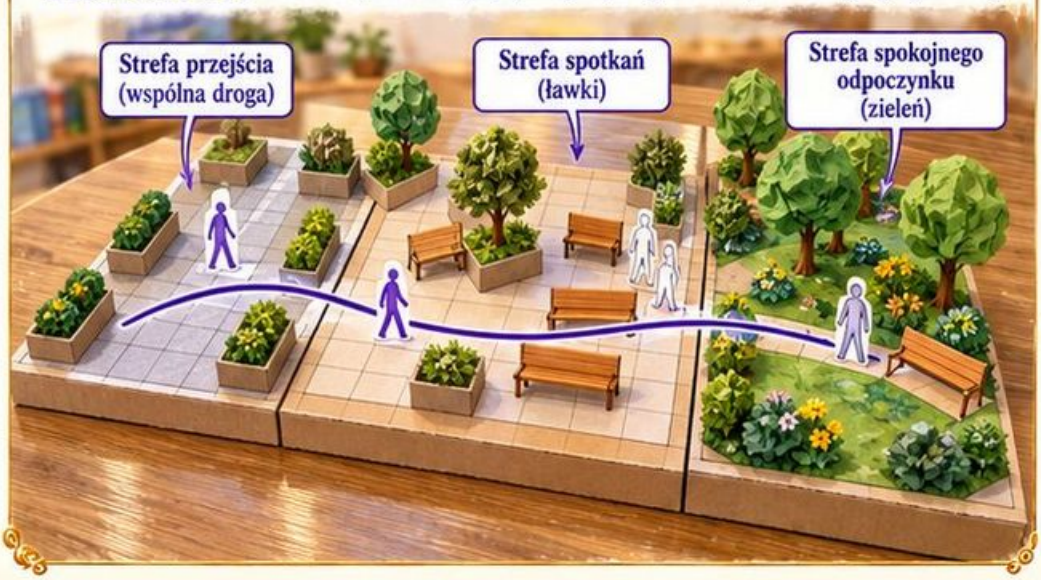

Ocena:

Sprawdź odniesienie do wspólnego modułu oraz ciągłość tras; model nie potwierdza wykonawczej zgodności projektu.

Dostosowanie:

Zaproponuj plan płaski albo gotowe bryły; można uczestniczyć w negocjacji i testowaniu trasy.

Częsty błąd:

Każdy fragment ma inną skalę. Zestaw elementy ze wspólnym znacznikiem przed trwałym połączeniem.

Aktywność 064

Forma widziana z każdej strony

Klasy 5–8 • 2 x 45 min

Cel: Grupy opracują przestrzenną formę zmieniającą odczyt podczas obrotu, porównując co najmniej trzy widoki tej samej bryły.
Materiały: Papier lub masa szkolna, podkład z tekturowego krążka, ołówki; narzędzia odpowiednie do materiału.

1

1. Trójki planują formę z otworem i wystającą częścią. Rozdzielają budowę, kontrolę widoków oraz dokumentację; ustal bezpieczne obracanie całego podkładu dłonią.

2

2. Zespoły budują model i oglądają go z trzech oznaczonych stron. Sprawdzają, które fragmenty zmieniają położenie, nakładają się lub znikają.

3

3. Grupy poprawiają formę, aby trzy widoki wnosiły odmienne informacje. Dokumentują szkice, zachowując jedną bryłę zamiast podmieniania modelu.

4

4. Podczas prezentacji odbiorcy wybierają widok i przewidują zmianę po obrocie. Autorzy obracają podkład, porównując przewidywanie z obserwacją.

Rezultat: Jedna rzeźba na ręcznie obracanym podkładzie i trzy szkice widoków.

Ocena:
Sprawdź spójność przestrzenną oraz dowód różnicy widoków; płaska dekoracja frontu nie zastępuje opracowania bryły.

Dostosowanie:
Wykorzystaj gotowe lekkie formy lub rolę opisującą: obracanie może wykonywać nauczyciel.

Częsty błąd:
Zespół dopracowuje wyłącznie przód. Wróć do oznaczonych stron przed dodaniem kolejnych detali.

Aktywność 065

Ścieżka rzeźbiarskich odkryć

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa zaplanuje ścieżkę oglądania własnych form przestrzennych, wykorzystując pytania, podpisy i relacje między obiektami.
Materiały: Własne lekkie modele, stabilne stoliki, papier na podpisy i plan, ołówki.

1. Zespoły wybierają modele i rozdzielają kuratorstwo, ustawienie, podpisy oraz test trasy. Uzgodnij bezpieczne miejsca, bez zastawiania przejścia.

2. Grupy tworzą pytanie do każdego modelu, wymagające obserwacji z określonej strony. Dodają krótki podpis i informację, czy dotyk jest dozwolony.

3. Klasa ustawia ścieżkę. Inny zespół przechodzi ją lub ogląda plan, zapisując miejsce niejasne i odpowiedź opartą na widocznej cesze.

4. Autorzy poprawiają ustawienie albo pytanie. Podczas otwarcia przedstawiają zmianę, która pomogła odbiorcy odkryć relację, a nie tylko odnaleźć obiekt.

Rezultat: Wystawa z planem drogi, pytaniami obserwacyjnymi i czytelnymi zasadami kontaktu.

Ocena:

Oceń zgodność pytania z widokiem i skutek testu; samo rozstawienie przedmiotów nie zapewnia orientacji.

Dostosowanie:

Przygotuj zdjęcia widoków i opis słowny; można porównać trasę przy stole bez przemieszczania.

Częsty błąd:

Pytanie wymaga wiedzy, której wystawa nie dostarcza. Zastąp je obserwacją dostępną z pokazanego miejsca.

Aktywność 066

Plakat czytelny w pięć sekund

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły sprawdzą odczyt tytułu, terminu i działania w pięciosekundowej próbie fikcyjnego plakatu, a następnie poprawią hierarchię.
Materiały: Papier, kredki lub pisaki, własny tekst fikcyjnego wydarzenia, minutnik, notatki odpowiedzi.

1. Trójki ustalają tytuł, termin i oczekiwane działanie odbiorcy. Dzielą projektowanie, prowadzenie próby oraz zapis; wyraźnie oznaczają fikcyjny charakter wydarzenia.

2. Grupy tworzą dwa szkice z tą samą treścią. Wybierają hierarchię i jeden motyw, rezygnując z dekoracji konkurującej z informacją.

3. Inny zespół ogląda wariant przez pięć sekund odmierzonych przez prowadzącego. Zapisuje rozpoznane informacje bez podpowiedzi; utrzymaj tę samą odległość.

4. Autorzy porównują odpowiedzi, poprawiają nieczytelny poziom i testują ponownie. Prezentują zmianę oraz ograniczenie krótkiej próby, bez obietnicy skuteczności dla wszystkich.

Rezultat: Fikcyjny plakat z porównaniem pierwszego oraz poprawionego odczytu.

Ocena:

Sprawdź rzeczywiste odpowiedzi dotyczące trzech informacji; pięć sekund jest warunkiem zadania, nie uniwersalną normą projektowania.

Dostosowanie:

Dopuść większy format, odczyt bez limitu albo opis; zmienione warunki porównuj w osobnym wariancie.

Częsty błąd:

Zespoły zmieniają jednocześnie treść i odległość. Zachowaj warunki, aby rozpoznać skutek poprawki hierarchii.

Aktywność 067

Znak naszej pracowni

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa zaprojektuje własny znak pracowni, wybierając rozwiązanie na podstawie czytelności i spójności zamiast samej atrakcyjności szkicu.

Materiały: Papier, ołówki, czarne pisaki, małe kartoniki; fikcyjna nazwa pracowni lub uzgodniona nazwa szkolna.

1. Zespoły zapisują funkcję znaku i cechy, które ma sugerować. Rozdzielają szkice, kontrolę oryginalności oraz test małego formatu.

2. Grupy przygotowują po trzy własne propozycje. Upraszczają wybrany motyw, zachowując cechę rozpoznawczą bez kopiowania istniejącego logo.

3. Inne zespoły oglądają pomniejszone wersje i opisują rozpoznany kształt. Autorzy zapisują problem i zmieniają jeden element lub odstęp.

4. Klasa wybiera wspólne rozwiązanie według ustalonych kryteriów. Pokazuje znak na dwóch papierowych zastosowaniach, zachowując jego proporcje; użycie rzeczywiste wymaga uzgodnienia.

Rezultat: Autorski znak z poprawką oraz dwoma spójnymi przykładami zastosowania.

Pracownia Kreska

Ocena:

Oceń zachowanie rozpoznawalnej cechy w małej skali i argument wyboru; projekt nie jest rejestracją znaku towarowego.

Dostosowanie:

Można komponować z prostych gotowych figur albo prowadzić porównanie odbioru; nazwa może uzupełniać symbol.

Częsty błąd:

Znak staje się ilustracją z wieloma detalami. Usuń część, której nie da się odczytać w pomniejszeniu.

Aktywność 068

Opakowanie z drugiego obiegu

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły zaprojektują z czystego kartonu opakowanie dla wymyślonego przedmiotu, testując otwarcie i powtórne zamknięcie.
Materiały: Czysty karton z opakowań, papierowy model zawartości, nożyczki szkolne, linijka, taśma, klej szkolny.

1. Trójki wybierają kształt fikcyjnej zawartości i tworzą jej lekki model. Dzielą pomiar, konstrukcję oraz test; wyklucz kontakt z żywnością.

2. Grupy planują opakowanie z miejscem na zawartość oraz zamknięciem. Sprawdzają układ na szkicu i składają próbę przed trwałym łączeniem.

3. Odbiorca otwiera, wyjmuje model i ponownie zamyka opakowanie bez ustnego instruktażu. Obserwator zapisuje trudność i ewentualne uszkodzenie.

4. Autorzy poprawiają otwarcie lub miejsce na zawartość. Prezentują próbę działania oraz ograniczenie ponownego użycia materiału, bez obietnicy pełnej korzyści środowiskowej.

Rezultat: Prototyp opakowania z modelem zawartości i poprawionym zamknięciem.

Ocena:

Sprawdź zgodność wymiarów oraz funkcję zamknięcia; samo dopasowanie obrysu nie dowodzi ochrony przed uderzeniem.

Dostosowanie:

Przygotuj nacięcia albo pudełko bazowe; można prowadzić test i opisywać instrukcję zamiast wycinać.

Częsty błąd:

Zamknięcie zaklejono na stałe. Wróć do wymogu wyjęcia oraz ponownego schowania zawartości.

Aktywność 069

Książka bez słów

Klasy 4–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa stworzy książkę bez słów, uzgadniając ciągłość motywu i przejścia między rozkładówkami przygotowanymi przez różne zespoły.

Materiały: Papier, kredki, klej lub taśma szkolna, wspólny pas do połączenia stron.

1. Ustal z klasą początek i koniec fikcyjnej wędrówki koperty. Zespoły rozdzielają rozkładówki i zapisują cechy powracającego motywu.

2. Grupy szkicują dwa sąsiednie obrazy. Uzgadniają z poprzednim i następnym zespołem miejsce przekazania opowieści, bez dodawania tekstowych objaśnień.

3. Zespoły opracowują strony i składają wspólną harmonijkę. Redaktorzy sprawdzają kolejność, kierunek czytania oraz zgodność wyglądu koperty.

4. Odbiorcy przeglądają książkę bez komentarza autorów. Opowiadają zauważony przebieg; klasa poprawia jedno przejście utrudniające połączenie zdarzeń.

Rezultat: Wspólna książka obrazowa z rozpoznawalnym motywem i poprawionym przejściem między zespołami.

Ocena:
Oceń ciągłość i wykorzystanie informacji odbiorcy; brak słów nie oznacza dowolnego zestawu ilustracji.

Dostosowanie:
Można układać własne kształty, planować kolejność albo prowadzić odczyt; składanie może wykonać partner.

Częsty błąd:
Motyw zmienia cechy bez uzasadnienia. Wróć do wspólnej karty wzoru i uzgodnionego przejścia.

Aktywność 070

Alfabet z przedmiotów

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa zbuduje pełny alfabet polski z przedstawień przedmiotów, zachowując rozpoznawalność liter oraz wspólną zasadę formalną.
Materiały: Wzór 32 liter alfabetu polskiego, papier, ołówki, fotografie własnych bezpiecznych przedmiotów opcjonalnie.

1. Rozdziel 32 litery między zespoły. Uzgodnijcie wysokość, tło i sposób budowania znaku; uwzględnijcie litery z polskimi znakami diakrytycznymi.

2. Grupy szkicują litery z wyobrażonych albo obserwowanych przedmiotów. Każda osoba kontroluje wybraną cechę; szkielet znaku, czytelność detalu lub spójność zestawu.

3. Zespoły wymieniają karty bez podpisania nazwy litery. Odbiorcy rozpoznają znaki;, autorzy poprawiają fragment, który zmienił odczyt lub ukrył diakrytyk.

4. Złóżcie alfabet w kolejności zgodnej ze wzorem. Klasa sprawdza kompletność oraz tworzy jeden krótki wyraz z własnych kart.

Rezultat: Tablica 32 liter zbudowanych według wspólnej zasady oraz próbny wyraz.

Ocena:

Oceń kompletność, rozróżnialność i spójność; przedmiot nie może zastąpić istotnej części konstrukcji litery.

Dostosowanie:

Udostępnij duży szkielet liter albo rolę porządkującą; można wskazywać przedmiot zamiast go szczegółowo rysować.

Częsty błąd:

Litera działa tylko po wyjaśnieniu autora. Wróć do jej charakterystycznej budowy i przetestuj ponownie.

Aktywność 071

Wystawa z jasną nawigacją

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły zaprojektują nawigację fikcyjnej wystawy i poprawią ją na podstawie samodzielnej próby orientacji innej grupy.
Materiały: Plan sali, papier, pisaki, własne prace lub modele, papierowe strzałki i podpisy.

1. Podziel klasę na zespoły organizujące wystawę, Rozdziel plan trasy, nazwy działów, znaki oraz test; uzgodnij dozwolone miejsca bez blokowania przejść.

2. Grupy tworzą spójne wskazówki: wejście, działy i koniec. Zachowują nazwy między planem oraz tabliczkami; kolor wspierają tekstem lub kształtem.

3. Odbiorcy otrzymują zadanie odnalezienia działu bez ustnych podpowiedzi. Obserwator zapisuje zawahanie, błędny skręt oraz użyteczne wskazanie.

4. Autorzy zmieniają jedną lokalizację lub treść znaku i ponawiają próbę. Prezentują wynik, oddzielając szkolny test od deklaracji pełnej dostępności.

Przed zmianą: znak był za rozgałęzieniem.

Po zmianie: znak przeniesiono przed rozgałęzieniem.

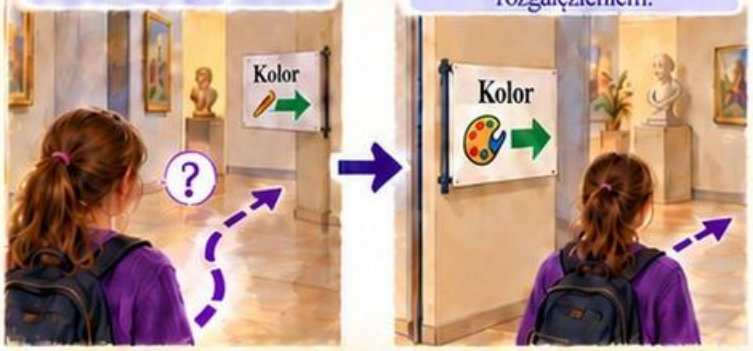

Rezultat: Plan i zestaw oznaczeń wystawy z udokumentowaną poprawą orientacji.

Plan wystawy

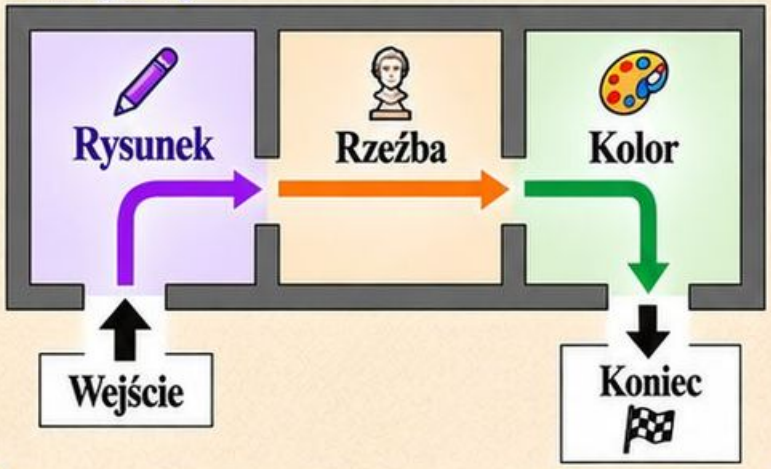

Zestaw oznaczeń

- Wejście ⬆
- Rysunek ➡
- Rzeźba ➡
- Kolor ➡
- Koniec

Ocena:
Sprawdź spójność nazw i związek korekty z miejscem niejasnym; liczba strzałek nie jest celem.

Dostosowanie:
Zaproponuj duży plan stołowy, opis słowny lub zadanie z papierowym znacznikiem zamiast przemieszczania.

Częsty błąd:
Strzałka pojawia się dopiero za rozgałęzieniem. Przesuń informację do miejsca podejmowania decyzji.

Aktywność 072

Piktogramy dla szkolnej biblioteki

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa opracuje spójny zestaw piktogramów bibliotecznych, porównując rozpoznanie symbolu z rozumieniem jego funkcji w określonym miejscu.

Materiały: Papier, ołówki, czarne pisaki; fikcyjne zadania: zwrot książek, czytanie i informacja.

1. Zespoły wybierają funkcje i uzgadniają ramkę, grubość oraz poziom uproszczenia. Rozdzielają szkic, kontrolę spójności i próbę odczytu.

2. Grupy przygotowują dwa symbole przydzielonej funkcji. Usuwają detal znikający w małym formacie; nie kopiują znaków normowych ani istniejących logotypów.

3. Inne zespoły oglądają symbole bez ustnego objaśnienia i zapisują odczytaną funkcję. Autorzy odróżniają rozpoznanie książki od zrozumienia polecenia zwrotu.

4. Klasa wybiera oraz poprawia system. Umieszcza piktogramy z krótkimi podpisami na fikcyjnym planie, a rzeczywiste zastosowanie konsultuje z biblioteką.

Rezultat: Spójny zestaw trzech piktogramów z podpisami i planem użycia.

Ocena:
Oceń funkcjonalny odczyt i wspólne cechy zestawu; brak podpowiedzi w teście nie oznacza zakazu podpisów w finalnym projekcie.

Dostosowanie:
Udostępnij większe znaki oraz opis tekstowy; można prowadzić wywiad z odbiorcą albo kontrolować spójność.

Częsty błąd:
Symbol pokazuje przedmiot, lecz nie funkcję. Dodaj relację działania i przetestuj ją ponownie.

Aktywność 073

Okładka, która zapowiada treść

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły stworzą okładkę wspólnej publikacji, sprawdzając zgodność obietnicy obrazu i tytułu z rzeczywistą zawartością.
Materiały: Krótka autorska publikacja klasowa lub jej plan, papier, ołówki, kredki, małe kopie szkiców.

1. Grupy czytają ten sam plan treści. Rozdzielają analizę odbiorcy, motyw wizualny i hierarchię; zapisują trzy informacje, które okładka ma zapowiadać.

2. Zespoły opracowują dwa szkice okładki, zachowując wspólny tytuł. Uzasadniają związek motywu z rozdziałami, bez obiecywania nieobecnego materiału.

3. Odbiorcy oglądają miniatury i przewidują temat publikacji. Autorzy zestawiają odpowiedzi z planem, poprawiając mylącą informację albo zbyt drobny tytuł.

4. Grupy wykonują wybrany wariant w docelowym formacie. Prezentują okładkę obok spisu treści i dowód zmiany po próbie.

Rezultat: Okładka z czytelną hierarchią oraz porównaniem zapowiedzi i zawartości.

Ocena:

Oceń trafność obietnicy i odczyt tytułu; atrakcyjna ilustracja nie usprawiedliwia błędnej zapowiedzi.

Dostosowanie:

Można składać własne elementy, dyktować opis albo kontrolować zgodność treści zamiast wykonywać szczegółową ilustrację.

Częsty błąd:

Okładka sugeruje inny temat niż publikacja. Wróć do konkretnych rozdziałów i wybierz motyw, który je łączy.

Aktywność 074

Ulotka bez wizualnego chaosu

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły uporządkują treść fikcyjnej ulotki w czytelną hierarchię, testując znalezienie informacji zamiast liczby ozdób.
Materiały: Krótki wspólny tekst fikcyjnej inicjatywy, papier, ołówki, nożyczki szkolne i klej opcjonalnie.

1. Przygotuj informacje o celu, odbiorcy i działaniu. Czwórki rozdzielają redakcję, układ, kontrolę czytelności oraz test; zaznacz fikcyjny charakter materiału.

2. Grupy dzielą treść na tytuł, kluczowe dane i uzupełnienie. Układają dwa warianty, zachowując identyczną informację i czytelne polskie znaki.

3. Odbiorcy szukają wskazanej informacji bez ustnej pomocy. Obserwator notuje miejsce szukania i niejasność, nie oceniając szybkości osoby jako umiejętności.

4. Autorzy poprawiają hierarchię, odstępy albo wyrównanie. Wspólnie porównują odczyt przed zmianą i po niej, prezentując powód jednej decyzji.

Rezultat: Fikcyjna ulotka z trzema poziomami informacji i wynikiem próby wyszukiwania.

Ocena:

Sprawdź znalezienie danych oraz zgodność tekstu z celem; większa liczba krojów nie oznacza wyraźniejszej hierarchii.

Dostosowanie:

Zaproponuj większy druk i wariant jednokolumnowy; można prowadzić test albo redagować tekst słownie.

Częsty błąd:

Każda informacja ma inny styl wyróżnienia. Ogranicz system do kilku konsekwentnych poziomów.

Aktywność 075

Wzór na wspólną tkaninę

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa opracuje wspólny projekt wzoru na tkaninę, uzgadniając powtarzalny moduł i zgodne styki między sąsiednimi polami.

Materiały: Papier, kalka, linijki, kredki, duży arkusz projektowy; bez drukowania na prawdziwej tkaninie.

1. Zespoły wybierają motyw i wspólny format modułu. Rozdzielają projekt, kopiowanie oraz kontrolę brzegów; klasa uzgadnia zasadę powtarzania i paletę.

2. Grupy projektują moduły, dopasowując wyjście motywu z prawego brzegu do wejścia po lewej. Podobnie sprawdzają górę oraz dół.

3. Zespoły tworzą próbę czterech kopii w dwóch rzędach. Poprawiają styk na module, zamiast każdorazowo naprawiać granicę osobno.

4. Połączcie odcinki w projekt wspólnej tkaniny. Odbiorcy wskazują jednostkę i ciągłość; autorzy przedstawiają poprawkę, która umożliwiła regularne powtórzenie.

Rezultat: Papierowy projekt desenia z modułem, próbą powtórzenia i wspólnym układem.

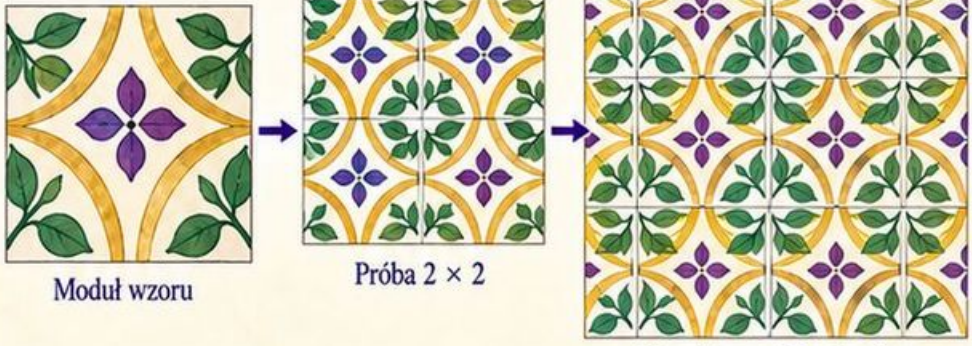

Moduł wzoru

Próba 2 × 2

Wspólny projekt tkaniny

Ocena:

Oceń zgodność brzegów oraz konsekwencję translacji; projekt papierowy nie potwierdza jeszcze działania farby na tkaninie.

Dostosowanie:

Udostępnij gotowe ramki i kalkę albo powierzx kontrolę styków; wycinanie i precyzyjne kopiowanie może przejąć partner.

Częsty błąd:

Motyw pasuje tylko w jednym rzędzie. Sprawdź styki poziome i pionowe w układzie czterech kopii.

Aktywność 076

Gazeta dobrych wiadomości

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa zredaguje wspólną stronę dobrych wiadomości, łącząc sprawdzone informacje, ilustracje i czytelną hierarchię.
Materiały: Papier, ołówki, kredki, potwierdzone neutralne wiadomości szkolne lub wyraźnie oznaczone historie fikcyjne.

1

1. Utwórz redakcje: tekst, obraz, podpisy i układ. Każdy zespół wybiera krótką wiadomość, zapisując źródło albo oznaczenie fikcji.

2

2. Grupy przygotowują nagłówek, ilustrację i podpis odpowiadający informacji. Nie dodają nazwisk ani wizerunków bez osobnego uzgodnienia.

3

3. Redakcja układu łączy materiały w stronę z główną wiadomością i uzupełnieniami. Partnerzy sprawdzają zgodność podpisów, treści oraz wielkości tytułów.

4

4. Odbiorcy odnajdują wskazaną wiadomość bez podpowiedzi. Klasa poprawia hierarchię lub niejasny podpis i przedstawia powód zmiany; publikacja wymaga odrębnej decyzji.

Rezultat: Klasowa strona gazety z nagłówkiem, ilustracjami, podpisami i rozpoznawalnym porządkiem informacji.

Ocena:

Oceń zgodność informacji ze źródłem i wynik wyszukiwania; pozytywny wydźwięk nie usprawiedliwia zmyślenia faktów.

Dostosowanie:

Można dyktować tekst, tworzyć prosty symbol albo prowadzić kontrolę źródła; większy druk wspiera wspólne czytanie.

Częsty błąd:

Podpis powtarza tytuł, nie wyjaśniając obrazu. Dopisz informację wiążącą ilustrację z konkretną wiadomością.

Aktywność 077

Przedmiot wygodniejszy w użyciu

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły opracują prototyp zmiany przedmiotu i wykażą, jak pomaga ona w jednej czynności użytkownika.
Materiały: Lekki bezpieczny przedmiot, papier, tektura, taśma, ołówki; bez ingerencji w urządzenia elektryczne.

1. Trójki wybierają czynność, na przyklad otwieranie pustego pudełka. Dzielą obserwację potrzeby, budowę oraz zapis próby; ustalają wygodny udział użytkownika.

2. Grupy tworzą dwa szkice zmiany i wybierają jeden. Uzasadniają związek formy z czynnością zamiast zakładać jednakową wygodę wszystkich osób.

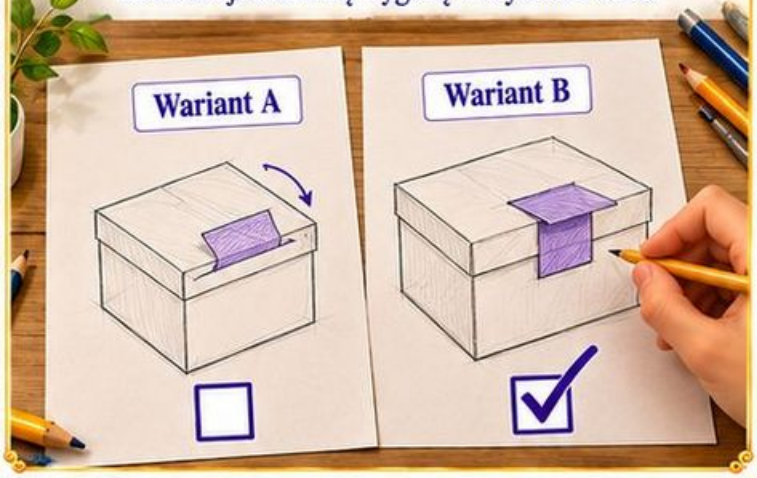

3. Zespoły wykonują lekki prototyp. Odbiorca porównuje czynność przed zmianą i po niej, a obserwator notuje konkretną trudność bez oceny osoby.

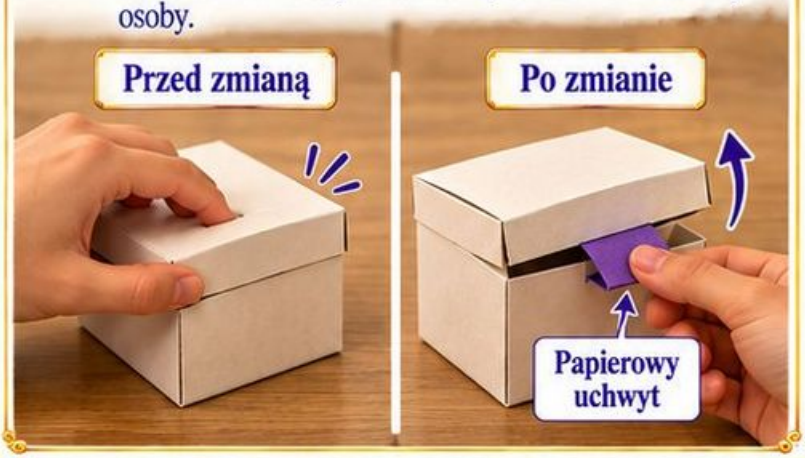

4. Autorzy poprawiają uchwyt, otwarcie albo oznaczenie. Przedstawiają dowód z próby i wskazują potrzebę dalszego sprawdzenia z rzeczywistym użytkownikiem.

Rezultat: Prototyp ulepszenia z porównaniem działania i uzasadnioną poprawką.

Ocena:
Sprawdź, czy zmiana odpowiada obserwowanej potrzebie; szkolna próba nie potwierdza bezpieczeństwa produktu w każdym zastosowaniu.

Dostosowanie:
Można prowadzić wywiad, plan płaski lub obserwację; test nie wymaga siły, ciężaru ani publicznego opisywania ograniczeń.

Częsty błąd:
Zmiana jest tylko ozdobą. Wróć do jednej czynności i nazwij przeszkodę, którą prototyp ma zmniejszyć.

Aktywność 078

Mapa dostępnego wydarzenia

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Grupy opracują mapę fikcyjnego wydarzenia, umożliwiając odczyt dojścia, odpoczynku i istotnych informacji przez różne osoby.

Materiały: Plan umownego miejsca, papier, pisaki, symbole i podpisy; opis potrzeb odbiorców.

1. Czwórki dzielą plan trasy, miejsca odpoczynku, legendę i test. Ustalają fikcyjny zakres wydarzenia oraz pytania wymagające konsultacji z użytkownikami.

2. Zespoły tworzą mapę z wejściem, działami i spokojnym miejscem. Nie dopisują niezweryfikowanych udogodnień ani wymiarów zapewniających rzekomą zgodność.

3. Inna grupa wyszukuje drogę do wybranego punktu, korzystając z planu i legendy. Zapisuje brak informacji oraz miejsce niejednoznacznego symbolu.

4. Autorzy poprawiają mapę i przygotowują krótki opis słowny. Prezentują wynik ponownej próby, oddzielając propozycję od sprawdzonych warunków rzeczywistego miejsca.

Rezultat: Mapa wydarzenia z legendą, odpoczynkiem i opisem alternatywnej formy informacji.

Ocena:
Oceń zgodność znaków i możliwości odnalezienia informacji; nie ogłaszaj uniwersalnej dostępności po jednym teście.

Dostosowanie:
Można używać dużego planu stołowego, opisu albo papierowego znacznika; kolor zawsze ma dodatkowe oznaczenie.

Częsty błąd:
Mapa pokazuje wejście, lecz nie dojście. Dodaj powiązanie punktu startowego z trasą i ważnymi miejscami.

Aktywność 079

Identyfikacja małego festiwalu

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa zaprojektuje spójną identyfikację fikcyjnego festiwalu, zachowując wspólne cechy na plakacie, identyfikatorze i znaku kierunkowym.

Materiały: Papier, kredki, pisaki, podkłady trzech formatów, własna fikcyjna nazwa oraz informacje wydarzenia.

1. Zespoły uzgadniają nazwę, odbiorcę, paletę i sposób zapisu. Rozdzielają trzy nośniki oraz rolę kontrolującą spójność całego zestawu.

2. Grupy tworzą mały wzorzec: tytuł, motyw i akcent. Dopasowują hierarchię do funkcji każdego nośnika, zamiast mechanicznie powiększać jeden plakat.

3. Inny zespół dopasowuje elementy do tego samego wydarzenia i odczytuje zadanie każdego. Obserwator zapisuje różnicę utrudniającą rozpoznanie zestawu.

4. Autorzy poprawiają system i prezentują trzy realizacje. Wyjaśniają cechę wspólną oraz zmianę wynikającą z formatu; nie organizują faktycznej publikacji ani wydarzenia.

Rezultat: Spójny zestaw plakatu, fikcyjnego identyfikatora i oznaczenia kierunku.

Ocena:
Oceń rozpoznawalną wspólnotę oraz funkcjonalne różnice: identyczność wielkości tekstu na wszystkich nośnikach nie jest celem.

Dostosowanie:
Można układać gotowe własne elementy lub prowadzić próbę; na identyfikatorze użyj roli, bez danych osobowych.

Częsty błąd:
Każdy nośnik ma inną nazwę i motyw. Wróć do wspólnego wzorca przed dopracowaniem detali.

Aktywność 080

Etykieta, która nie wprowadza w błąd

Klasy 6–8 • 45 min

Cel: Zespoły zaprojektują etykietę fikcyjnego produktu, odróżniając sprawdzalną informację od obietnicy sugerowanej przez obraz i kolor.

Materiały: Papierowe modele pustych opakowań, papier, pisaki, wspólny fikcyjny opis zawartości.

1. Trójki otrzymują ten sam opis, na przykład zestawu papierowych zakładek. Rozdzielają dane, obraz i kontrolę przekazu; zaznacz fikcyjny charakter projektu.

2. Grupy wybierają nazwę, zawartość i sposób użycia zgodny z opisem. Nie dodają certyfikatów, korzyści zdrowotnych ani ekologicznych bez podstawy.

3. Zespoły tworzą etykietę w rzeczywistym formacie modelu. Odbiorcy zapisują oczekiwania po jej obejrzeniu, a potem porównują je z opisem.

4. Autorzy poprawiają element wywołujący błędne oczekiwanie. Prezentują etykietę i dowód, że informacja oraz forma wskazują tę samą zawartość.

Rezultat: Fikcyjna etykieta z czytelnymi danymi i porównaniem obietnicy do opisu.

Ocena:

Oceń zgodność komunikatu, nie siłę zachęty do zakupu; projekt nie jest gotowym oznakowaniem prawnie regulowanego produktu.

Dostosowanie:

Udostępnij większy format lub rolę porównującą oczekiwania; można budować układ z prostych znaków.

Częsty błąd:

Obraz obiecuje coś, czego opis nie zawiera. Zmień motyw albo doprecyzuj komunikat, zamiast ukrywać informację.

Aktywność 081

Muzeum w pudełku

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły zbudują minimuzeum, łącząc autorskie modele, podpisy oraz pytanie kuratorskie z rzetelną informacją o inspiracjach.
Materiały: Pudełko bez pokrywy, papier, klej, proste materiały; opisy i zdjęcia obiektów z wiarygodnego zbioru wybrane przez nauczyciela.

1. Trójki wybierają wspólne pytanie, na przykład sposoby przechowywania. Rozdzielają dane źródłowe, budowę modeli i ekspozycję; identyfikują materiały dokumentalne.

2. Grupy przygotowują trzy własne papierowe modele inspirowane wybranymi obiektami. Podpisują je jako modele edukacyjne, bez deklarowania autentyczności ani pełnej wierności.

3. Zespoły ustawiają minimuzeum w pudełku i dodają krótkie podpisy. Sprawdzają, jak sąsiedztwo modeli pomaga porównać funkcję oraz formę.

4. Odbiorcy odpowiadają na pytanie wystawy, wskazując model i informację źródłową. Autorzy poprawiają podpis albo ustawienie, które utrudnia rozpoznanie relacji.

Rezultat: Minimuzeum trzech modeli z podpisami, źródłami i wspólnym pytaniem.

Ocena:
Sprawdź rozdzielenie danych obiektu od autorskiej decyzji; model nie zastępuje oryginału ani dokumentacji jego materiału.

Dostosowanie:
Można użyć własnych płaskich schematów zamiast brył lub prowadzić redakcję podpisów.

Częsty błąd:
Etykieta nazywa model zabytkiem. Zapisz, co jest inspiracją źródłową, a co współczesnym wykonaniem grupy.

Aktywność 082

Detektywi lokalnej architektury

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa przygotuje udokumentowaną analizę lokalnego budynku, rozdzielając widoczne cechy od informacji wymagającej źródła.

Materiały: Fotografie budynku z dozwolonego miejsca, dostępny opis instytucjonalny, papier, ołówki; obserwacja terenowa wyłącznie pod opieką.

1. Zespoły dzielą tematy: funkcja, materiał i ornament. Ustal bezpieczny zakres obserwacji; nie wchodźcie do miejsc zamkniętych ani na prywatny teren.

2. Grupy szkicują po dwa istotne szczegóły, zapisując miejsce w budynku. Oddzielają wygląd powierzchni od potwierdzonej informacji o konstrukcji lub materiale.

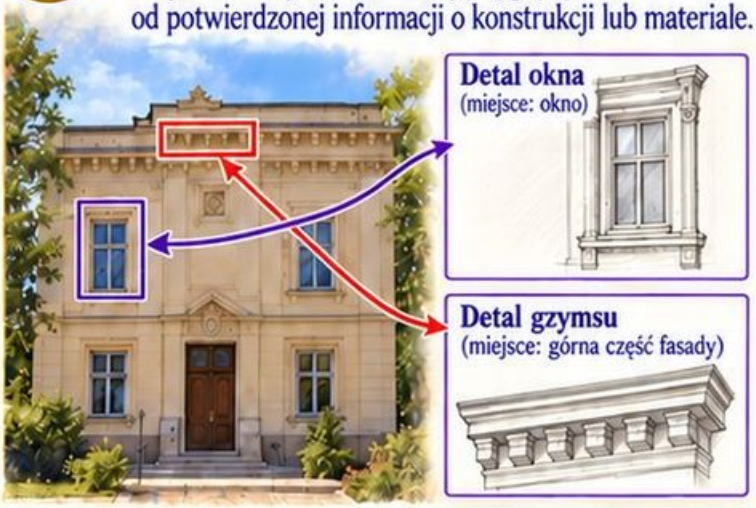

3. Zespoły porównują obserwacje z dokumentacją. Oznaczają informację potwierdzoną i pytanie bez odpowiedzi, zamiast zgadywać wiek budynku z ornamentu.

4. Połączeie wyniki w panel dowodów. Odbiorcy odnajdują szczegół na fotografii; autorzy wyjaśniają zakres wniosku oraz jedną niewiadomą.

Rezultat: Panel budynku z dowodami funkcji, formy i udokumentowanymi danymi.

Ocena:

Oceń przypisanie źródła oraz ostrożność rozpoznania; podobna okładzina nie dowodzi identycznego systemu konstrukcyjnego.

Dostosowanie:

Udostępnij fotografie i opis przy stole; można wskazywać szczegóły lub porządkować dokumentację.

Częsty błąd:

Zespół wnioskuje o funkcji wyłącznie z wyglądu. Sprawdź opis instytucji lub oznacz hipotezę.

Aktywność 083

Obraz w żywym kadrze

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły odtworzą wybrane relacje kompozycyjne dokumentowanego obrazu w dobrowolnym żywym kadrze, odróżniając interpretację od oryginału.

Materiały: Legalnie udostępniona reprodukcja z opisem, papierowe znaczniki, lekkie rekwizyty; wygodna przestrzeń lub model stołowy.

1. Wybierz obraz bez ryzykownych póz. Czwórki rozdzielają analizę kompozycji, ustawienie, kontrolę widoczności oraz opis źródła; udział aktorski jest dobrowolny.

2. Grupy wskazują trzy relacje: kierunek, odstęp i hierarchię. Planują wygodny wariant, nie kopiując niebezpiecznego ruchu ani wymagając dotyku.

3. Zespoły ustawiają kadr z osobami lub papierowymi postaciami. Obserwator porównuje wybrane relacje z reprodukcją i proponuje jedną zmianę.

4. Odbiorcy opisują podobieństwo oraz różnicę, Autorzy podają źródło i podpisują rezultat jako współczesną interpretację, bez udawania dokumentu epoki.

Rezultat: Żywy kadr lub model kompozycji z trzema uzasadnionymi relacjami.

Ocena:
Sprawdź świadome przełożenie układu, nie podobieństwo ciał, stroju czy prywatnych cech uczestników.

Dostosowanie:
Papierowe znaczniki albo rysunek mogą całkowicie zastąpić pozowanie; zdjęcia osób nie są wymagane.

Częsty błąd:
Grupa skupia się na kostiumie, tracąc relacje. Wróć do kierunków, odstępów i dominanty.

Aktywność 084

Dwie epoki przy jednym stole

Klasy 7–8 i szkoły ponadpodstawowe • 2 × 45 min

Cel: Zespoły porównają dwie udokumentowane prace z różnych epok, stosując wspólne kryteria zamiast wyliczania dat oraz nazw stylów.

Materiały: Reprodukcje z opisami dwóch prac wybrane przez nauczyciela, papier, ołówki, karty źródłowe.

1.

1. Podziel klasę na zespoły kryteriów: przestrzeń, światło i funkcja. Ustalcie te same dwa obiekty oraz zakres danych z dokumentacji.

2.

2. Grupy zapisują obserwacje obu prac według wspólnego kryterium. Oddzielają informację widoczną od daty, funkcji i przypisania podanego w źródle.

3.

3. Zespoły tworzą własne schematy porównawcze i łączą dowód z wnioskiem. Nie prezentują schematów jako reprodukcji dzieł ani cech całej epoki.

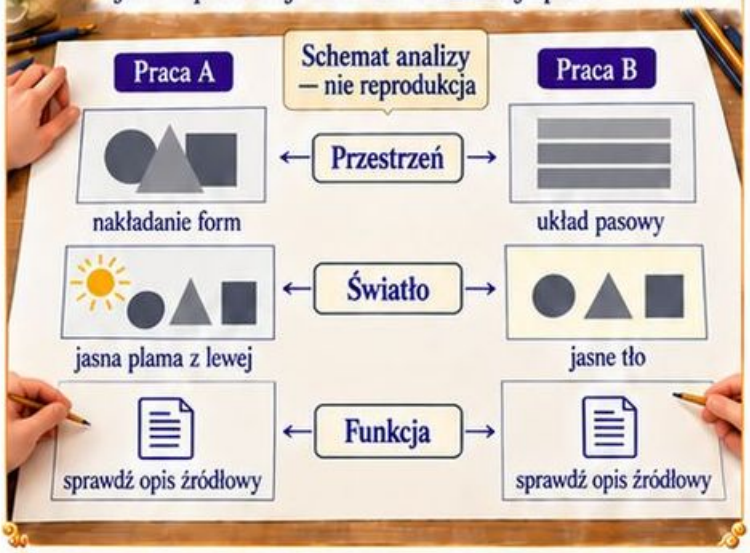

4.

4. Ułóżcie wystawę dwóch prac przy wspólnych kryteriach. Odbiorcy sprawdzają argument; autorzy zawężają uogólnienie, którego przykłady nie uzasadniają.

Rezultat: Udokumentowany panel porównania z parami obserwacji i ograniczonym wnioskiem.

Wniosek dotyczy tej pary, nie całych epok.

Na podstawie porównania tych dwóch prac można zauważyć inny sposób budowania przestrzeni i prowadzenia światła, co wskazuje na odmienne rozwiązania, lecz nie pozwala uogólniać ich na wszystkie prace z danej epoki.

Ocena:
Oceń symetrię kryteriów i związek wniosku z dowodem; pojedyncza para nie reprezentuje historii stylów.

Dostosowanie:
Zmniejsz liczbę kryteriów, powiększ reprodukcje albo dopuść opis ustny partnerowi.

Częsty błąd:
Jedną pracę opisano przez kolor, drugą przez datę. Zastosuj to samo kryterium po obu stronach.

Aktywność 085

Własna kolekcja motywów

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa zbierze udokumentowane przykłady wybranego motywu i opracuje własne wariacje, zachowując rozdzielenie inspiracji oraz autorstwa.

Materiały: Dostęp do katalogu muzealnego lub przygotowane wydruki, papier, ołówki, kredki, karta opisu źródła.

1.

1. Zespoły wybierają neutralny motyw, na przykład liść. Rozdzielają wyszukiwanie, opis obiektu i tworzenie własnej odpowiedzi; korzystają z katalogu wskazanego przez nauczyciela.

2.

2. Grupy wybierają po dwa przykłady z opisami. Zapisują tytuł, twórcę lub oznaczenie nieznanego autorstwa, instytucję oraz cechę motywu.

3.

3. Zespoły projektują własne wariacje, zmieniając kierunek, rytm albo stopień uproszczenia. Oddzielają źródłową informację od nowych decyzji formalnych.

4.

4. Ułóżcie panel kolekcji i odpowiedzi. Odbiorcy wskazują zachowaną oraz przekształconą cechę; autorzy sprawdzają kredyty i warunki wykorzystania materiału.

Rezultat: Kolekcja motywu z opisami źródłowymi oraz autorskimi wariacjami.

Ocena:

Oceń rzetelne pochodzenie i wyjaśnienie przekształcenia; sama zmiana koloru nie usuwa cudzych praw.

Dostosowanie:

Przygotuj wybór opisanych źródeł lub powierz rolę redaktora; własne schematy mogą zastąpić kopiowanie ilustracji.

Częsty błąd:

Wynik wyszukiwania uznano za źródło. Otwórz właściwą kartę obiektu i zapisz jej dane.

Aktywność 086

Śladami sztuki ludowej

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły przygotują odpowiedź na konkretną tradycję regionalną, podając dokumentację i zaznaczając autorski charakter współczesnej realizacji.

Materiały: Materiały instytucjonalne dotyczące jednej wybranej tradycji, papier, kredki, nożyczki szkolne, klej.

1. Nauczyciel wybiera opisany przykład regionalny. Grupy rozdzielają kontekst, analizę formy i odpowiedź twórczą; nie przypisują jednego wzoru wszystkim mieszkańcom regionu.

2. Zespoły identyfikują miejsce, czas i funkcję podane przez źródło. Wskazują cechę formalną, którą mogą przekształcić bez kopiowania całego motywu.

3. Grupy tworzą własną pracę według wybranej relacji, na przykład powtórzenia lub warstw. Dodają podpis oddzielający informacje źródłową od inspiracji.

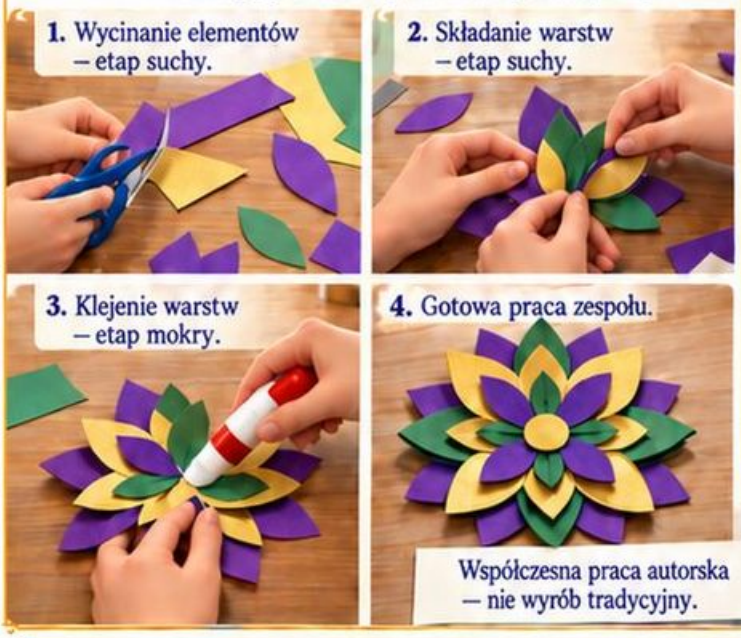

4. Zorganizuj przegląd odpowiedzi. Odbiorcy wskazują relację formalną, autorzy wyjaśniają zmianę i korygują ewentualne uogólnienie dotyczące tradycji.

Ocena: Sprawdź kontekst oraz jasność podpisu; szkolna praca nie staje się automatycznie autentycznym wyrobem tradycyjnym.

Dostosowanie: Udostępnij gotowe źródła, duże kształty lub rolę opisującą; wycinanie może przejąć partner.

Częsty błąd: Zespół dopisuje znaczenie rytualne bez dowodu. Usuń twierdzenie albo sprawdź je w konkretnym opisie instytucjonalnym.

Rezultat: Panel udokumentowanej inspiracji regionalnej i autorskiej odpowiedzi.

Aktywność 087

Biografia jednego obrazu

Klasy 7–8 i szkoły ponadpodstawowe • 2 × 45 min

Cel: Zespoły opracują biografię jednego obrazu, odróżniając powstanie, materialny obiekt i późniejsze etapy jego udokumentowanej historii.

Materiały: Jedna karta katalogowa muzeum oraz dodatkowe materiały instytucjonalne dobrane przez nauczyciela, papier, ołówki.

1. Czwórki dzielą badanie powstania, materiału, przemieszczania oraz kontrolę źródeł. Ustalcie konkretny obraz i zapisujcie adres dokumentu przy każdej informacji.

2. Grupy wyszukują dane potwierdzone w udostępnionych materiałach. Zachowują zakresy dat i oznaczenia niepewności, nie uzupełniając luk atrakcyjną opowieścią.

3. Zespoły tworzą oś etapów obiektu. Oddzielają wydarzenie przedstawione na obrazie od daty wykonania oraz późniejszego wystawienia lub przeniesienia.

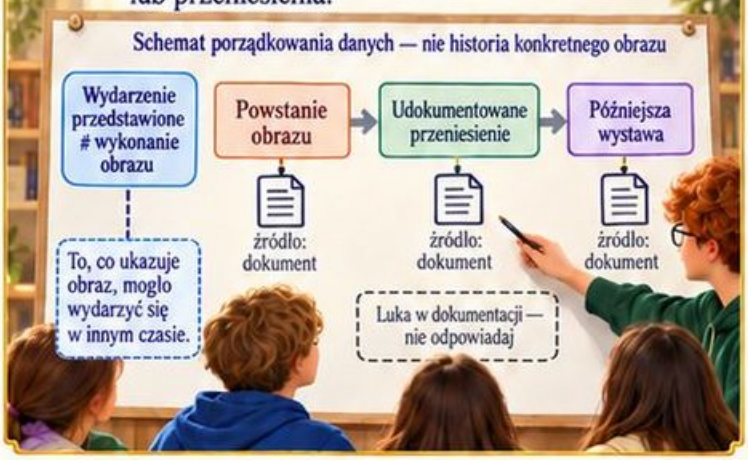

4. Odbiorcy sprawdzają jeden etap w źródle. Autorzy poprawiają niejasne połączenie i prezentują pytanie, na które dokumentacja nie daje odpowiedzi.

Rezultat: Biografia obrazu z udokumentowanymi etapami i jawnie oznaczoną luką wiedzy.

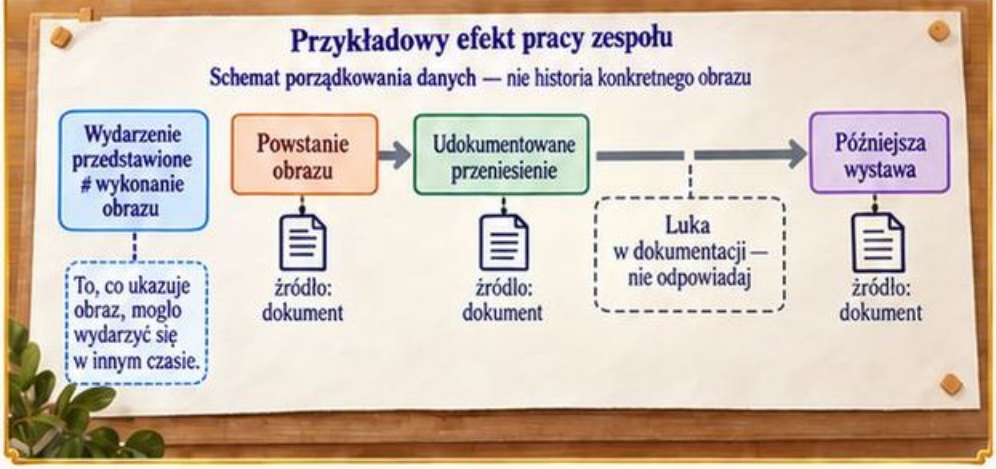

Ocena:
Oceń rozróżnienie rodzajów dat oraz przypisanie źródeł; porządek czasowy nie dowodzi przyczyn zmiany.

Dostosowanie:
Przygotuj krótkie wypisy z dokumentów i duży schemat; można kontrolować niepewność albo dyktować opis.

Częsty błąd:
Data sceny staje się datą obrazu. Rozdziel temat przedstawienia i historię materialnego obiektu.

Aktywność 088

Muzealna audiodeskrypcja

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły przygotują opis słowny wybranego obrazu, testując orientację przestrzenną i rozdzielenie obserwacji od interpretacji.
Materiały: Legalnie udostępniona reprodukcja z opisem, papier, ołówki; nagranie własnego głosu opcjonalnie za zgodą.

1. Trójki rozdzielają oglądanie, redakcję oraz próbę odbioru. Ustal konkretny punkt odniesienia: lewa i prawa strona obrazu, nie zmienny kierunek mówiącego.

2. Grupy opisują najpierw format oraz układ całości, potem wybrane szczegóły. Informacje źródłową i interpretację oddzielają od tego, co można zobaczyć.

3. Partner słucha opisu, mogąc jednocześnie oglądać reprodukcję albo wybrać odbiór bez niej, Zapisuje miejsce utraty orientacji; nie używaj opasek na oczy.

4. Autorzy poprawiają kolejność i odniesienia. Prezentują opis na żywo lub nagranie, wyjaśniając zmianę oraz potrzebę dalszej konsultacji z odbiorcami.

Rezultat: Przetestowany opis obrazu z konsekwentnymi odniesieniami przestrzennymi.

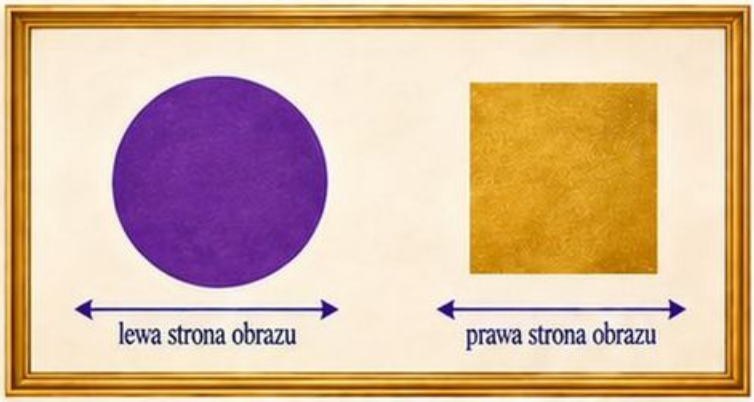

Schemat autorski — nie reprodukcja muzealna.

Ocena:
Oceń możliwość odnalezienia szczegółu i jasność struktury; szkolna próba nie jest certyfikacją profesjonalnej audiodeskrypcji.

Dostosowanie:
Uczestnik może redagować zapis, wskazywać relacje lub korzystać z tekstu zamiast występować głosowo.

Częsty błąd:
Opis zaczyna się od drobiazgów bez całości. Najpierw ustal układ i położenie ważnych elementów.

Aktywność 089

Spór o tytuł wystawy

Klasy 6–8 • 45 min

Cel: Klasa uzgodni tytuł wystawy i wybór prac, argumentując na podstawie wspólnego pytania oraz widocznych cech realizacji.

Materiały: Własne prace klasowe, papier, ołówki, kartki propozycji tytułów.

1

1. Podziel kuratorów na zespoły. Każdy formułuje pytanie wystawy i proponuje trzy prace, zapisując konkretny powód ich połączenia.

2

2. Grupy tworzą dwa tytuły: informacyjny i bardziej metaforyczny. Sprawdzają, czy oba odpowiadają wybranym pracom, zamiast obiecywać nieobecną tematykę.

3

3. Zorganizuj rozmowę przedstawicieli i obserwatorów. Każdy argument ma wskazywać pracę oraz kryterium; różnica gustu nie oznacza błędu rozmówcy.

4

4. Klasa wybiera lub łączy propozycje według uzgodnionego celu. Układa miniwystawę i testuje, czy odbiorcy rozpoznają związek tytułu z doborem.

Rezultat: Miniwystawa z uzgodnionym tytułem i krótkim uzasadnieniem wyboru.

Ocena:

Sprawdź związek argumentu z konkretną pracą oraz zapis decyzji; samo głosowanie nie zastępuje uzasadnienia.

Dostosowanie:

Można przekazywać propozycje pisemnie, wskazywać prace lub prowadzić zapis argumentów bez wystąpienia.

Częsty błąd:

Spór dotyczy tego, kto ma lepszy gust. Wróć do pytania wystawy i zgodności doboru z tytułem.

Aktywność 090

Konserwatorzy papierowych skarbów

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Zespoły przeprowadzą symulację dokumentowania stanu papieru, rozdzielając zauważone zmiany, przypuszczalne przyczyny i zalecenie konsultacji.

Materiały: Wyłącznie kopie przeznaczone do wyrzucenia, przygotowane zagięcia lub rozdarcia, papier na opis, ołówki, podkłady.

1. Wyjaśnij, że nie pracujemy na zabytkach ani oryginalnych pracach. Trójki dzielą oglądanie, szkic stanu i kontrolę opisu.

2. Grupy dokumentują widoczne zagięcie, ubytek albo plamę na kopii. Nie używają wody, tašmy naprawczej, środków chemicznych ani narzędzi do restauracji.

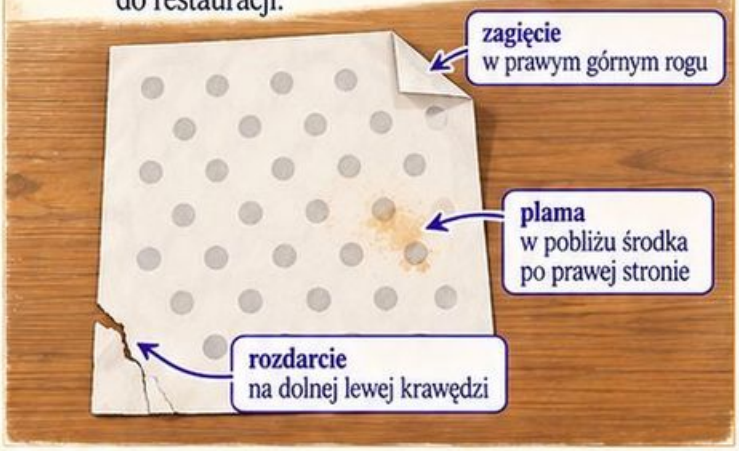

3. Zespoły oznaczają miejsce zmiany na własnym schemacie. Oddzielają obserwację od hipotezy przyczyny i proponują ostrożne przechowanie oraz konsultację opiekuna.

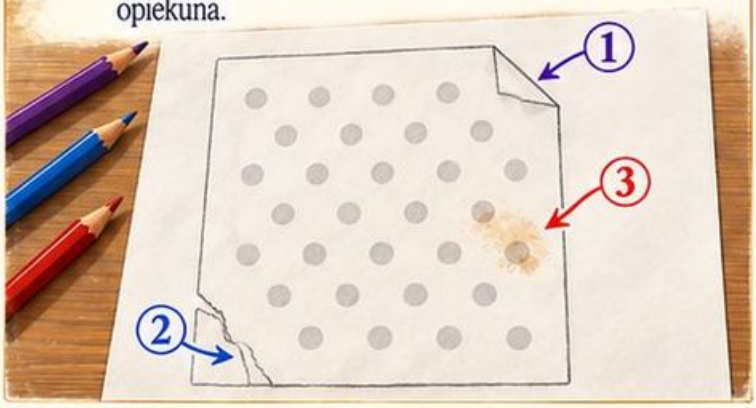

4. Inna grupa dopasowuje opis do właściwej kopii. Autorzy poprawiają niejasny zapis i wyjaśniają, dlaczego dokumentacja nie jest samodzielną konserwacją.

Rezultat: Karta dokumentacji stanu kopii z mapą zmian i rozróżnieniem pewności.

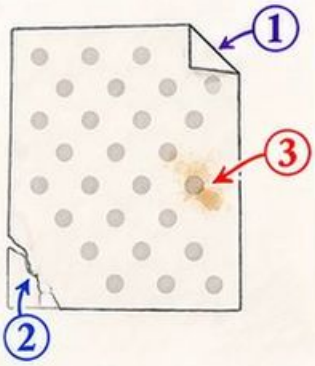

Obserwacja: zagięcie w prawym górnym rogu.

Hipoteza: możliwy nacisk — niepotwierdzone.

Działanie: ostrożne przechowanie i konsultacja.

Ocena:

Oceń dokładność lokalizacji oraz ograniczenie wniosków; nie oceniaj umiejętności naprawy, której zadanie nie obejmuje.

Dostosowanie:

Udostępnij powiększone fotografie zmian albo rolę opisującą, bez dotykania materiału.

Częsty błąd:

Hipoteza przyczyny została zapisana jako fakt. Dodaj oznaczenie niepewności i wskaż potrzebne źródło potwierdzenia.

Aktywność 091

Motyw antyczny we współczesnym mieście

Klasy 7–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły porównają udokumentowany motyw antyczny z jego późniejszym użyciem i opracują własną współczesną odpowiedź.
Materiały: Opisane fotografie przykładu antycznego i lokalnego budynku dobrane przez nauczyciela, papier, ołówki, kredki.

1

1. Ustal konkretne źródła i zakres informacji o budynkach. Trójki dzielą obserwację motywu, kontrolę dokumentacji oraz własny projekt; teren zastępują dostępne fotografie.

2

2. Grupy porównują widoczne elementy, na przykład podział podpory lub układ przyczółka. Nie uznają każdego podobieństwa za udokumentowany zamiar architekta.

3

3. Zespoły tworzą autorski motyw do fikcyjnego miejsca współczesnego. Zmieniają funkcję albo materiał i opisują zachowaną relację formalną.

4

4. Ułóżcie panel źródło–późniejszy przykład–odpowiedź. Odbiorcy sprawdzają rozpoznaną cechę; autorzy rozdzielają potwierdzoną informację, podobieństwo oraz własną propozycję.

Rezultat: Udokumentowane porównanie i projekt współczesnej reinterpretacji motywu.

Autorski projekt fikcyjny.

Ocena:

Oceń widoczny dowód porównania oraz źródła; dekoracyjny schemat nie jest historyczną rekonstrukcją ani dowodem wpływu.

Dostosowanie:

Przygotuj opisane detale w powiększeniu; można redagować wniosek lub wybierać relację zamiast rysować cały budynek.

Częsty błąd:

Podobieństwo automatycznie staje się wpływem. Zachowaj ostrożne sformułowanie, jeśli dokumentacja nie potwierdza związku.

Aktywność 092

Galeria pytań do dzieła

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Zespoły przygotują pytania do oglądania prac, sprawdzając, czy odpowiedź wymaga obserwacji oraz wskazania dowodu.

Materiały: Własne prace lub udostępnione reprodukcje z opisami, papier, ołówki, kartki pytań.

1. Trójki wybierają jedną pracę i rozdzielają analizę układu, sformułowanie pytania oraz próbę odbioru. Ustal różnicę między pytaniem otwartym i zgadywanką.

2. Grupy tworzą dwa pytania: o widoczną relację i możliwe znaczenie. Do każdego zapisują własny przykład dowodu, bez narzucania jedynej odpowiedzi.

3. Zorganizuj rotację po galerii. Odbiorcy odpowiadają, wskazując fragment; obserwator notuje pytanie, które wymagało nieudostępnionej wiedzy lub sugerowało odpowiedź.

4. Autorzy poprawiają pytania i prowadzą krótką rozmowę przy pracy. Porównują różne uzasadnienia oraz dodają potrzebny kontekst źródłowy.

Rezultat: Galeria prac z przetestowanymi pytaniami obserwacyjnymi i interpretacyjnymi.

Ocena:

Sprawdź związek odpowiedzi z pracą oraz otwartość pytania; liczy się dowód, nie zgodność z gustem prowadzącego.

Dostosowanie:

Można odpowiadać wskazaniem, opisem lub krótką notatką; rolę prowadzącą można dzielić między osoby.

Częsty błąd:

Pytanie brzmi: czy ten obraz jest smutny?

Zastąp sugestię pytaniem o relacje i możliwe odczyty.

Aktywność 093

Historia miejsca w warstwach

Klasy 7–8 i szkoły ponadpodstawowe • 2 × 45 min

Cel: Klasa przedstawi zmiany miejsca w warstwach, oznaczając źródła, daty i granice odtworzenia.

Materiały: Opisane fotografie lub plany jednego miejsca z instytucji, papier, kalka, ołówki, wspólny podkład.

1

1. Zespoły otrzymują materiały z dwóch lub trzech udokumentowanych momentów. Dzielą kontrolę dat, obserwację zmian i przygotowanie warstwy; zachowują opis źródła.

2

2. Grupy wskazują stałe punkty odniesienia i szkicują warstwy. Nie dopasowują siłą perspektywy fotografii ani nie przedstawiają schematu jako dokładnego pomiaru.

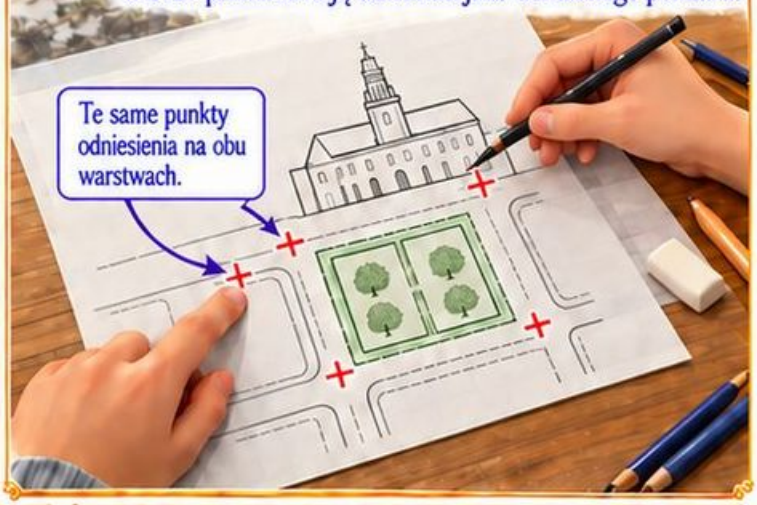

3

3. Zespoły nakładają warstwy, oznaczając potwierdzone elementy oraz niepewności odmiennym rodzajem linii z legendą. Zapisują, czego porównanie nie pozwala ustalić.

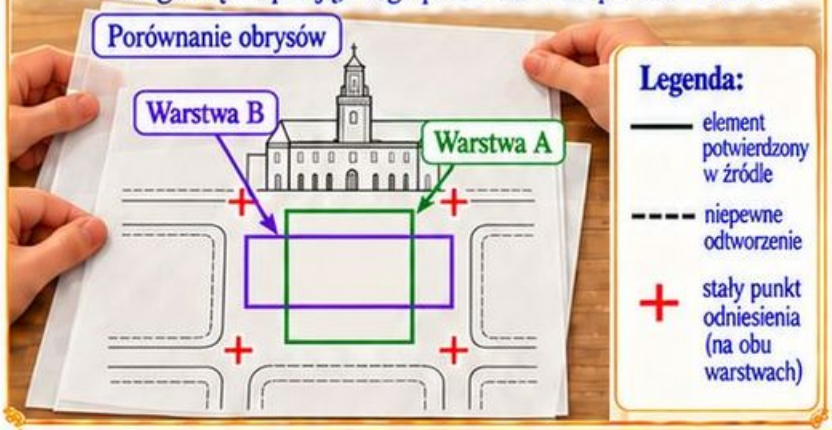

4

4. Odbiorcy sprawdzają jedną zmianę w materiale źródłowym. Autorzy korygują nadmierny wniosek i prezentują historię miejsca jako udokumentowaną propozycję odczytu.

Rezultat:

Warstwowy panel przemian z datami źródeł i legendą pewności.

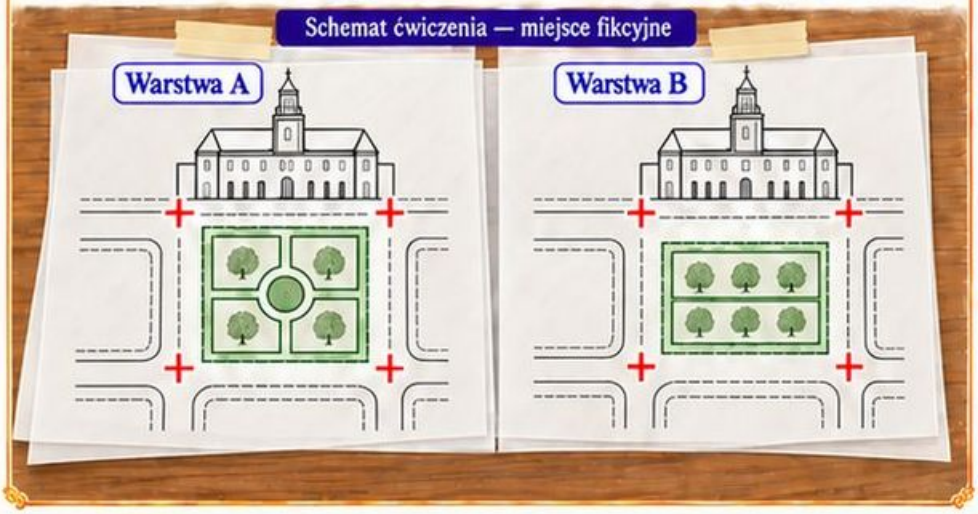

Ocena:

Oceń zgodność odniesień i jawne ograniczenia; późniejsze zdjęcie nie wyjaśnia samo przyczyny przebudowy.

Dostosowanie:

Przygotuj dwa już opisane widoki, większą kalkę lub rolę kontrolującą źródła; ręczne nakładanie może przejąć partner.

Częsty błąd:

Brak widoczności uznano za brak obiektu. Sprawdź kadr, zasłonięcie oraz zakres fotografii.

Brak widoczności nie dowodzi braku obiektu.

Aktywność 094

Wirtualna wyciezka kuratorska

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły przygotują krótki spacer po publicznym katalogu, łącząc sprawdzalne odsyłacze, kredyty i pytania do samodzielnego oglądania.
Materiały: Dostęp do katalogu muzeum lub zapisane przez nauczyciela karty obiektów, papier, urządzenie do prezentacji opcjonalnie.

1. Trójki wybierają pytanie przewodnie i trzy obiekty w katalogu. Rozdzielają sprawdzenie danych, trasę oraz punkty obserwacji.

2. Grupy zapisują adresy kart, tytuły, twórców lub oznaczenia niepewności. Sprawdzają warunki wykorzystania obrazów; sam dostęp do strony nie oznacza zgody na kopiowanie.

3. Zespoły tworzą kolejność trzech przystanków z jednym pytaniem przy każdym. Uzasadniają połączenie, nie dopisując brakujących informacji biograficznych.

4. Inna grupa przechodzi trasę na ekranie albo kartach. Autorzy poprawiają nieczynny odsyłacz lub niejasne pytanie i przedstawiają wynik próby.

Rezultat: Kuratorska trasa trzech obiektów z adresami, kredytami i punktami obserwacji.

Schemat trasy — źródła dobiera klasa

Sprawdź adres i kredyt każdej karty.

1	2	3
Konkretna karta obiektu — wybiera zespół	Konkretna karta obiektu — wybiera zespół	Konkretna karta obiektu — wybiera zespół
Jak zbudowano formę?	Co kieruje uwagę?	Jak działa materiał?

Ocena:

Oceń możliwość odnalezienia kart oraz związek pytań z widocznym obiektem, nie atrakcyjność samej prezentacji.

Dostosowanie:

Udostępnij wydrukowane karty z adresami i opisem; obsługa urządzenia może należeć do partnera.

Częsty błąd:

Odsyłacz prowadzi tylko do strony głównej, Zapisz konkretną kartę, na której można sprawdzić omawiany obiekt.

Aktywność 095

Dziedzictwo, o które dbamy

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa zaprojektuje kampanię troski o konkretne dziedzictwo, proponując działania uzgodnione, wykonalne i zgodne z kontekstem miejsca.

Materiały: Opis instytucjonalny wybranego obiektu lub tradycji, papier, kredki, własne szkice; kontakt z opiekunem przez nauczyciela opcjonalnie.

1. Zespoły wybierają udokumentowaną potrzebę informacyjną. Dzielą sprawdzenie kontekstu, propozycję działania i komunikat; nie planują samodzielnej naprawy zabytku.

2. Grupy zapisują, kto odpowiada za miejsce i co wymaga zgody. Wybierają jedną czynność, możliwą bez ingerencji w oryginalny obiekt.

3. Zespoły tworzą prototyp plakatu lub przewodnika. Oddzielają dane źródłowe od własnego apelu, bez obietnic ratowania dziedzictwa przez samą dekorację.

4. Odbiorcy wskazują proponowane działanie i potrzebną zgodę. Autorzy poprawiają komunikat oraz przedstawiają plan konsultacji; nie publikują kampanii automatycznie.

Rezultat: Prototyp kampanii z jednym działaniem, odbiorcą i zakresem wymaganych uzgodnień.

Ocena:

Oceń związek działania z potrzebą oraz realność planu; uczniowie nie czyszczą ani nie odnawiają oryginału.

Dostosowanie:

Można redagować apel, wybierać źródło lub przygotować opis słowny zamiast plakatu.

Częsty błąd:

Apel pozostaje ogólnym *dbajmy o historię*. Nazwij konkretną czynność i osobę odpowiedzialną za jej uzgodnienie.

Aktywność 096

Orkiestra przedmiotów codziennych

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Klasa skomponuje krótką sekwencję bezpiecznych odgłosów przedmiotów, uzgadniając warstwy, wejścia i wspólne zakończenie.

Materiały: Czyste lekkie pudełka, papier, tkanina, własne znaki partytury; przedmioty zatwierdzone przez nauczyciela.

1 1. Zorganizuj małe sekcje brzmień i ustal wygodny poziom. Rozdziel wykonanie, sygnały oraz zapis; wyklucz uderzanie w szkło i ostre elementy.

2 2. Sekcje wybierają jeden delikatny odgłos i krótki wzór. Zapisują go własnym kodem, oznaczając przerwy i sposób zakończenia.

3 3. Połączcie sekcje kolejno, utrzymując wspólną miarę. Obserwator wskazuje miejsce, w którym warstwy zagłuszają się albo tracą ustalony koniec.

4 4. Klasa poprawia jedno wejście lub poziom i wykonuje całość ponownie. Odbiorcy opisują słyszane warstwy, a autorzy wyjaśniają zmianę.

Rezultat: Krótka kompozycja przedmiotów z czytelną partyturą i wspólnym sygnałem końca.

Gotowa partytura klasy

	1	2	3	4
○ A – pudełko (lekki stuk palcami)	○	○	—	—
△ B – papier (szeleszczenie)	—	△	△	—
□ C – tkanina (pocieranie)	—	—	■	■

Wspólne zakończenie → STOP

○ = pudełko (lekki stuk palcami) △ = papier (szeleszczenie) ■ = tkanina (pocieranie) — = przerwa partii (jedna jednostka)

Ocena:

Oceń zgodność wejść oraz rozpoznawalność warstw; większa głośność nie jest dowodem lepszego wykonania.

Dostosowanie:

Rola dyrygująca, zapis, obserwacja lub gest bez dźwięku może zastąpić grę; udział publiczny pozostaje dobrowolny.

Częsty błąd:

Wszystkie sekcje grają stale. Zaplanuj przerwy i kolejność, które pozwolą usłyszeć relacje.

Aktywność 097

Dźwiękowa mapa szkoły

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Klasa opracuje mapę słyszanych źródeł szkolnego otoczenia, zapisując stanowisko, czas obserwacji i subiektywną ocenę planów.

Materiały: Plan fragmentu szkoły, papier, ołówki; uzgodnione spokojne stanowiska albo obserwacja z sali.

1. Zespoły dzielą słuchanie, nanoszenie źródeł i opis. Ustal trasę poza ruchem oraz brak nagrywania rozmów i identyfikowania osób.

2. Grupy przez krótki wspólny odcinek obserwują odgłosy z jednego stanowiska. Zapisują możliwe źródło i to, co jest tylko przypuszczeniem.

3. Zespoły umieszczają znaki na planie, dodając legendę: stałe tło, pojedyncze zdarzenie i przerwa w wybranej warstwie. Głośność opisują jakościowo.

Przykładowa obserwacja:
kroki słychać z korytarza; źródło dzwonka niepewne.

4. Porównajcie mapy stanowisk. Autorzy wskazują różnicę wynikającą z miejsca i warunek wymagający powtórzenia obserwacji; nie udawajcie pomiaru decybeli.

Rezultat: Mapa dźwiękowa z legendą, stanowiskami i ograniczeniami obserwacji.

Ocena: Oceń rozdzielenie źródła od hipotezy oraz spójność kodu; przerwa w jednej warstwie nie oznacza bezgłośnej szkoły.

Dostosowanie: Można analizować opisane odgłosy lub prowadzić mapę z sali; nie trzeba poruszać się po całym budynku.

Częsty błąd: Głośniejszy dźwięk automatycznie uznano za bliższy. Sprawdź relację stanowiska i różnych źródeł, pozostawiając niepewność.

Aktywność 098

Rytm przekazywany w kręgu

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Grupy przekażą powtarzalny wzór w kręgu, utrzymując wspólny puls i rozróżniając działanie od przerwy.

Materiały: Wygodny krąg siedzący lub ustawienie przy stołach, papierowy zapis czterech jednostek, ołówki.

1. Ustal spokojny puls i dobrowolny wariant: delikatne klaśnięcie, stuknięcie dłonią w stół albo gest bez dźwięku; bez mocnych uderzeń.

2. Małe grupy wybierają wzór mieszczący się w czterech jednostkach. Rozdzielają prowadzenie pulsu, przekazywanie i obserwację; zapisują przerwy.

3. W kręgu kolejna osoba rozpoczyna po zakończeniu czterech jednostek poprzedniej. Obserwator sprawdza ciągłość miary, nie szybkość reakcji.

4. Po obiegu grupy zmieniają jeden element i powtarzają próbę. Wspólnie wskazują, czy zmienił się rytm, puls czy sposób wykonania.

Rezultat: Przekazany wzór czterech jednostek z porównaniem pierwszej oraz zmienionej wersji.

Wzór początkowy:	Wzór zmieniony:
● — ● —	● ● — —

● **Koło** = jedno delikatne stuknięcie.
— **Kreska** = przerwa jednej jednostki.
□ **Jedno pole** = jedna jednostka wspólnej miary.

Ocena:
Oceń rozpoznawalny początek i koniec cyklu; liczba zdarzeń nie musi być równa liczbie jednostek.

Dostosowanie:
Można wskazywać znaki albo prowadzić obserwację; krąg nie wymaga stania ani kontaktu.

Częsty błąd:
Każde przekazanie przyspiesza puls. Wróć do spokojnego wspólnego odniesienia i powtórz krótszą serię.

Aktywność 099

Partytura z kolorowych znaków

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Zespoły stworzą własną partyturę znaków i sprawdzą, czy inna grupa potrafi wykonać ją zgodnie z jawną legendą.

Materiały: Papier, kredki, proste kształty, bezpieczne źródła cichych odgłosów lub gesty.

1. Trójki wybierają dwa źródła i cztery równe pola czasu. Rozdzielają projekt kodu, legendę oraz próbę wykonania; kolor wspierają kształtem.

2. Grupy zapisują wejścia, długości oraz przerwę. Ustalają kierunek czytania i wspólny koniec, nie przedstawiając kodu jako profesjonalnej notacji.

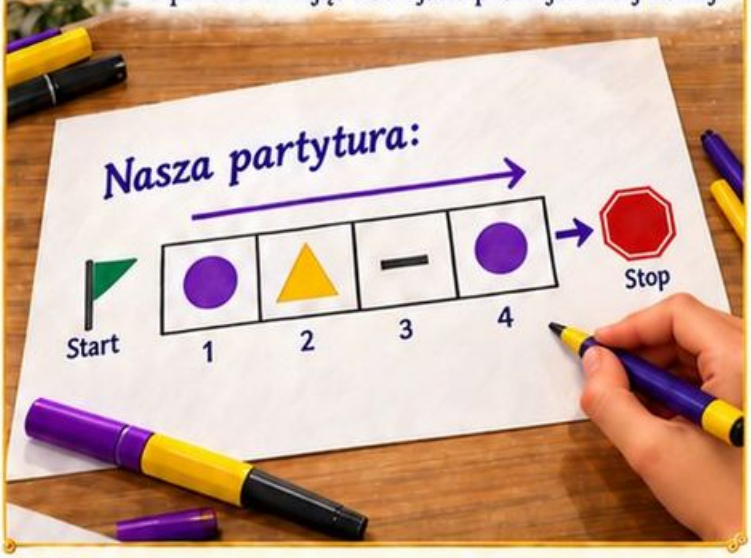

3. Zespoły wymieniają partytury bez ustnego objaśnienia. Odbiorcy wykonują zapis lub wskazują przebieg, a obserwator notuje niejednoznaczny znak.

4. Autorzy poprawiają legendę i ponawiają próbę. Prezentują zgodność z zamiarem oraz jedną różnicę, która pozostała możliwa do różnych interpretacji.

Rezultat: Przetestowana partytura czterech pól z legendą i oznaczonym zakończeniem.

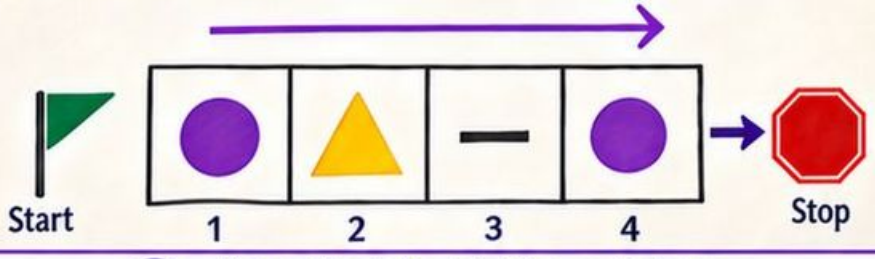

Jedno pole = jedna jednostka wspólnej miary.
Każde działanie lub przerwa zajmuje jedno pole.

Ocena:
Sprawdź odczyt długości, wejść i przerwy; sam ładny układ kolorów nie określa sposobu wykonania.

Dostosowanie:
Można wykonywać gesty, korzystać z opisów tekstowych albo prowadzić oś czasu bez dźwięku.

Częsty błąd:
Kolor oznacza raz źródło, raz długość. Ustal jedną funkcję znaku i dopisz osobne oznaczenie drugiej cechy.

Aktywność 100

Muzyczny dialog dwóch grup

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Dwie grupy skomponują pytanie i odpowiedź dźwiękową, uzgadniając kontrast oraz reagowanie na rzeczywiście usłyszany przebieg.
Materiały: Papierowy kod, delikatne odgłosy własne lub zatwierdzone lekkie przedmioty, ołówki.

1. Podziel zespół na dwie sekcje oraz obserwatorów. Ustal wygodny poziom, czterojednostkową wypowiedź i znak zakończenia bez rywalizacji głośności.

2. Pierwsza sekcja tworzy własne pytanie rytmiczne. Druga wybiera odpowiedź zachowującą jedną cechę i zmieniającą inną, na przykład układ przerw.

3. Sekcje wykonują dialog kolejno, bez nakładania wypowiedzi w pierwszej próbie. Obserwator wskazuje wspólną cechę oraz moment oczekiwania na odpowiedź.

4. Zamień role i ponów dialog z poprawką. Grupy wyjaśniają, jak odpowiedź odnosi się do pytania, zamiast prezentować dwa niezależne wzory.

Rezultat: Ośmiojednostkowy dialog z dwiema częściami i uzasadnioną relacją kontrastu.

Pytanie — grupa A				Odpowiedź — grupa B			
1	2	3	4	5	6	7	8
●	—	●	—	●	●	—	—

↑ Znak przejścia po zakończeniu grupy A

Wspólna cecha: dwa działania. **Zmiana:** rozmieszczenie przerw.

● Koło = jedno delikatne klaśnięcie.
— Kreska = przerwa jednej jednostki.
Jedno pole = jedna jednostka.

Ocena:

Oceń słyszalny związek i respektowanie wejścia partnera; słowa pytanie i odpowiedź są umową, nie znaczeniem każdego dźwięku.

Dostosowanie:

Pozwól odpowiadać ruchem dłoni, wskazywaniem znaków lub prowadzić obserwację; głos nie jest wymagany.

Częsty błąd:

Odpowiedź zaczyna się przed końcem pytania. Przywróć wspólny sygnał przejścia i rozdziel pierwszą próbę.

Aktywność 101

Pejzaż dźwiękowy opowieści

Klasy 4–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły opracują wykonywany na żywo pejzaż dźwiękowy własnej opowieści, uzgadniając wejścia, przejścia i poziomy brzmienia.

Materiały: Krótka autorska opowieść, papier, ołówki, zatwierdzone przedmioty do delikatnych odgłosów.

1. Podziel opowieść na trzy zdarzenia. Grupy rozdzielają narrację, tło, sygnały oraz obserwację; ustal wygodny poziom i możliwość udziału bez dźwięku.

2. Zespoły wybierają źródła oraz zapisują moment wejścia i końca każdego odgłosu. Sprawdzają, czy tło nie zasłania wypowiedzi narratora.

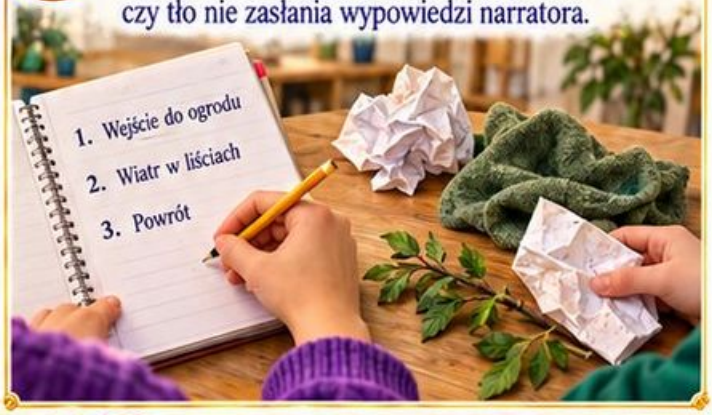

3. Przeprowadź próbę z opowieścią w stałej kolejności. Obserwator zaznacza przejście, w którym dźwięk pojawił się zbyt wcześnie albo trwał zbyt długo.

4. Grupy poprawiają sygnał i wykonują całość ponownie. Odbiorcy opisują rozpoznane miejsca lub zmiany, nie zgadując jednej obowiązkowej emocji.

Rezultat: Żywy pejzaż trzech zdarzeń z planem źródeł i przejść.

	1. Wejście do ogrodu	2. Wiatr w liściach	3. Powrót
Narracja			
Papier	—		—

Kreska = przerwa partii

Ocena:

Oceń synchronizację i funkcję warstwy; nie utożsamiaj większej liczby odgłosów z lepszą ilustracją.

Dostosowanie:

Pozwól prowadzić planszę zdarzeń, wykonywać gest lub kontrolować przejścia zamiast słuchać i grać.

Częsty błąd:

Tło gra bez końca. Zapisz konkretny sygnał jego zakończenia przy zmianie sytuacji.

Aktywność 102

Cisza jako część utworu

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Grupy skomponują przebieg, w którym zaplanowane przerwy organizują oczekiwanie, i porównają odczyt dwóch wariantów.

Materiały: Papier, ołówki, delikatny odgłos przedmiotu lub gest bez dźwięku, wspólna miara czasu.

1. Utwórz trójki z rolami komponowania, wykonania i obserwacji. Ustal osiem jednostek oraz znak przerwy, odróżniając pauzę partii od ciszy pomieszczenia.

2. Zespoły tworzą dwa warianty z tymi samymi zdarzeniami, lecz innym rozmieszczeniem przerw. Sprawdzają łączną długość każdego przebiegu.

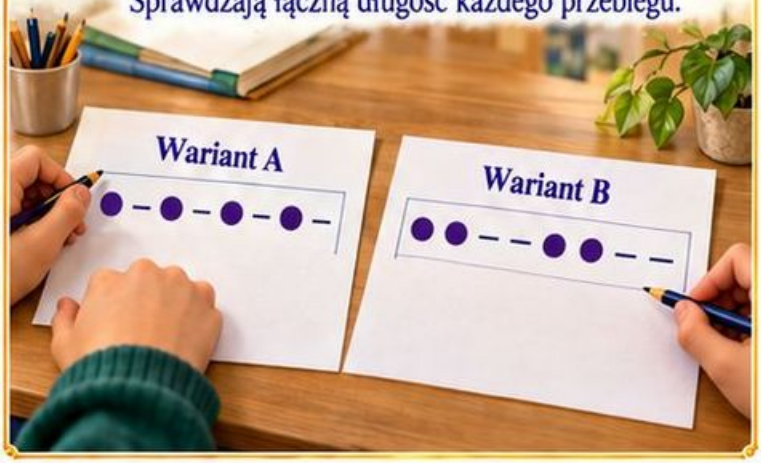

3. Odbiorcy oglądają lub słuchają obu wykonań bez wyjaśnienia zamiaru. Wskazują moment oczekiwania i zdarzenie, które go zakończyło.

4. Autorzy porównują odczyty z planem, poprawiają kod i prezentują jedną zmianę. Nie wymagaj identycznej reakcji wszystkich osób.

Rezultat: Dwa ośmiojednostkowe przebiegi z oznaczonymi pauzami oraz porównaniem odbioru.

	1	2	3	4	5	6	7	8
Wariant A	●	—	●	—	●	—	●	—
Wariant B	●	●	—	—	●	●	—	—

● Koło = jedno delikatne stuknięcie

— Kreska = przerwa partii

▢ Jedno pole = jedna jednostka

Ocena:

Sprawdź zgodność czasu działań i przerw z legendą oraz uzasadnienie zmiany, nie maksymalną długość milczenia.

Dostosowanie:

Można prowadzić znacznik po osi, wykonywać gest albo obserwować zapis bez udziału dźwiękowego.

Częsty błąd:

Pauzy nie mają czasu w kodzie. Włącz je do wspólnej miary zamiast traktować jak brak informacji.

Aktywność 103

Rytmiczna maszyna

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Klasa połączy krótkie wzory w warstwowy układ, kontrolując wspólny czas, wejścia oraz przerwanie poszczególnych partii.

Materiały: Papier, ołówki, bezpieczne ciche odgłosy albo gesty, własne sygnały prowadzenia.

1. Utwórz trzy sekcje i obserwatorów. Każda sekcja przygotowuje wzór czterech jednostek; ustal sygnały startu, wyciszenia partii i końca całości.

2. Sekcje ćwiczą oddzielnie po dwa obiegi. Sprawdzają czas przerw i granicę wzoru, bez przyspieszania podczas powtórzeń.

3. Włączaj sekcje kolejno, zachowując wspólną miarę. Obserwator zaznacza moment rozminięcia; zatrzymaj i powtórz krótszy fragment z jedną korektą.

4. Zmień kolejność wejść oraz wyłączeń. Odbiorcy wskazują znikającą warstwę, a zespoły wyjaśniają rolę sygnału w utrzymaniu układu.

Rezultat: Trzywarstwowa rytmiczna maszyna z planem dwóch obiegów i czytelnym zakończeniem.

Ćwiczenie oddzielnych sekcji — dwa obiegi

	1	2	3	4	1	2	3	4
A	●	–	●	–	●	–	●	–
B	▲	▲	–	–	▲	▲	–	–
C	■	–	–	■	■	–	–	■

Znak = jedno działanie; kreska = przerwa partii

Ocena:
Oceń rozpoznawalność cyklu oraz reakcję na sygnały; gęstość zdarzeń nie jest tym samym co tempo.

Dostosowanie:
Pozwól wskazywać pola, prowadzić miarę wzrokowo lub obserwować partie; dźwięk i publiczne wykonanie są dobrowolne.

Częsty błąd:
Nowa sekcja zmienia tempo pozostałych. Zachowaj stałe odniesienie i wprowadzaj jedną warstwę naraz.

Aktywność 104

Instrument z odzysku

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły zbudują prosty model instrumentu z czystego opakowania i wyjaśnią, który element drga po wybranym działaniu.
Materiały: Czyste lekkie pudełka zatwierdzone przez nauczyciela, papier, taśma, ołówki; bez ostrych części.

1. Trójki oglądają pudełko i dzielą budowę, obserwację brzmienia oraz opis. Ustal delikatne pobudzanie palcem, bez metalowych pałek i zwiększania głośności.

2. Zespoły testują dwa miejsca stukania przy podobnym działaniu. Oddzielają drgającą ściankę od palca, który ją pobudza.

3. Grupy wzmacniają potrzebne połączenie taśmą i projektują sposób trzymania na stole. Powtarzają próbę, zapisując zmianę bez deklaracji uniwersalnych parametrów.

4. Zespoły łączą modele w krótki wspólny układ. Odbiorcy wskazują źródło oraz działanie, autorzy pokazują ograniczenie swojej konstrukcji.

Rezultat: Model pudełkowego instrumentu z opisem działania i krótką sekwencją zespołową.

Ocena:
Oceń związek wyjaśnienia z obserwacją; dekoracja sama nie wytwarza dźwięku, a ponowne użycie nie gwarantuje trwałości.

Dostosowanie:
Można analizować gotowe pudełko, opisywać próbę albo prowadzić sygnały bez wykonywania odgłosu.

Częsty błąd:
Autor wskazuje dłoń jako instrument. Rozdziel źródło drgań, sposób pobudzenia i rezultat brzmieniowy.

Aktywność 105

Obraz słuchanej muzyki

Klasy 4–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa stworzy wspólną odpowiedź wizualną na muzykę, uzasadniając relacje rytmu, zmian i formy zamiast przypisywania dźwiękom obowiązkowych kolorów.

Materiały: Legalnie dobrany krótki fragment lub własne wykonanie nauczyciela, papier, kredki albo farby szkolne.

1. Wybierz fragment z rozpoznawalną zmianą i wygodny poziom. Zespoły dzielą obserwację rytmu, zmian oraz budowę wspólnego panelu.

2. Po pierwszym słuchaniu grupy przygotowują małe zapisy. Porównują je i ustalają własną legendę dwóch cech, które chcą przedstawić.

3. Podczas ponownego słuchania zespoły opracowują fragmenty panelu. Łączą je w kolejności przebiegu, zachowując wybrany kod i opis warunków.

4. Odbiorcy wskazują widoczną zmianę oraz proponowaną relację do muzyki. Autorzy wyjaśniają wybór i zaznaczają miejsce odmiennej interpretacji.

Rezultat: Panel odpowiedzi wizualnej z jawną legendą i uzasadnionym przejściem.

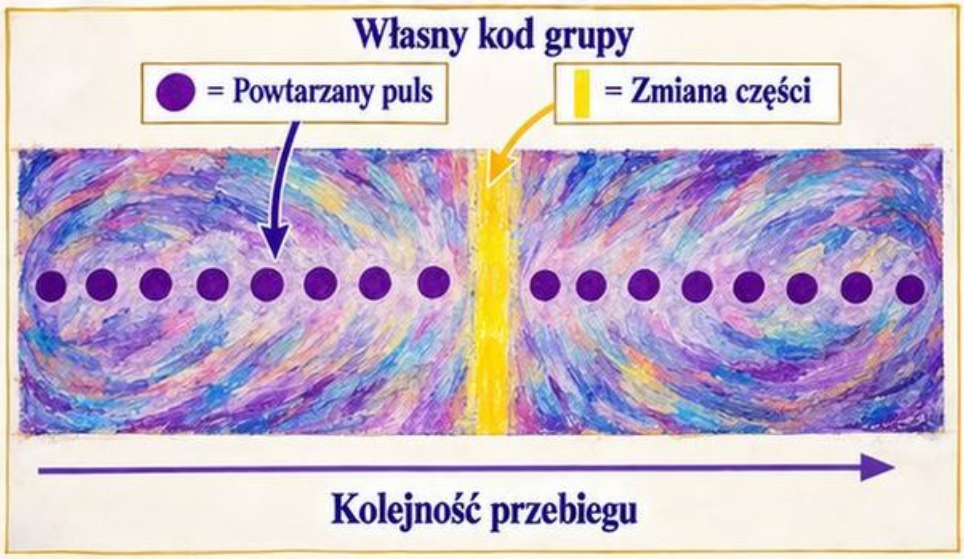

Ocena:

Sprawdź konsekwencję kodu i związek z rozpoznanym zdarzeniem; wspólna emocja wszystkich osób nie jest kryterium.

Dostosowanie:

Udostępnij opisany przebieg czasu albo gest prowadzącego; można tworzyć układ bez bezpośredniego słuchania.

Częsty błąd:

Obraz pokazuje tylko ogólny nastrój. Poproś o relację widocznej decyzji do konkretnej zmiany fragmentu.

Aktywność 106

Muzyczna ilustracja pogody

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Zespoły skomponują fikcyjną zmianę pogody, planując stopniowanie i przejścia bez wywoływania gwałtownych lub nieprzyjemnych dźwięków.

Materiały: Papier, lekkie pudełka, tkanina, ołówki, plansza trzech umownych stanów pogody.

1. Trójki wybierają trzy stany fikcyjnej pogody. Rozdzielają źródła, prowadzenie czasu oraz obserwację; ustal wygodny poziom i wariant gestowy.

2. Grupy przypisują stanom własne odgłosy i znaki. Zapisują przejście stopniowe oraz nagłe, nie udając wiernej rejestracji zjawiska przyrodniczego.

3. Zespoły wykonują sekwencję. Odbiorcy wskazują moment zmiany i jej sposób, nie zgadując dokładnej nazwy pogody z jednego odgłosu.

4. Autorzy poprawiają przejście i porównują dwie wersje. Wyjaśniają, co zmieniło się w czasie lub gęstości, bez zwiększania siły.

Rezultat: Trzyczęściowa ilustracja pogody z dwoma rodzajami przejść i własną legendą.

Ocena:

Oceń słyszalną lub widoczną organizację zmiany; imitacja burzy nie wymaga głośnego uderzenia.

Dostosowanie:

Można prowadzić planszę, wykonywać gest albo zapisywać przebieg zamiast wytwarzać dźwięki.

Częsty błąd:

Grupa stopniuje wyłącznie głośność. Zaproponuj zmianę liczby zdarzeń lub czasu przerw przy wygodnym poziomie.

Aktywność 107

Jedna melodia, różne nastroje

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Grupy przekształcą własną krótką melodię przez tempo i dynamikę, porównując zamierzony charakter z odczytem odbiorców.

Materiały: Krótka autorska fraza nauczyciela, dostępny bezpieczny instrument lub wygodny głos prowadzącego, papier, ołówki.

1. Przedstaw frazę bez wymogu czytania nut. Zespoły rozdzielają decyzje wykonawcze, opis i obserwację; określają, co w melodii pozostaje wspólne.

2. Grupy planują dwa warianty tempa i dynamiki, zaznaczając je prostymi znakami. Nie zmieniają kolejności wysokości, kiedy porównują wyłącznie sposób wykonania.

3. Prowadzący lub dobrowolni wykonawcy prezentują wersje w wygodnym zakresie. Odbiorcy opisują różnice i skojarzenia, zanim poznają zamiar autorów.

4. Zespoły porównują odczyty z planem i zmieniają jedną cechę. Prezentują dowód zachowania melodii oraz różnicę sposobu opracowania.

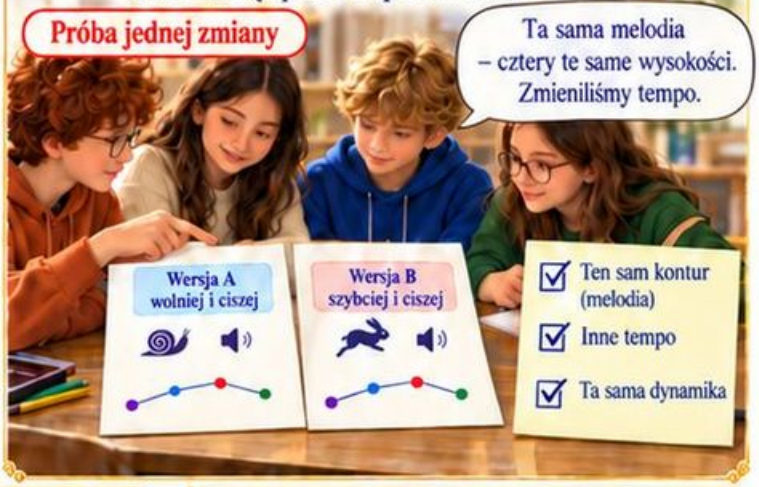

Rezultat:

Dwie rozpoznawalne wersje tej samej melodii z opisem zmian i odbioru.

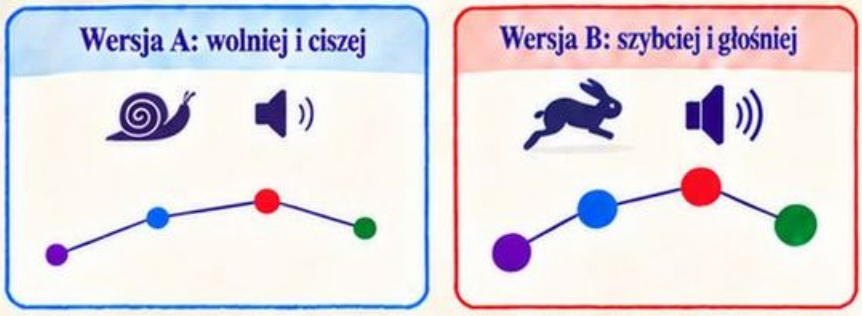

Ocena:

Oceń odróżnienie tempa od dynamiki; odmienne skojarzenie nie jest dowodem błędnego słuchania.

Dostosowanie:

Można kierować wykonaniem nauczyciela albo analizować znaki; śpiew i publiczna prezentacja pozostają dobrowolne.

Częsty błąd:

Wariant zmienia także samą melodię. Wróć do wspólnego konturu, aby porównanie dotyczyło zaplanowanych cech.

Aktywność 108

Klasowe studio efektów

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa przygotuje własne efekty dźwiękowe i zsynchronizuje je z trzema działaniami papierowej sceny.
Materiały: Papierowe postacie, podkład sceny, czyste lekkie przedmioty, tkanina, tabela sygnałów; nagranie opcjonalnie.

1. Zespoły dzielą animację, efekty, sygnały i obserwację. Ustalcie trzy działania, na przykład otwarcie, przesunięcie oraz zatrzymanie, bez ryzykownego ruchu.

2. Grupy tworzą delikatne efekty i zapisują źródło, moment wejścia oraz koniec. Testują, czy odgłos wspiera działanie, zamiast je zagłuszać.

Tabela sygnałów

Działanie	Źródło	Wejście	Koniec
Otwieranie drzwi	papier	na działanie	z końcem otwarcia
Przesunięcie postaci	tkanina	na działanie	z końcem ruchu
Zatrzymanie postaci	lekki tapnięcie w pudełko	na działanie	natychmiast po zatrzymaniu

3. Przeprowadź próbę w stałej kolejności. Obserwator oznacza jeden efekt zbyt wczesny albo spóźniony; grupa zmienia sygnał, nie całą scenę.

4. Zespoły ponawiają prezentację. Odbiorcy wskazują związek działania i efektu, autorzy wyjaśniają korektę; zapis może pozostać wyłącznie papierowy.

Rezultat: Papierowa scena trzech działań z tabelą własnych szynchronizowanych efektów.

Nasza tabela sygnałów

Działanie	Źródło	Wejście	Koniec
Otwieranie drzwi	papier	na działanie	z końcem otwarcia
Przesunięcie postaci	tkanina	na działanie	z końcem ruchu
Zatrzymanie postaci	lekki tapnięcie w pudełko	na działanie	natychmiast po zatrzymaniu

Ocena:
Oceń zgodność momentu i funkcji odgłosu; nagranie nie jest warunkiem powodzenia ani gotową biblioteką dźwięków.

Dostosowanie:
Można prowadzić sygnały obrazkowe, animować znacznik lub obserwować; udział dźwiękowy i nagrywanie są dobrowolne.

Częsty błąd:
Efekt czeka na domysł wykonawcy. Dodaj czytelny sygnał od osoby prowadzącej scenę.

Aktywność 109

Koncert z czytelnym programem

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa przygotuje niewielką prezentację własnych kompozycji, uzgadniając program, role i kryterium słuchania przed wykonaniem.
Materiały: Dwie krótkie autorskie kompozycje klasowe, papier, ołówki, zatwierdzone źródła lub gesty.

1. Wybierz istniejące dwie kompozycje i ustal prezentację wewnątrz klasy. Zespoły dzielą program, wykonanie, sygnały oraz obserwację bez obowiązku występu.

2. Grupy zapisują kolejność, twórców zespołowych i jedną cechę do zauważenia. Program nie powinien sugerować odbiorcom jednej obowiązkowej emocji.

3. Przeprowadź próbę wejść i przejścia między utworami. Obserwatorzy sprawdzają czytelny start oraz koniec, proponując jedną wykonalną zmianę.

4. Zrealizujcie prezentację, a potem rozmowę o ustalonym kryterium. Autorzy porównują dowody z próby i wykonania, nie oceniając wartości osób.

Rezultat: Klasowy minikoncert z czytelnym programem i udokumentowaną poprawką organizacyjną.

Przykład programu klasy

1. Papierowy puls
– grupa A
Autorzy: zespół A
Cecha do zauważenia:
wspólny koniec

2. Gesty i pauzy
– grupa B
Autorzy: zespół B
Cecha do zauważenia:
wspólny koniec

Ocena:

Oceń zgodność programu oraz rozpoznanie wybranej cechy; aplauz nie zastępuje informacji o działaniu kompozycji.

Dostosowanie:

Role programu, sygnałów i obserwacji są równoważnymi sposobami udziału; możliwa prezentacja gestowa lub analiza zapisu.

Częsty błąd:

Między utworami brakuje ustalenia. Dodaj konkretny sygnał zmiany i osobę odpowiedzialną za jego podanie.

Aktywność 110

Dźwięk i gest dyrygenta

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Zespoły opracują własny kod prowadzenia zespołu i sprawdzą, czy wykonawcy reagują zgodnie z ustalonym znaczeniem sygnałów.

Materiały: Papier, duże znaki, ołówki; delikatne odgłosy lub gesty bez dźwięku.

1. Grupy wybierają trzy funkcje: początek, zmiana i koniec. Rozdzielają prowadzenie, wykonanie oraz obserwację; nie przedstawiają kodu jako profesjonalnej batuty ani języka migowego.

2. Zespoły ustalają odróżnialne sygnały ruchowe, uzupełnione kartą lub słowem. Sprawdzają widoczność z przewidywanego miejsca wykonawcy.

3. Inna grupa realizuje krótki przebieg według kodu. Obserwator notuje opóźnienie lub pomylenie znaczeń, zamiast oceniać uwagę osoby.

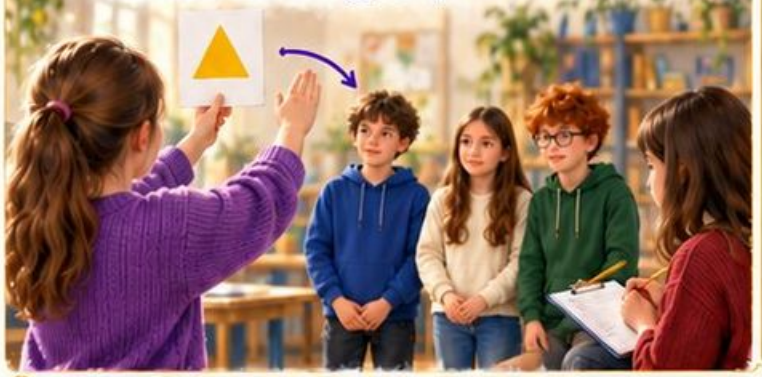

4. Autorzy poprawiają jeden sygnał i zamieniają role prowadzącego. Ponawiają próbę, wyjaśniając, jak zmiana pomogła w koordynacji.

Rezultat: Trzysygnałowy kod z legendą i przetestowanym przebiegiem zespołowym.

Własny kod grupy

Ocena:

Sprawdź zgodność reakcji z umową; ruch ma być widoczny i wykonalny, bez jednego obowiązkowego sposobu użycia ciała.

Dostosowanie:

Można stosować karty, sygnały słowne lub wskazywanie; uczestnicy wybierają dostępny sposób odbioru.

Częsty błąd:

Ten sam gest oznacza początek i głośniej. Rozdziel funkcje oraz wróć do krótkiej wspólnej próby.

Aktywność 111

Teatr cieni z papieru

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły stworzą krótką scenę sylwetek, kontrolując granice kadru, położenie form i zgodność kolejnych działań.
Materiały: Papier, nożyczki szkolne, krótkie uchwyty papierowe, ekran, zewnętrzna lampka ustawiona przez dorosłego.

1. Przygotuj stanowisko z przewodami poza przejściem. Czwórki dzielą sylwety, animację, prowadzenie i obserwację; wybierają prostą opowieść z początkiem, zmianą oraz końcem.

2. Grupy wycinają własne sylwety i sprawdzają je między lampką a ekranem. Ustalają stałe pozycje oraz granicę pola oglądania.

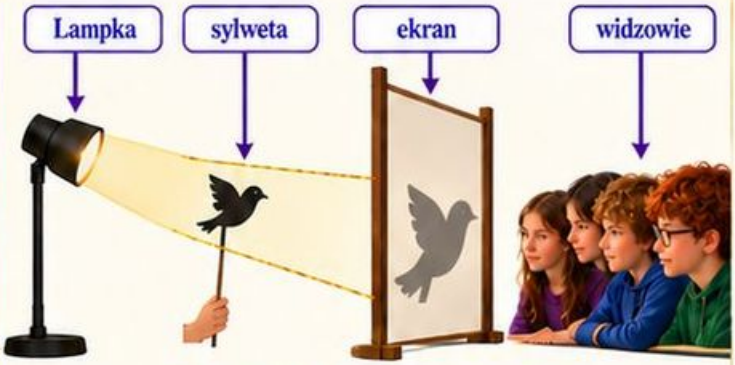

Schemat kolejności, nie pomiar.

3. Zespoły ćwiczą trzy kolejne działania, kontrolując wejścia oraz przesłanianie. Obserwator wskazuje moment, w którym ważna forma znika poza kadrem.

1. Zbliża się do otwarcia.
2. Kieruje się w stronę otwarcia.
3. Wchodzi w otwarcie.

4. Autorzy poprawiają ustawienie i prezentują scenę. Odbiorcy opisują zmianę sytuacji; grupa pokazuje relację ustawienia formy do widocznego cienia.

Rezultat: Trzyczęściowa scena cieni z planem kadru i pozycji form.

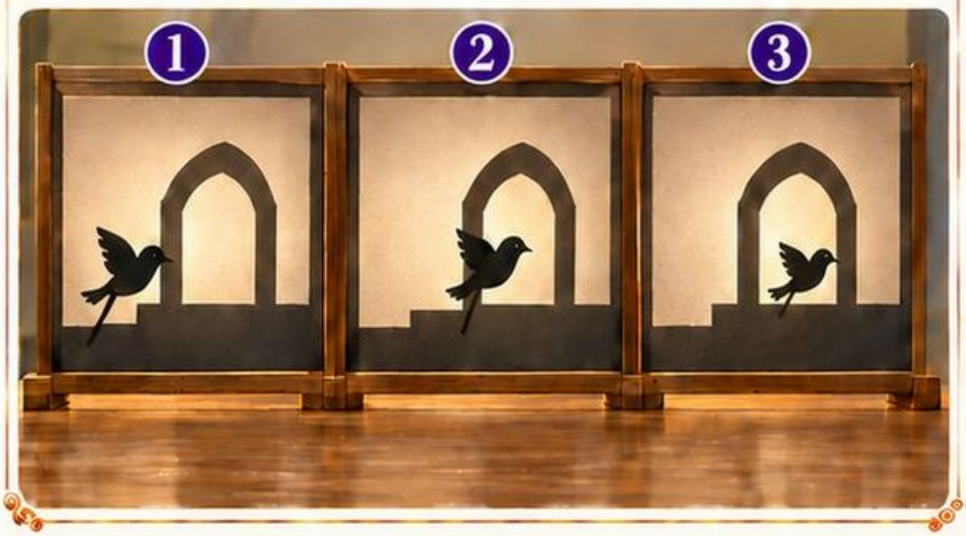

Ocena:

Oceń ciągłość działania oraz czytelność sylwet, bez wymogu identycznej ostrości każdego źródła światła.

Dostosowanie:

Udostępnij gotowe sylwety lub rolę opisującą; można tworzyć sekwencję na zdjęciach zamiast animować.

Częsty błąd:

Forma jest widoczna animatorowi, lecz nie widzowi. Sprawdź próbę z właściwej strony ekranu.

Aktywność 112

Przedmiot staje się bohaterem

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Grupy nadadzą przedmiotowi sceniczną rolę, tworząc czytelny cel i ruch wynikający z jego rzeczywistych możliwości.

Materiały: Czysty lekki przedmiot, papierowy podkład sceny, ołówki; bez mechanizmów i ostrych części.

1. Trójki wybierają przedmiot i dzielą animację, plan oraz obserwację. Zapisują jego zwykłą funkcję, a potem fikcyjny cel postaci.

2. Grupy testują dwa wykonalne ruchy, na przykład obrót i przesunięcie. Ustalają miejsce chwytu, nie dopisując samoczynnego działania bez mechanizmu.

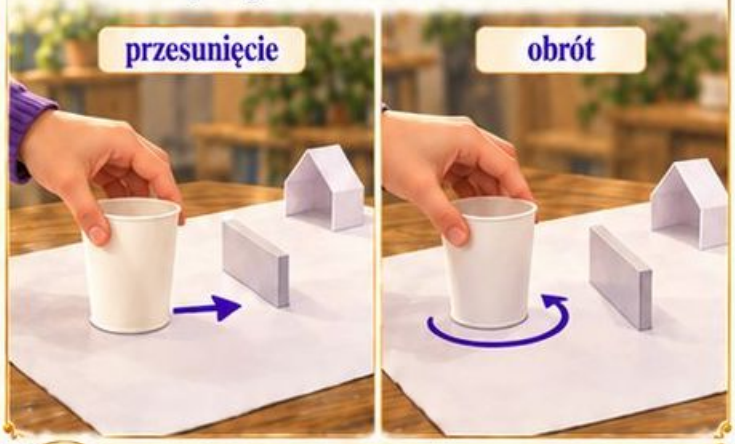

3. Zespoły łączą ruchy w scenę celu i przeszkody. Obserwator wskazuje, czy zmiana kierunku lub pauza pomaga odczytać zamiar.

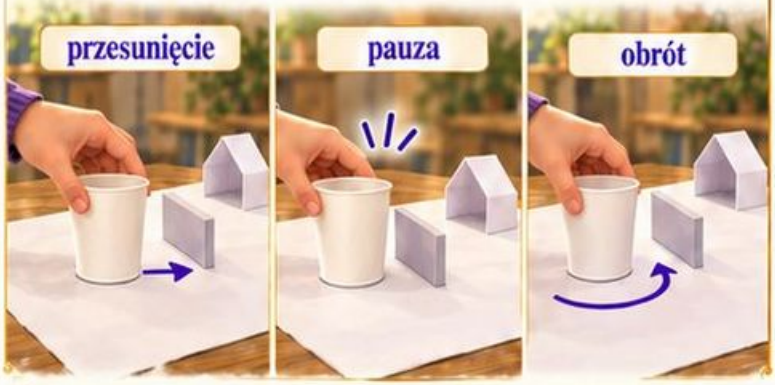

4. Odbiorcy opisują działanie bez znajomości planu. Autorzy poprawiają jeden moment i wyjaśniają, jak przedmiot stał się bohaterem przez animację.

Rezultat: Krótka scena przedmiotu z celem, przeszkodą i uzasadnionym ruchem.

Cel: dotrzeć do schronienia.

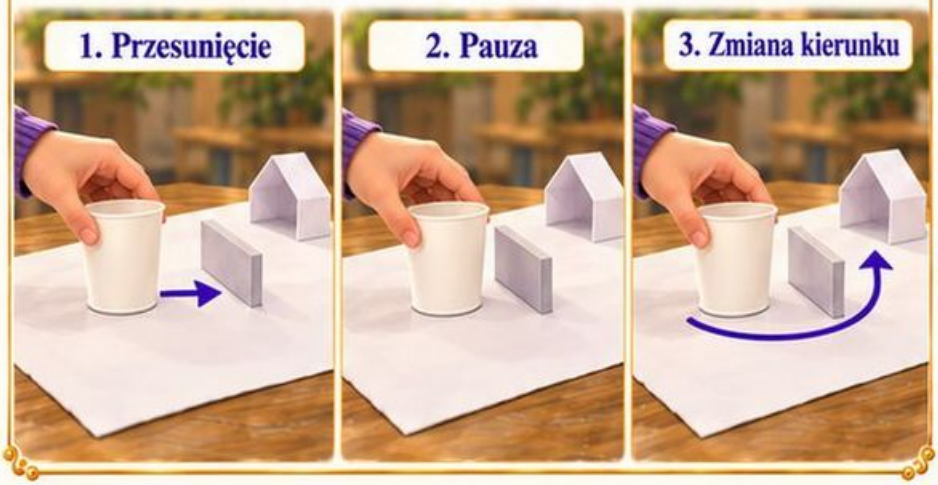

Ocena:

Oceń związek chwytu z działaniem i odczytem, nie podobieństwo przedmiotu do ludzkiej twarzy.

Dostosowanie:

Można kierować animacją słownie, tworzyć plan albo obserwować; wypowiadanie roli nie jest konieczne.

Częsty błąd:

Rola opiera się tylko na doklejonych oczach. Wróć do celu, pauzy i działania wobec przeszkody.

Aktywność 113

Scena bez słów

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Zespoły przedstawią sytuację bez słów, wykorzystując kolejność gestów i relacje przestrzenne oraz testując odczyt u widzów.

Materiały: Papierowe znaczniki, lekki rekwizyt opcjonalnie, plan sceny; wygodna przestrzeń lub stół.

1

1. Czwórki wybierają fikcyjną sytuację, na przyklad prośbę o wspólny stół. Rozdzielają wykonanie, plan i obserwację; ustalają brak obowiązkowego kontaktu.

2

2. Grupy planują trzy działania pokazujące początek, zmianę i skutek. Wybierają istotny kierunek oraz odstęp, bez dopowiadania intencji głosem.

3

3. Zespoły prezentują pierwszą próbę innym. Odbiorcy opisują zauważone czynności i dowód, oddzielając obserwację od zgadywanej emocji.

4

4. Autorzy porównują odczyt z zamiarem i poprawiają jedno przejście. Powtarzają scenę, sprawdzając, czy zmiana wyjaśniła relację.

Rezultat: Scena trzech działań bez słów z udokumentowaną zmianą po odbiorze.

1 **Prośba** → 2 **Zrobienie miejsca** → 3 **Wspólny stół**

Ocena:
Sprawdź ciągłość sytuacji i dowód rozpoznania, nie zgodność prywatnych skojarzeń każdego widza.

Dostosowanie:
Papierowe postacie, gesty siedzące lub plan na stole mogą zastąpić występ całego ciała.

Częsty błąd:
Wykonawca tłumaczy gest w trakcie. Zakończ próbę, zbierz odczyt i dopiero potem omów zamiar.

Aktywność 114

Maska i zmiana postawy

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Grupy porównają zmianę odczytu postaci przy tej samej masce trzymanej w dłoni i dwóch wygodnych postawach.
Materiały: Papierowa maska na krótkim uchwycie, ołówki, papier; bez zakładania na twarz.

1. Wyjaśnij, że maska pozostaje obok twarzy, nie zasłaniając widzenia ani oddechu. Trójki dzielą pokaz, obserwację i zapis; występ jest dobrowolny.

2. Grupy wybierają dwie wygodne postawy siedzące lub ustawienia dłoni. Zachowują tę samą maskę, aby porównać wpływ sposobu prezentacji.

3. Odbiorcy opisują kierunki i możliwe role bez zgadywania charakteru wykonawcy. Autorzy zapisują, jaki szczegół postawy wspierał odczyt.

4. Zespoły zmieniają jeden element ustawienia i ponawiają próbę. Prezentują porównanie, podkreślając, że maska nie narzuca jednej obowiązkowej emocji.

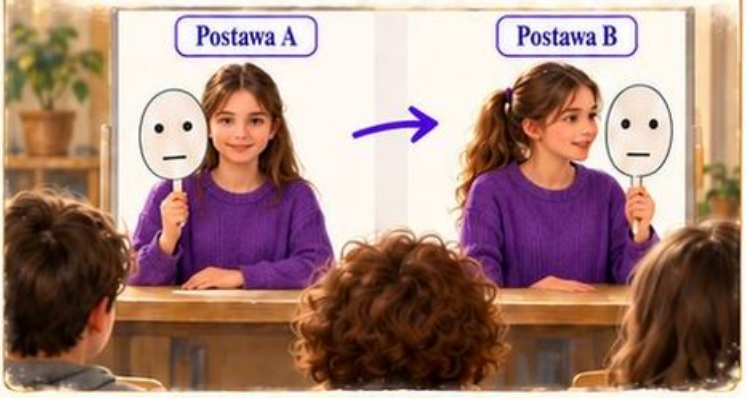

Rezultat: Dwie prezentacje tej samej maski z opisem roli postawy.

Ocena:
Oceń widoczny argument i kontrolę warunków, nie siłę grymasu ani prywatne cechy osoby.

Dostosowanie:
Maskę można ustawić przy papierowej postaci albo powierzyć partnerowi; obserwacja jest pełnoprawnym udziałem.

Częsty błąd:
Zmieniono jednocześnie maskę i postawę. Wróć do tej samej formy, aby zachować sens porównania.

Aktywność 115

Trzy zakończenia jednej sceny

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły opracują trzy zakończenia tej samej fikcyjnej sceny, porównując skutki decyzji postaci gdyż przy wspólnym początku.

Materiały: Papier, ołówki, lekki rekwizyt, plan wspólnej sceny.

1. Ustal konflikt o ostatni pędzel w fikcyjnej pracowni. Grupy dzielą role, plan i obserwację; wspólnie zapisują cele oraz moment podjęcia decyzji.

2. Zespoły zachowują identyczny początek i projektują trzy skutki, na przykład podział czasu, zmianę narzędzia albo odroczenie działania.

3. Grupy ćwiczą krótkie wersje z wygodnymi gestami. Obserwator sprawdza, czy różnica wynika z decyzji, a nie przypadkowej zmiany całej sytuacji.

4. Odbiorcy porównują zakończenia i wskazują skutek dla obu postaci. Autorzy poprawiają jedno niejasne przejście i uzasadniają wybrane rozwiązanie.

Rezultat: Tryptyk zakończeń wspólnej sceny z opisem decyzji i konsekwencji.

Trzy warianty, nie kolejne zdarzenia

1. Podział czasu: A maluje, potem B

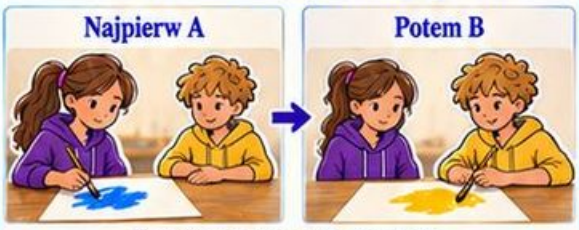

Decyzja: A maluje najpierw, potem przekazuje pędzel B.

Skutek: A ma gotową część rysunku, B może dokończyć swoją pracę.

2. Zmiana narzędzia: A pędzel, B gąbka

Decyzja: A używa pędzla, B gąbki.

Skutek: Obie postacie mogą malować jednocześnie, powstają różne efekty.

3. Odroczenie: A i B odkładają malowanie

Decyzja: A i B odkładają malowanie na później.

Skutek: Obie postacie rezygnują teraz z malowania, mogą wrócić do niego później.

Ocena:

Oceń spójność początku oraz czytelność zmiany; nie wymagaj jednego moralnie poprawnego finału dla każdej fikcyjnej sytuacji.

Dostosowanie:

Można tworzyć scenopis, animować znacznik albo odczytywać opis; publiczne odgrywanie jest dobrowolne.

Częsty błąd:

Wariant wprowadza nowy problem zamiast zakończenia. Wróć do wspólnego momentu decyzji i celu postaci.

Aktywność 116

Scenografia z trzech elementów

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły zbudują przekształcaną przestrzeń sceniczną, przestawiając trzy lekkie elementy i zachowując czytelność przejścia dla widza.

Materiały: Papierowa rama, lekki kartonowy znak, składana papierowa osłona, podkład sceny, ołówki.

1. Czwórki wybierają dwa miejsca fikcyjnej sceny. Rozdzielają scenografię, ruch, przejście oraz obserwację; nie przenoszą ciężkich mebli.

2. Grupy układają trzy elementy w pierwszą przestrzeń. Planują zmianę położenia, która umożliwi odczyt drugiego miejsca bez dodawania czwartego obiektu.

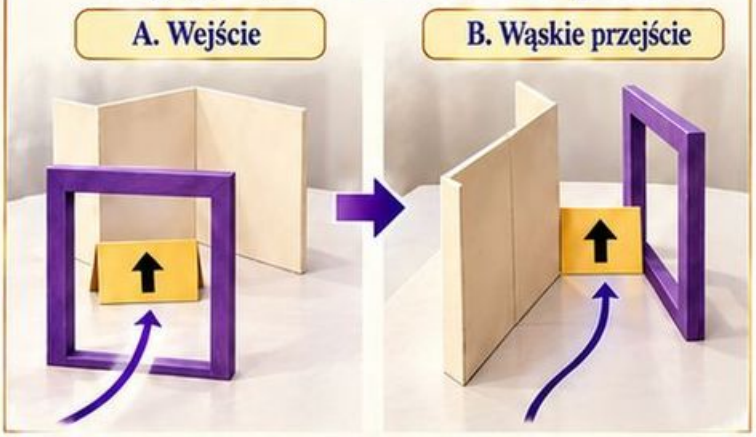

3. Zespoły ćwiczą przejście na stole albo w dostępnej strefie. Obserwator sprawdza widoczność działania oraz bezpieczny, uzgodniony sposób przestawienia.

4. Odbiorcy opisują różnice miejsc. Autorzy poprawiają jeden element i pokazują, jak ta sama forma uzyskuje inną funkcję w nowej relacji.

Rezultat: Model scenografii z trzech elementów i czytelnym przejściem między dwoma miejscami.

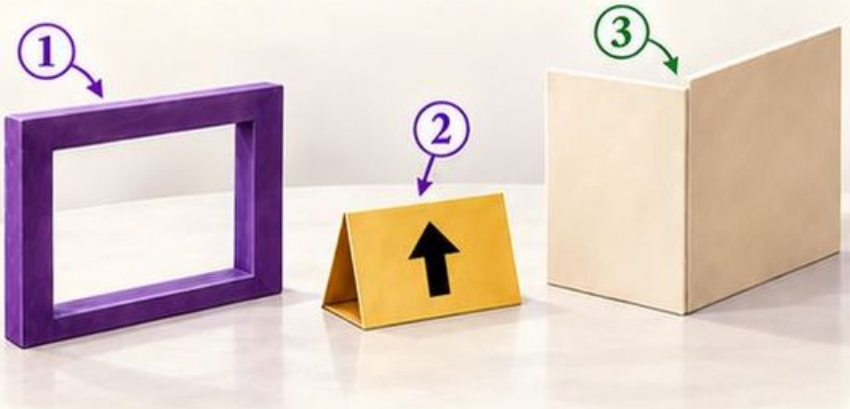

Ocena:

Oceń funkcję ustawienia i zgodność z limitem elementów; efektowna dekoracja nie zastępuje miejsca na działanie.

Dostosowanie:

Można korzystać z planu płaskiego albo roli obserwującej; przestawienie może wykonywać partner.

Częsty błąd:

Zmiana wymaga dodatkowej dekoracji. Spróbuj przekształcić relację istniejących trzech elementów.

Aktywność 117

Żywy obraz z narratorem

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Grupy połączą statyczny obraz sceniczny z narracją, porównując informację widoczną i dopowiedzianą słowami.
Materiały: Papier, własna krótka historia, lekkie znaczniki; wygodna przestrzeń lub model stołowy.

1.

Zespoły wybierają fikcyjne spotkanie przy zamkniętym ogrodzie. Rozdzielają obraz, narratora i obserwację; ustalają dobrowolne wygodne postawy bez kontaktu.

2.

2. Grupy planują jeden kadr, który pokazuje relację postaci. Narracja dodaje czas lub okoliczność, zamiast szczegółowo opisywać każdy widoczny gest.

3.

3. Przeprowadź próbę obrazu bez słów, potem z narracją. Odbiorcy zapisują, którą informację uzyskali w każdym wariancie.

4.

4. Autorzy poprawiają ustawienie albo tekst, zachowując spójność. Prezentują kadr i wyjaśniają, jak oba środki współtworzą sytuację.

Rezultat:

Żywy obraz lub układ postaci z krótką, uzupełniającą narracją.

Tabela obserwacji	
Obraz:	dwie postacie przy zamkniętej bramie
Słowa:	spotkanie przed otwarciem

Ocena:

Oceń podział funkcji obrazu i słowa oraz dowód odczytu, nie podobieństwo do znanego dzieła.

Dostosowanie:

Papierowe figury mogą zastąpić pozowanie; narrację można przeczytać, wskazać tekst lub powierzyć partnerowi.

Częsty błąd:

Narrator wyjaśnia wszystko, maskując nieczytelny kadr. Sprawdź najpierw sam obraz i popraw relację postaci.

Aktywność 118

Dźwięk zmienia znaczenie sceny

Klasy 6–8 • 45 min

Cel: Zespoły porównają odczyt niezmiennej sceny z dwiema własnymi warstwami dźwięku, wskazując rolę ich wejścia i charakteru.
Materiały: Krótka przygotowana scena, papier, delikatne źródła odgłosów, tabela sygnałów.

1

1. Wybierz neutralną czynność, na przykład znalezienie pudełka. Grupy dzielą działanie, dwa opracowania dźwiękowe i obserwację; ustal wygodny poziom oraz stałą sekwencję.

2

2. Zespoły tworzą dwa warianty tła albo sygnału, zachowując momenty działań. Zapisują źródła oraz początek i koniec, bez kopiowania nagrań.

A Szelest papieru

B Delikatne pocieranie tkaniny

3

3. Odbiorcy oglądają obie wersje i opisują możliwe znaczenie. Wskazują konkretny odgłos lub moment, który wpłynął na ich wniosek.

4

4. Autorzy porównują odczyty, poprawiają sygnał i ponawiają fragment. Oddzielają własną intencję od rzeczywistej różnorodności reakcji.

Rezultat: Jedna scena z dwoma autorskimi opracowaniami dźwięku i porównaniem odbioru.

Wersja	Źródło dźwięku	Początek odgłosu	Koniec odgłosu	Przykładowy odczyt grupy rówieśniczej
A	Szelest papieru	podniesienie wieka	spojrzenie do środka	coś codziennego, dokumenty
B	Delikatne pocieranie tkaniny	podniesienie wieka	spojrzenie do środka	coś cennego, tajemnicza zawartość

Ocena:
Oceń stałość działania oraz uzasadnienie związku z dźwiękiem; nie wymagaj tej samej emocji od wszystkich.

Dostosowanie:
Można analizować tabelę, prowadzić sygnały lub opisywać zmianę; udział wykonawczy i dźwiękowy jest dobrowolny.

Częsty błąd:
Aktor zmienia akcję między wersjami. Wróć do wspólnego przebiegu, aby porównywać rolę dźwięku.

Aktywność 119

Lalka z papierowej torby

Klasy 4–7 • 2 × 45 min

Cel: Grupy stworzą lalkę z papierowej torby i sprawdzą, jak zwrot, pauza oraz opcjonalny głos kierują uwagą widza.
Materiały: Czyste papierowe torby, papier, klej szkolny, kredki; bez ostrych mocowań.

1. Trójki rozdzielają projekt, animację i obserwację. Wybierają prostą postać oraz jedną czynność; torba jest na dłoni, nie na głowie.

2. Grupy budują lekką formę, pozostawiając wykonalny chwyt i ruch. Testują zwrot postaci do przedmiotu bez dodawania mechanizmu, którego model nie ma.

3. Zespoły ćwiczą spojrzenie, pauzę i reakcję w krótkiej scenie. Głos może uzupełniać działanie, ale nie jest wymagany do pokazania zamiaru.

4. Odbiorcy wskazują moment skupienia na lalce. Autorzy poprawiają ruch albo pauzę i wyjaśniają, jak animator pomógł odczytać czynność.

Rezultat: Papierowa lalka z krótką sceną oraz poprawionym momentem uwagi.

Ocena:

Oceń zgodność chwytu, ruchu i intencji; dekoracja twarzy nie zastępuje czytelnej animacji.

Dostosowanie:

Można kierować ruchem partnera, tworzyć scenopis lub korzystać z lalki ustawionej na stole.

Częsty błąd:

Animator stale porusza wszystkim. Wprowadź zatrzymanie, które pozwoli zauważyć ważny zwrot postaci.

Aktywność 120

Improwizacja z ustalonymi granicami

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Zespoły rozwiną dobrowolną improwizację w ustalonej fikcji, zachowując sygnał zakończenia i granice udziału.

Materiały: Papierowe propozycje neutralnych miejsc, karta zasad, ołówki; lekki rekwizyt opcjonalnie.

1. Przedstaw fikcyjny temat, na przykład biuro zagubionych planów. Grupy ustalają dobrowolne role, brak obowiązku dotyku i możliwość przerwania bez wyjaśniania prywatnych powodów.

2. Uczestnicy wybierają cel postaci i prostą przeszkodę. Obserwator sprawdza przyjmowanie informacji o fikcji, bez utożsamiania tego ze zgodą na rzeczywisty kontakt.

3. Zespoły grają krótki fragment do uzgodnionego sygnału. Reagują na propozycje partnera, dodając jedną informację zgodną z ustaloną sytuacją.

4. Po próbie omówcie rozwój i granice. Powtórzcie scenę z jedną poprawką, a osoby obserwujące wskażą dowód podjęcia propozycji.

Rezultat: Krótka improwizacja z jawną umową i przykładem wspólnego rozwinięcia fikcji.

Przykład fikcyjnej rozmowy

1. **A:** Zaginął plan ogrodu.
2. **B:** Sprawdźmy szufladę z mapami.
3. **A:** Jest tu koperta z rysunkiem bramy.

Ocena:
Oceń reakcję na propozycję i respektowanie sygnału, nie osobistą śmiałość ani gotowość do ujawniania przeżyć.

Dostosowanie:
Scenopis, znaczniki i obserwacja mogą zastąpić występ; odmowa roli nie wymaga uzasadnienia.

Częsty błąd:
Przyjęcie fikcji uznano za zgodę na wszystko. Zatrzymaj próbę i wróć do uzgodnionych realnych granic.

Aktywność 121

Rekwizyt o wielu funkcjach

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Zespoły nadadzą jednemu bezpiecznemu rekwizytowi trzy odmienne funkcje, sprawdzając, czy działanie i kontekst pozwalają je rozpoznać.

Materiały: Lekka papierowa obręcz lub podobny bezpieczny przedmiot, papier, ołówki, podkład sceny.

1. Trójki wybierają rekwizyt i dzielą pomysły, prezentację oraz obserwację. Ustalają wygodne działania bez rzucania, nacisku i kontaktu z innymi.

2. Grupy projektują trzy funkcje, na przykład okno, kierownicę i ramę obrazu. Do każdej dodają czynność odróżniającą ją od pozostałych.

3. Odbiorcy oglądają krótkie próby bez tytułów. Zapisują odczytaną funkcję oraz gest, który ją uzasadniał; nie oczekuj jednej odpowiedzi bez kontekstu.

4. Autorzy poprawiają najmniej czytelny wariant i łączą trzy przemiany w sekwencję. Wyjaśniają, co pozostaje w przedmiocie stałe, a co tworzy działanie.

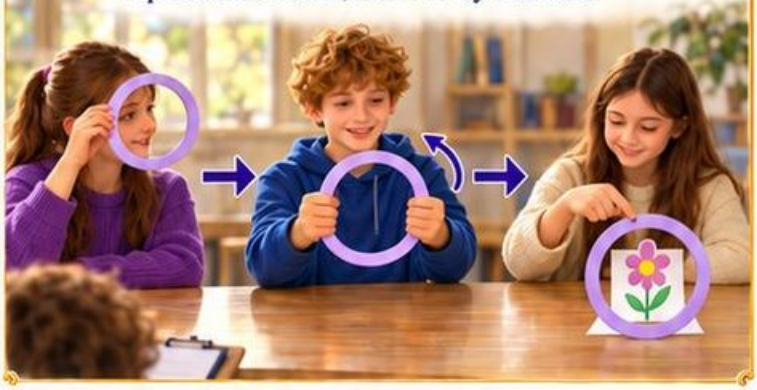

Rezultat: Sekwencja trzech funkcji jednego rekwizytu z poprawką po odczycie.

Ocena:

Oceń różnicę funkcjonalną oraz dowód z działania; sama zmiana nazwy nie przekształca scenicznego znaczenia.

Dostosowanie:

Można animować przy stole, kierować partnerem albo opisywać odczyt zamiast występować.

Częsty błąd:

Wszystkie warianty mają ten sam ruch. Dodaj czynność i relację przestrzenną właściwą wybranej funkcji.

Aktywność 122

Teatr w małej skali

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Grupy przygotują miniaturowe przedstawienie, uzgadniając wejścia postaci, działanie i czytelny koniec w przestrzeni stołu.

Materiały: Papierowe postacie, lekki podkład sceny, papier, ołówki, taśma; bez źródeł ciepła.

1. Czwórki wybierają własną krótką historię papierowego ptaka szukającego gniazda. Dzielą scenę, animację, sygnały i obserwację, zachowując wygodny dostęp do stołu.

2. Grupy rysują plan wejść oraz trzy momenty akcji. Sprawdzają, czy animator może dosięgnąć postaci bez zasłaniania ważnego miejsca widzowi.

3. Zespoły budują lekkie elementy i próbują scenę. Obserwator zaznacza spóźnione wejście albo zasłonięty gest; grupa koryguje jeden parametr.

4. Odbiorcy opisują przebieg i moment zakończenia. Autorzy porównują odczyt z planem oraz pokazują poprawkę wynikającą z próby.

Rezultat: Stołowe przedstawienie z planem wejść, trzema momentami i wspólnym końcem.

Ocena:

Sprawdź wykonalność manipulacji oraz widoczność zmiany; model nie powinien wymagać nieistniejących cięgien lub automatycznego ruchu.

Dostosowanie:

Można prowadzić kartę sygnałów, planować trasę albo kierować animatorem; głos oraz występ ciała nie są konieczne.

Częsty błąd:

Wejście postaci nie ma sygnału. Przydziel odpowiedzialność i powiąż moment z poprzednim działaniem.

Aktywność 123

Plakat prowadzi do spektaklu

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły stworzą plakat zgodny z wcześniej przygotowaną sceną klasy, przekładając jej główną relację na czytelny komunikat wizualny.
Materiały: Istniejąca autorska scena klasowa, papier, ołówki, kredki, własny tytuł; bez ogłaszania publicznego wydarzenia.

1. Obejrzyjcie przygotowany fragment i nazwijcie najważniejszą zmianę. Grupy dzielą analizę sceny, motyw plakatu, tekst oraz test odbioru.

2. Zespoły projektują dwa warianty, zachowując tytuł i uzgodnioną informację o klasowej prezentacji. Wybierają motyw bez streszczania całej fabuły.

3. Odbiorcy, którzy znają scenę, porównują zapowiedź z jej treścią. Inni wskazują tytuł i oczekiwanie, co pozwala sprawdzić czytelność oraz zgodność obietnicy.

4. Autorzy poprawiają hierarchię lub mylący motyw i wykonują plakat. Wyjaśniają konkretny związek z gestem, przedmiotem albo konfliktem własnej sceny.

Rezultat: Plakat autorskiej sceny z dowodem zgodności wizualnej zapowiedzi.

Przykład do własnej sceny:

Ocena:

Oceń relację motywu do sceny i odczyt informacji; efektowność nie usprawiedliwia obietnicy nieobecnego zdarzenia.

Dostosowanie:

Można tworzyć prosty znak, redagować tekst albo prowadzić próbę odbioru; rozbudowana ilustracja nie jest wymagana.

Częsty błąd:

Projekt naśladuje znany afisz. Wróć do własnej sceny i wybierz charakterystyczną dla niej relację.

Aktywność 124

Scena oglądana z różnych miejsc

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Grupy sprawdzą widoczność tej samej sceny z różnych miejsc, poprawiając ustawienie bez zmiany celu działania.

Materiały: Przygotowana krótka scena lub papierowe postacie, plan, ołówki, uzgodnione miejsca widzów.

1. Ustal dwa układy widowni: z jednej strony i w łuku. Czwórki dzielą wykonanie, obserwację z dwóch miejsc i dokumentację.

2. Zespoły pokazują tę samą sekwencję, zachowując moment przekazania rekwizytu. Obserwatorzy zapisują, co widzieli, a co zostało zasłonięte przez ciało lub przedmiot.

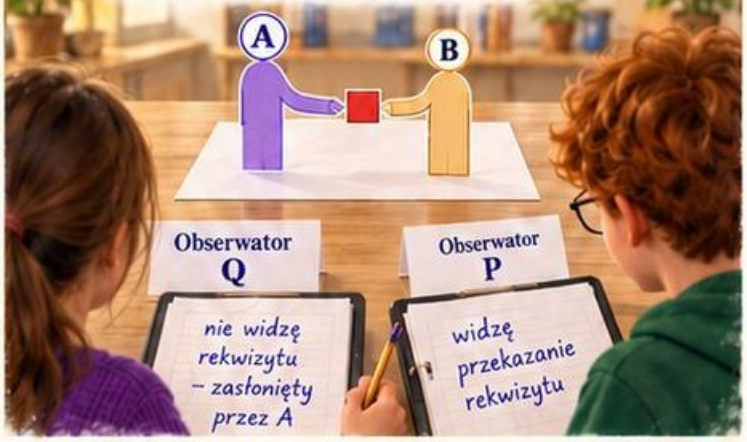

3. Grupy porównują wyniki i zmieniają kierunek zwrotu albo położenie. Nie wymagają niewygodnej pozycji tylko po to, by odsłonić gest.

4. Powtórzcie próbę z obu miejsc. Autorzy wskazują, któremu widzowi pomogła poprawka i jaka trudność pozostała przy innym ustawieniu.

Rezultat: Plan widoczności sceny z porównaniem dwóch układów odbioru.

Układ 1: jedna prosta linia widzów

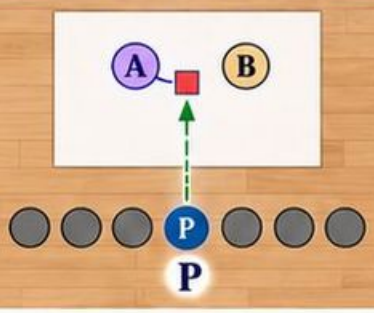

Układ 2: widzowie w łuku z przodu i z boku

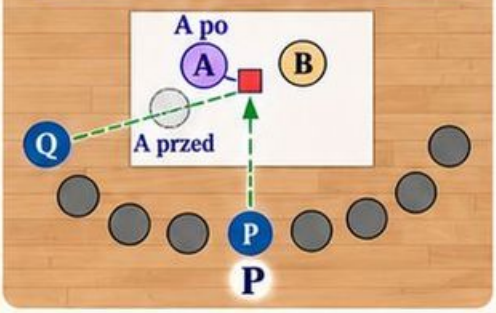

Obserwacje: **P:** widzi przekazanie rekwizytu zarówno przed, jak i po poprawce.
Q: przed poprawką nie widzi rekwizytu; po niewielkim przesunięciu A widzi go.
Szary obrys = pozycja przed poprawką.
Inne miejsca wymagają osobnej próby.

Ocena:

Oceń dowód odsłonięcia ważnego momentu; dobry widok jednej osoby nie gwarantuje identycznego odbioru całej sali.

Dostosowanie:

Pracujcie figurami na stole albo zdjęciami ustawień; miejsca obserwacji mogą być dostępne bez przemieszczania.

Częsty błąd:

Wykonawcy oceniają widoczność ze sceny. Zbierz relację z rzeczywistego punktu oglądania.

Aktywność 125

Próba generalna z obserwatorami

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa przeprowadzi próbę istniejącego fragmentu, zbierając informacje zwrotne według wspólnych kryteriów i sprawdzając skutek jednej korekty.

Materiały: Przygotowana autorska scena, plan sygnałów, papier, ołówki; uzgodniona wygodna przestrzeń.

1. Zespoły wybierają trzy kryteria: widoczny gest, czytelne wejście i wspólny koniec. Rozdzielają wykonanie, prowadzenie oraz obserwację konkretnych momentów.

2. Przeprowadź całą próbę bez ciągłego przerywania. Obserwatorzy zapisują zauważone zdarzenie i jego skutek, oddzielając dowód od osobistego upodobania.

3. Po próbie każda grupa przedstawia jedną obserwację oraz wykonalną propozycję. Wykonawcy wybierają korektę zgodną z celem, bez oceniania charakteru uczestników.

4. Powtórzcie wskazany fragment i porównajcie to samo kryterium. Zapiszcie zmianę skuteczną oraz pytanie, które pozostaje przed następną próbą.

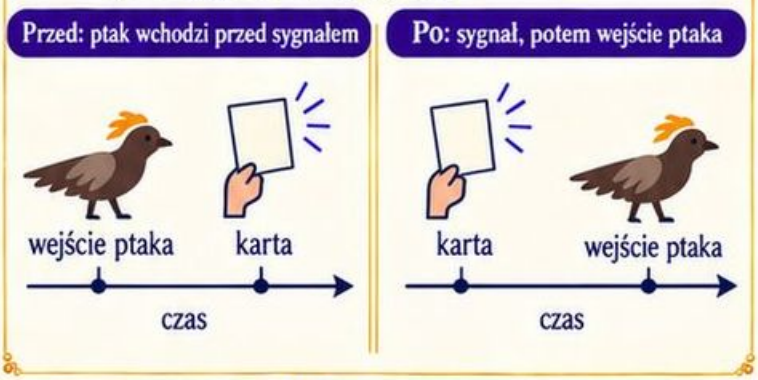

Rezultat: Próba z trzema kryteriami i udokumentowanym sprawdzeniem jednej poprawki.

Zapis z obserwacji (kryterium: czytelne wejście)

Przed korektą	Po korekcie
	
Ptak wszedł przed kartą. Ustalcie: najpierw karta.	Karta podniesiona przed wejściem. Ptak czekał i wszedł po sygnale.

Trzy kryteria obserwacji

- ☑ Widoczny gest
- ☑ Czytelne wejście
- ☑ Wspólny koniec

Pytanie na następną próbę

? Czy koniec jest widoczny z boku?

Ocena:
Oceń związek komentarza z momentem sceny i dowód zmiany; nie traktuj większej liczby uwag jako lepszego oceniania.

Dostosowanie:
Role obserwacji, sygnałów i dokumentacji umożliwiają udział bez występu; komentarz można przekazać pisemnie.

Częsty błąd:
Uwagi brzmią *graj lepiej* albo *nie podoba mi się*. Poproś o moment, kryterium i proponowane działanie.

Aktywność 126

Ruch zapisany strzałkami

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Grupy odczytają autorski zapis kierunków i poprawią go po próbie wykonania, rozdzielając trasę od zwrotu postaci.

Materiały: Papier, ołówki, duże strzałki, znaczniki; wygodna przestrzeń albo stół.

1. Trójki ustalają punkt odniesienia oraz cztery działania. Dzielą zapis, wykonanie i obserwację; określają, czy znak oznacza przesunięcie, czy zwrot.

2. Grupy tworzą sekwencję z początkiem i końcem. Dodają legendę oraz wariant dłoni lub znacznika, zamiast narzucać jeden zakres ruchu.

3. Inny zespół realizuje zapis bez podpowiedzi autora. Obserwator notuje miejsce, gdzie nie dało się rozpoznać kierunku albo funkcji strzałki.

4. Autorzy poprawiają znak i ponawiają próbę. Wyjaśniają, jak legenda pomogła zachować relację przestrzenną; kod nie jest profesjonalną kinetografią.

Rezultat: Czteroelementowy zapis przestrzenny z legendą i sprawdzoną poprawką.

Kod czytamy od lewej do prawej.

1	2	3	4
Przesuń w górę,	Obróć w prawo.	Przesuń w prawo.	Obróć w lewo.

– Prosta strzałka = przesunięcie. – Łuk = zmiana zwrotu. – Czubek trójkąta = przód znacznika.

Ocena:

Oceń zgodność odczytu z umową i odróżnienie kierunku od orientacji, nie sprawność ciała uczestnika.

Dostosowanie:

Ruch siedzący, papierowe postacie lub wskazywanie na planie mogą całkowicie zastąpić przemieszczanie.

Częsty błąd:

Wykonawcy nie znają wspólnego przodu. Ustal odniesienie przed ponownym odczytaniem strzałek.

Aktywność 127

Taniec linii i kształtów

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Zespoły przekształcą prostą, krzywą i diagonalną relację obrazu w rozpoznawalną sekwencję wygodnych ruchów.
Materiały: Papierowe linie i figury, ołówki, plan czasu; bez przyborów wymagających akrobacji.

1. Trójki wybierają trzy formy i dzielą projekt ruchu, obserwację relacji oraz zapis. Ustal możliwość pracy dłońmi, siedząc lub na papierze.

2. Grupy proponują gest odpowiadający każdej formie. Wskazują cechę przeniesioną; kierunek, przebieg albo zmianę, bez udawania dosłownej równoważności obrazu i ruchu.

3. Zespoły łączą gesty w sekwencję i ustalają przejścia. Odbiorcy dopasowują obserwowane działania do form, uzasadniając wybór widoczną cechą.

4. Autorzy poprawiają jedną relację i powtarzają układ. Prezentują różne rozwiązania, które zachowują wybrany kształt mimo odmiennej realizacji ciała.

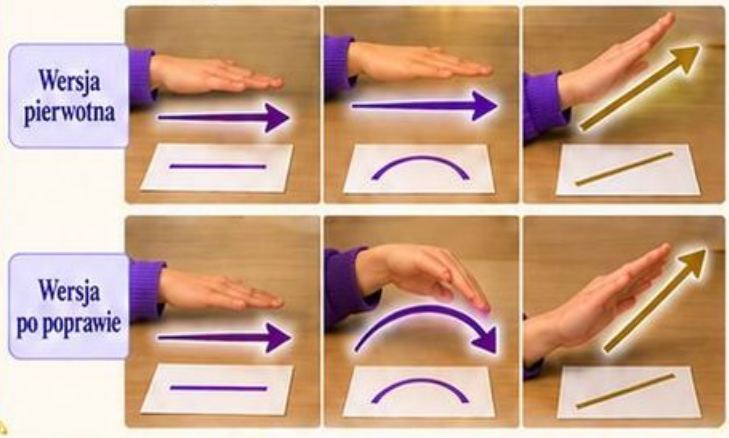

Rezultat: Sekwencja trzech relacji liniowych z graficznym planem i uzasadnieniem przejść.

Przykład umowy zespołu.

Ocena:

Sprawdź rozpoznawalną relację i funkcję przejścia; szerokość gestu nie określa wartości wypowiedzi.

Dostosowanie:

Można prowadzić znacznik po linii albo kierować partnerem słownie; pełny ruch ciała nie jest wymagany.

Częsty błąd:

Każdy gest wygląda tak samo. Wróć do konkretnej cechy prostej, łuku i przekątnej.

Aktywność 128

Rytm w różnych częściach ciała

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Grupy zachowają rytm podczas przenoszenia motywu między wybranymi częściami ciała lub ich papierowymi odpowiednikami.

Materiały: Papierowy zapis czterech jednostek, ołówki, wygodne miejsca siedzące, znaczniki.

1. Trójki ustalają cztery jednostki i wzór z przerwą. Rozdzielają prowadzenie miary, proponowanie gestów i obserwację; nie wymagaj uderzania ciała.

2. Grupy wykonują wzór dłońmi, a następnie inną wygodnie wybraną częścią, na przykład przedramieniem. Zachowują czas działań i przerwy.

3. Zespoły porównują oba warianty z zapisem. Obserwator wskazuje, czy zmieniła się część ciała, rytm czy tempo; poprawcie jedną niezgodność.

4. Po zamianie ról grupy pokazują wybrany wariant odbiorcom. Wyjaśniają cechę wspólną, bez wymagania identycznego zakresu wszystkich osób.

Rezultat: Wspólny motyw rytmiczny w dwóch dostosowanych realizacjach.

	1	2	3	4
Dłoń	●	—	●	●
Przedramię	●	—	●	●

● = działanie w jednej jednostce. — = przerwa w jednej jednostce.

Ocena:
Oceń zachowanie proporcji czasu i przerwy, nie zgodność gestu z cudzą ruchomością.

Dostosowanie:
Papierowy znacznik lub prowadzenie osi czasu zastępuje dowolny ruch; można pozostać przy jednej wygodnej części ciała.

Częsty błąd:
Zmiana części automatycznie przyspiesza wzór. Przywróć wspólną miarę i porównaj krótszy fragment.

Aktywność 129

Lustro w parach

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Pary uzgodnią lustrzaną relację wygodnych gestów, porównując synchronizację i czytelność zmiany prowadzącego bez kontaktu.
Materiały: Wygodne miejsca naprzeciwko siebie, papier, ołówki; znaczniki jako alternatywa ruchu.

1

1. Utwórz trójki: prowadzący, partner i obserwator. Ustal wolne gesty przed ciałem, wygodny dystans oraz możliwość zatrzymania bez uzasadnienia.

2

2. Pary próbują lustrzanego prowadzenia dłoni, zwracając uwagę na odpowiadające strony. Obserwator odróżnia odbicie od powtarzania tą samą anatomiczną ręką.

3

3. Zmień prowadzącego czytelnym sygnałem. Porównajcie momenty wspólnego startu, pauzy i zwrotu, bez traktowania rozbieżności jako błędu osoby.

4

4. Po rotacji ról grupa wybiera krótką sekwencję i poprawia jedno przejście. Odbiorcy wskazują dowód współpracy oraz zachowanej relacji.

Rezultat: Sekwencja lustrzana z uzgodnionym sygnałem i obserwacją synchronizacji.

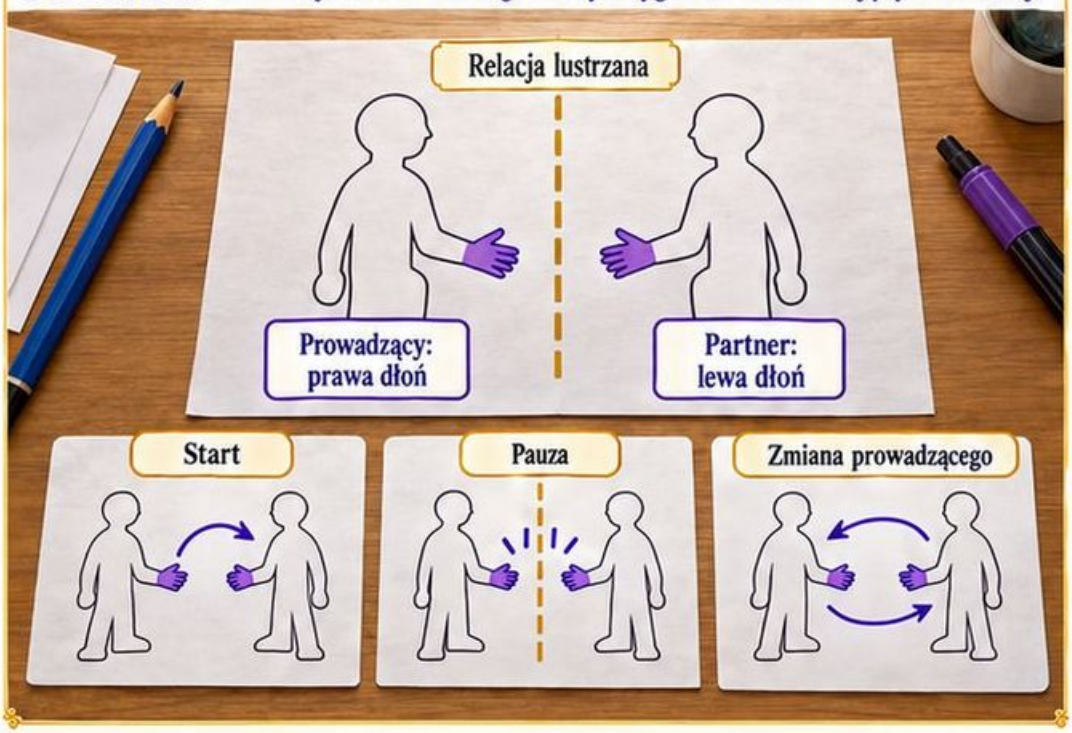

Ocena:

Sprawdź reakcję na partnera i respektowanie dystansu; ćwiczenie nie jest rywalizacją o maksymalną szybkość.

Dostosowanie:

Można poruszać dwiema papierowymi postaciami, wskazywać kierunki lub prowadzić obserwację z miejsca.

Częsty błąd:

Gest staje się zbyt szybki do śledzenia. Zwolnij i wróć do krótkiego przewidywalnego przebiegu.

Aktywność 130

Przestrzeń bliska i daleka

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Zespoły opracują trasę z relacjami blisko i daleko, określając odniesienie oraz zachowując uzgodnioną przestrzeń udziału.

Materiały: Papierowe punkty na planie, znaczniki, ołówki; dostępna wolna strefa opcjonalnie.

1

1. Trójki wybierają wspólny punkt odniesienia i trzy miejsca. Dzielą planowanie, realizację oraz obserwację; relacje określają względem tego samego punktu.

2

2. Grupy tworzą krótką trasę i ustalają wygodny sposób udziału: znaczniki, gest albo przemieszczanie. Nie porównują zakresu różnych ciał.

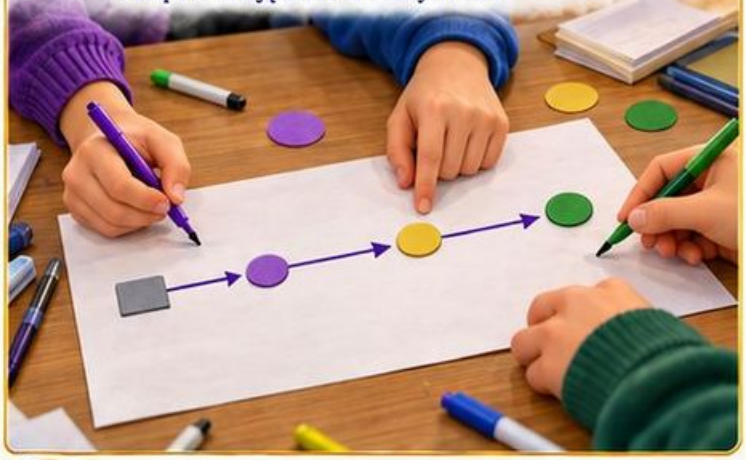

3

3. Inny zespół odczytuje drogę. Obserwator sprawdza, czy blisko i daleko pozostają rozpoznawalne, oraz zapisuje miejsce wymagające doprecyzowania.

4

4. Autorzy poprawiają punkt lub opis i ponawiają przebieg. Wyjaśniają, jak zmiana skali zachowuje relację mimo odmiennego sposobu wykonania.

Rezultat: Plan trasy z trzema miejscami i sprawdzonym odniesieniem dystansu.

Przykład gotowego produktu zespołu

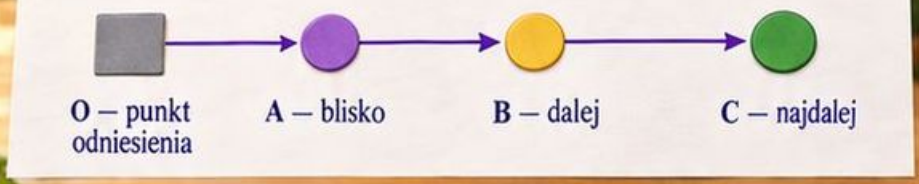

Ten sam układ w dwóch skalach.

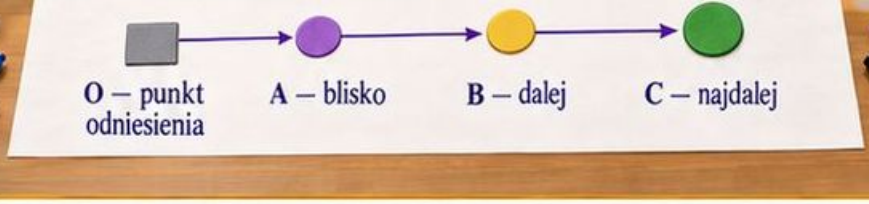

Ocena:

Oceń spójność relacji oraz możliwość wyboru udziału; dystans nie powinien wymagać kontaktu ani przekraczania wygodnego zasięgu.

Dostosowanie:

Plan stołowy i znacznik mogą zastąpić całą trasę; dopuszczaj opis słowny partnerowi.

Częsty błąd:

Każda osoba przyjmuje inne odniesienie. Zaznaczcie wspólny punkt przed oceną odczytu.

Aktywność 131

Gest codzienny w choreografii

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Grupy przekształcą trzy codzienne gesty w krótką choreografię, uzgadniając kolejność, przejścia oraz wyraźny koniec.

Materiały: Papier, ołówki, wygodne miejsca; lekkie znaczniki opcjonalnie.

1. Trójki wybierają neutralne gesty, na przykład otwarcie dłoni, wskazanie miejsca i odłożenie wyobrażonej książki. Dzielą projekt, czas oraz obserwację.

2. Zespoły ustalają początek, środkowy rozwój i zakończenie. Zmieniają jeden parametr gestów, na przykład czas albo kierunek, zachowując wygodny zakres.

3. Grupy ćwiczą połączenia. Obserwator wskazuje przejście przypadkowe lub nieczytelne; autorzy wybierają jedną korektę zamiast dodawać więcej ruchów.

4. Odbiorcy opisują widoczną kolejność i moment końca. Zespoły prezentują, jak codzienna czynność stała się motywem przez świadomą organizację.

Rezultat: Choreografia trzech gestów z planem czasu i poprawionym przejściem.

Ocena:

Oceń spójność motywu i uzasadnienie transformacji; rozpoznanie oryginalnej czynności nie jest jedyną możliwą odpowiedzią.

Dostosowanie:

Można wykonywać gesty siedząc, prowadzić znaczniki albo planować sekwencję bez pokazu ciała.

Częsty błąd:

Sekwencja jest wyłącznie listą ruchów. Dodaj uzgodnione przejście oraz sygnał domykający całość.

Aktywność 132

Ruch reaguje na obraz

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Zespoły przełożą wybraną relację obrazu na kierunek, czas i jakość ruchu, podając podstawę własnej interpretacji.
Materiały: Własny obraz lub reprodukcja z legalnego źródła, papier, ołówki, znaczniki.

1. Trójki wybierają jedną relację, na przykład skupienie oraz rozproszenie. Dzielą analizę obrazu, plan ruchu i obserwację, bez obowiązku odgrywania przedstawionych postaci.

2. Grupy wskazują szczegół obrazu i proponują odpowiadający przebieg ruchu. Ustalają czas, kierunek oraz wygodną realizację dłonią, ciałem albo znacznikiem.

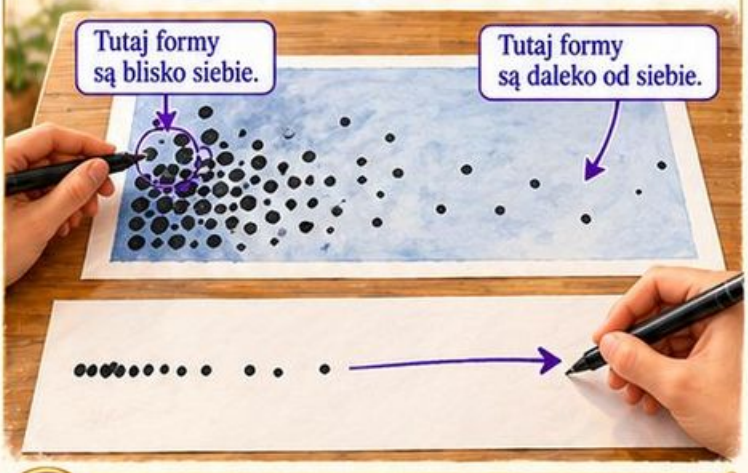

3. Odbiorcy porównują plan i wykonanie, wskazując zachowaną cechę. Autorzy zapisują różnicę między zamiarem i odczytem, nie szukając jedynej emocji.

4. Zespoły poprawiają jeden parametr i powtarzają próbę. Wyjaśniają granicę analogii: ruch nie jest dosłownie kolorem ani kopią obrazu.

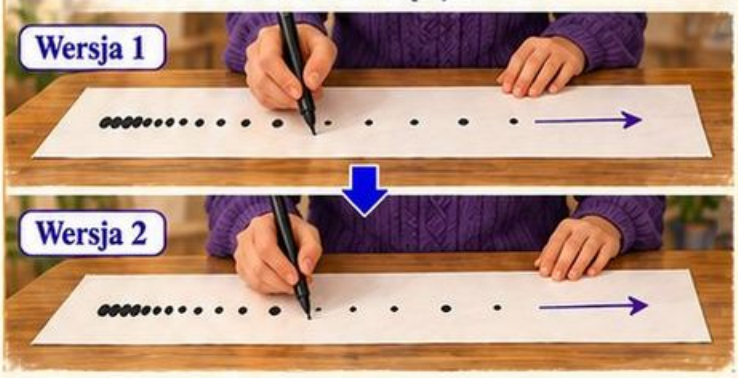

Rezultat: Krótka interpretacja ruchowa z planem i dowodem relacji do obrazu.

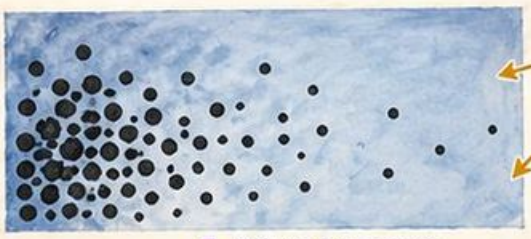

Wybrana relacja: skupienie oraz rozproszenie.
Dowód w obrazie: odstępy między formami.

Własna kompozycja

Interpretacja ruchem znacznika:
krótki ruch przy małych odstępach, dłuższy ruch przy większych odstępach między pozycjami znacznika.

Ocena:

Oceń związek konkretnej obserwacji z decyzją, nie rozmach gestu czy zgodność reakcji wszystkich odbiorców.

Dostosowanie:

Można prowadzić papierowe figury, opisywać przebieg albo analizować słowny opis relacji zamiast oglądania obrazu.

Częsty błąd:

Uzasadnienie ogranicza się do podobnego nastroju. Wróć do układu, kierunku albo proporcji czasu.

Aktywność 133

Kanoniczny układ ruchowy

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Dwie grupy zbudują kanon tej samej sekwencji, zachowując stałe opóźnienie wejścia i czytelne domknięcie partii.

Materiały: Papierowa oś sześciu liczeń, ołówki, wygodne gesty lub znaczniki.

1 **1.** Ustal motyw czterech liczeń i dwa zespoły. Rozdziel wykonanie, wspólną miarę i obserwację; każda osoba wybiera wygodny wariant.

Motyw czterech liczeń (ten sam dla obu grup):

2 **2.** Pierwsza grupa rozpoczyna na pierwszym liczeniu, druga na trzecim. Obie zachowują tę samą kolejność oraz długość motywu.

Oś sześciu liczeń:

	1	2	3	4	5	6
Grupa A	1	2	3	4	–	–
Grupa B	–	–	1	2	3	4

1–4: kolejne fazy tego samego motywu. **Kreska:** grupa czeka.

3 **3.** Przećwiczcie sześć liczeń; pierwsza partia kończy na czwartym, druga na szóstym. Obserwator sprawdza przesunięcie, nie wymaga wspólnego zakończenia obu partii.

4 **4.** Po zamianie ról poprawcie jedno wejście. Odbiorcy wskazują moment nakładania różnych faz i wyjaśniają, co odróżnia kanon od unisono.

Rezultat: Dwupartowy kanon czterech liczeń na wspólnej osi sześciu jednostek.

	1	2	3	4	5	6
Grupa A	1	2	3	4	–	–
Grupa B	–	–	1	2	3	4

Ocena:

Sprawdź tożsamość motywu i stały odstęp wejść; opóźnienie nie oznacza przypadkowego naśladowania bez wspólnej miary.

Dostosowanie:

Znaczniki albo gesty siedzące mogą zastąpić ruch całego ciała; można prowadzić oś i obserwację.

Częsty błąd:

Druga grupa urywa motyw wraz z pierwszą. Pozwól jej dokończyć własne cztery liczenia.

Aktywność 134

Taniec z lekką wstążką

Klasy 4–8 • 45 min

Cel: Zespoły porównają ślady krótkiej wstążki, układając wygodną sekwencję prostą, łukową i zatrzymaną w uzgodnionej przestrzeni.

Materiały: Krótkie lekkie papierowe wstążki zatwierdzone przez nauczyciela, papier, ołówki; bez drążków i wiązania do ciała.

1. Ustal wolną strefę przed uczestnikiem, bez zamachów obok twarzy innych osób. Trójki dzielą projekt, wykonanie i obserwację; można pracować siedząc.

2. Grupy testują trzy wygodne drogi dłoni, trzymając końcówkę swobodnie. Porównują plan z ruchem materiału, który może reagować z opóźnieniem.

3. Zespoły wybierają krótką sekwencję i ustalają przejścia oraz koniec. Obserwator wskazuje moment, w którym materiał zaciera zaplanowany kierunek.

4. Autorzy zmieniają tempo albo zakres i ponawiają próbę. Odbiorcy opisują czytelność drogi, bez oceniania zasięgu ciała.

Rezultat: Sekwencja trzech dróg wstążki z uzasadnioną korektą.

Ocena:

Oceń relację planu, dłoni i materiału; widowiskowość nie wymaga obrotów, skoków ani większego zamachu.

Dostosowanie:

Gest bez wstążki, papierowy znacznik albo obserwacja zachowują cel analizy drogi.

Częsty błąd:

Wstążka oplata ciało lub przeszkadza partnerowi. Przerwij i wróć do krótkiego swobodnego materiału w wolnej strefie.

Aktywność 135

Wspólna choreografia bez solisty

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły uzgodnią wspólną choreografię bez centralnej roli solisty, zachowując wkład oraz wybór sposobu uczestnictwa każdej osoby.
Materiały: Papier, ołówki, znaczniki, wygodna wolna przestrzeń lub stoły.

1. Czwórki proponują po jednym wygodnym motywie. Dzielą role planowania, miary, wykonania oraz obserwacji, bez obowiązku publicznego pokazu ciała.

2. Grupy wybierają trzy motywy i uzgadniają ich kolejność. Zapisują, jak każdy uczestnik może wnieść decyzję albo realizować ten sam cel innym środkiem.

3. Zespoły ćwiczą przejścia i wspólny koniec. Obserwator sprawdza rozkład uwagi oraz moment, w którym jedna osoba przejmuje całą decyzję.

4. Po zmianie ról grupa poprawia układ i prezentuje uzgodnienia. Odbiorcy wskazują cechę wspólną mimo różnic zakresu i sposobu wykonania.

Rezultat: Trzymotywowa choreografia zespołowa z rozpoznawalnymi wkładami i planem udziału.

NASZA CHOREOGRAFIA:

WKŁADY W GRUPIE:

	Motyw	Czas	Przejście	Sygnał końca
Osoba 1	DŁOŃ	4 liczenia	Płynnie do wskazania	–
Osoba 2	WSKAZ	4 liczenia	Płynnie do małego łuku	–
Osoba 3	MAŁY ŁUK	4 liczenia	Do sygnału STOP	–
Osoba 4	–	–	Sygnalizuje przejścia dłonią	STOP – 1 liczenie

Ocena:

Oceń wspólną decyzję oraz czytelność relacji, nie identyczność ciał, pozycji ani gotowość do roli solowej.

Dostosowanie:

Można wykonywać motyw dłońmi, znacznikami albo prowadzić plan; rolę są zmieniane za zgodą.

Częsty błąd:

Brak solisty oznacza brak organizacji. Ustal wspólny start, przejścia i odpowiedzialność za sygnały.

Aktywność 136

Festiwal czterech sztuk

Klasy 5–8 • 3 × 45 min

Cel: Klasa przygotuje cztery stacje wspólnego tematu, łącząc obraz, dźwięk, scenę i ruch bez zacierania różnic między mediami.

Materiały: Papier, kredki, lekkie przedmioty, papierowe postacie, plansze instrukcji; temat fikcyjnego mostu.

1. Podziel klasę na zespoły czterech stacji. Ustal wspólne pytanie o łączenie oraz role autorów, prowadzących i obserwatorów, z możliwością udziału siedzącego.

2. Grupy przygotowują małe zadanie: układ plam, dwuwarstwowy odgłos, scenę spotkania albo trzy gesty. Każde ma rezultat i jedno kryterium.

Połącz plamy

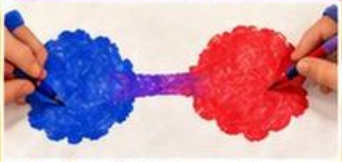

Rezultat: Dwie plamy połączone wąskim paskiem.
Kryterium: Widoczne połączenie.

Odpowiedz odgłosem

Rezultat: Odpowiedź odgłosem do usłyszanego dźwięku.
Kryterium: Czytelna odpowiedź.

Pokaż spotkanie

Rezultat: Dwie postacie spotykają się na papierowym moście.
Kryterium: Zmiana relacji.

Połącz trzy gesty

Rezultat: Trzy gesty w kolejności: oddalenie, zbliżenie, razem.
Kryterium: Czytelne przejścia.

3. Przeprowadź próbną rotację po stacjach. Obserwatorzy sprawdzają czas, czytelność polecenia i alternatywny udział; autorzy ograniczają zadanie zbyt rozbudowane.

4. Zrealizujcie klasowy festiwal z uzgodnioną kolejnością. Na koniec porównajcie relację łączenia w czterech mediach oraz granice tej analogii.

Rezultat: Czterostacyjny festiwal z instrukcjami, przykładami rezultatów i podsumowaniem relacji.

Ocena:
Oceń konkretną funkcję każdego medium i wynik próby; nie sprowadzaj wszystkich stacji do rysowania tego samego symbolu.

Dostosowanie:
Każda stacja oferuje plan, obserwację albo gest bez dźwięku; przemieszczanie może zastąpić przeniesienie materiałów.

Częsty błąd:
Stacje mają tylko wspólny kolor. Wróć do pytania, które każda realizuje własnymi środkami.

Aktywność 137

Animacja z papierowych wycinanek

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły wykonają animację wycinanek, zachowując stały kadr, kolejność zmian i wspólną odpowiedzialność za materiał.
Materiały: Własne wycinanki, podkład, szkolne urządzenie z aparatem i aplikacją poklatkową przygotowaną przez nauczyciela, plan ujęcia.

1. Czwórki wybierają prosty ruch i dzielą animację, zdjęcia, kontrolę ciągłości oraz zapis. Ustaw aparat nieruchomo i zadbaj o brak osób w kadrze.

2. Grupy planują dwanaście faz. Przesuwają wycinankę po niewielkim odcinku, fotografując po każdej zmianie; nie zmieniają światła ani tła.

3. Zespoły odtwarzają sekwencję przy ustalonym tempie aplikacji. Obserwator wskazuje przeskok, a autorzy poprawiają fazę lub kolejność zamiast dokładać przypadkowe zdjęcia.

4. Porównajcie wersje przed poprawą i po niej. Autorzy pokazują, jak przesunięcie oraz tempo wpływają na odczyt ruchu; publikacja wymaga osobnego uzgodnienia.

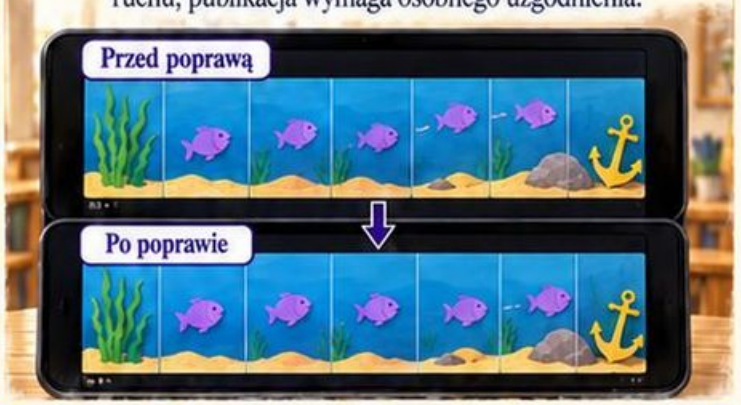

Rezultat: Animacja dwunastu fotografii własnych wycinanek z poprawioną ciągłością.

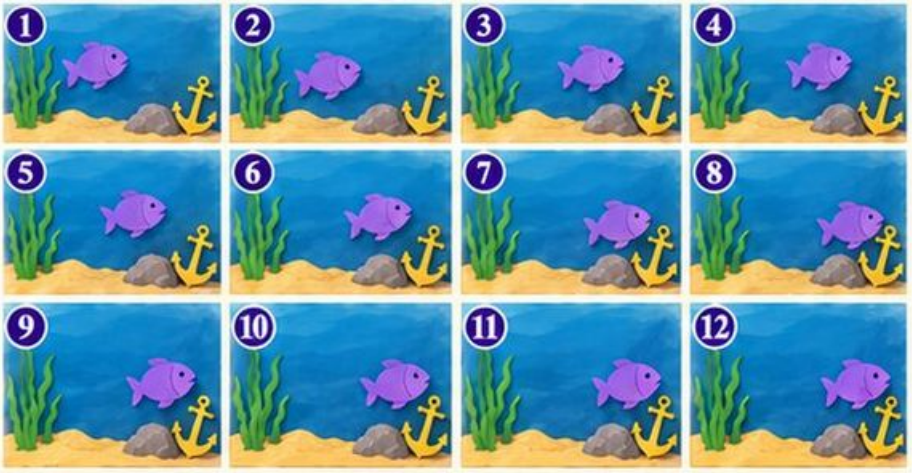

Ocena:

Sprawdź stałość kadru i dowód zmiany; liczba zdjęć nie określa czasu bez tempa odtwarzania.

Dostosowanie:

Można przygotować papierową sekwencję do odczytu albo prowadzić dokumentację; obsługę urządzenia może przejąć partner.

Częsty błąd:

Aparat porusza się razem z postacią. Przywróć stałe stanowisko przed ponowną rejestracją.

Aktywność 138

Film bez dialogów

Klasy 6–8 • 3 × 45 min

Cel: Grupy zrealizują krótki film bez dialogów, wiążąc trzy ujęcia, czytelne działania oraz własny efekt dźwiękowy.

Materiały: Szkolne urządzenie z aparatem i edytorem przygotowanym przez nauczyciela, papierowe postacie, podkład; źródło delikatnego odgłosu.

1. Czwórki planują fikcyjną zmianę sytuacji i rozdzielają scenopis, animację, rejestrację oraz montaż. Wybierają trzy ujęcia, bez filmowania rozpoznawalnych osób.

2. Grupy przygotowują kadry i nagrywają krótkie działania. Sprawdzają ciągłość przedmiotów oraz kierunków, bez wyjaśniania fabuły mową.

3. Zespoły łączą ujęcia i dodają własny efekt w wybranym momencie. Oglądają całość, wskazując brakujące przejście lub myląće sąsiedztwo obrazów.

4. Odbiorcy opisują przebieg bez komentarza autorów. Grupy poprawiają jedno połączenie i przedstawiają rolę kadru, działania oraz dźwięku; nie publikują automatycznie nagrania.

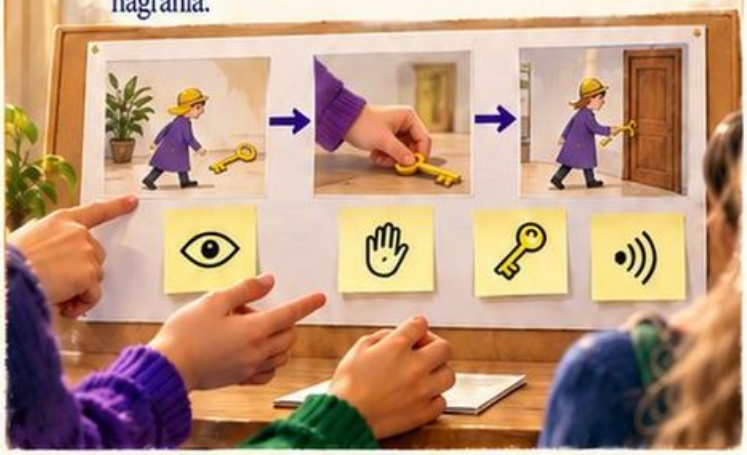

Rezultat: Film trzech ujęć bez dialogów z autorskim zsynchronizowanym efektem.

Ocena:
Oceń związek sąsiednich ujęć oraz źródło materiału; montaż nie jest dowodem rzeczywistej przyczynowości zdarzeń.

Dostosowanie:
Można prowadzić scenopis, sygnały lub odczyt; wersja papierowa jawnie zastępuje realizację filmową, jeśli sprzęt jest niedostępny.

Częsty błąd:
Każde ujęcie zmienia wygląd postaci. Wróć do wspólnej karty ciągłości przed dograniem fragmentu.

Aktywność 139

Wystawa dotyku i dźwięku

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa opracuje wystawę form i odgłosów, zapewniając dobrowolny kontakt oraz czytelną informację o sposobie odbioru.
Materiały: Czyste materiały możliwe do przygotowania zgodnie z zasadami szkoły, lekkie formy, własne ciche odgłosy, podpisy, podkłady.

1

1. Zespoły dzielą dobór materiału, opis, dźwięk i próbę odbioru. Ustalają trzy niewielkie stacje oraz zasady czyszczenia odpowiednie do użytych przedmiotów.

2

2. Grupy tworzą formę i krótki odgłos, dodając opis wzrokowy oraz tekstowy. Dotyk i słuchanie pozostają opcjonalne; nie stosuj opasek na oczy.

3

3. Odbiorcy wybierają sposób kontaktu. Obserwator zapisuje brak informacji, trudność obsługi albo niejasną zasadę dotyku, bez oceniania reakcji sensorycznych osoby.

4

4. Autorzy poprawiają stację i prezentują sposoby rozpoznania relacji. Po oglądaniu porządkują materiały według uzgodnionych zasad.

Rezultat: Trzystacyjna wystawa z dobrowolnymi wariantami odbioru.

Ocena:
Oceń dostępność informacji i skutek poprawki; wiele bodźców samo w sobie nie zapewnia wszystkim wygody ani dostępu.

Dostosowanie:
Można oglądać zdjęcie, czytać opis lub prowadzić dokumentację; nikt nie musi dotykać ani słuchać.

Częsty błąd:
Udział wymaga przejścia całej ścieżki bodźców. Pozostaw wybór i równoważną informację opisową.

Aktywność 140

Poezja zamieniona w przestrzeń

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły przełożą autorski lub uprawniony do adaptacji wiersz na instalację, uzasadniając relacje obrazu, przestrzeni i dźwięku.
Materiały: Własny wiersz albo tekst ze sprawdzoną zgodą na adaptację, papier, lekkie formy, bezpieczne źródło cichego odgłosu.

1. Trójki wybierają fragment i zapisują autorstwo oraz warunki użycia. Dzielą analizę relacji, formę przestrzenną i opracowanie dźwięku.

2. Grupy wskazują jedną relację tekstu, na przykład powrót lub oddalenie. Proponują jej przestrzenny i dźwiękowy odpowiednik, bez ilustrowania każdego słowa.

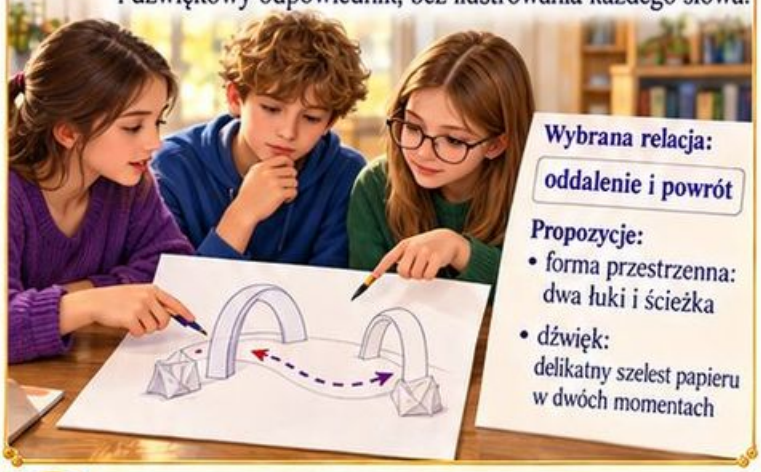

3. Zespoły budują lekki model i planują wejście odgłosu. Odbiorcy porównują go z tekstem, wskazując cechę wspólną oraz różnicę między mediami.

4. Autorzy poprawiają jedną relację i prezentują instalację. Oddzielają cytat, interpretację oraz własny materiał; nagrywanie i publikacja wymagają odrębnego uzgodnienia.

Rezultat: Instalacja interpretująca relację wiersza z opisem autorstwa.

Ocena:

Ocen widoczne uzasadnienie oraz pochodzenie tekstu; nastrojowy kolor nie zastępuje związku z konkretnym fragmentem.

Dostosowanie:

Opis, plan lub gest może zastąpić dźwięk; dopuszczaj rolę kontrolującą tekst bez wystąpienia.

Częsty błąd:

Wiersz służy wyłącznie ozdobie podpisu. Wróć do wybranej relacji i wyjaśnij jej przełożenie.

Aktywność 141

Historia opowiedziana światłem

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Grupy opowiedzą zmianę sytuacji przez trzy stany światła, kontrolując źródło, cień i przejścia.
Materiały: Lekki model sceny, papierowe formy, zewnętrzna lampka LED z fabryczną regulacją barwy obsługiwana przez dorosłego, plan sygnałów.

1. Czwórki wybierają fikcyjną opowieść o otwarciu przejścia. Dzielą model, plan światła, sygnały i obserwację; sprzęt ustawia nauczyciel.

2. Grupy projektują trzy stany: zamknięcie, zmiana i dostęp. Ustalają położenie form oraz źródła, bez przypisywania kolorom jednej uniwersalnej emocji.

3. Zespoły ćwiczą przejścia i obserwują cień z miejsca widza. Zapisują moment, w którym zmiana pozostaje niewidoczna.

4. Autorzy poprawiają jeden parametr i ponawiają scenę. Odbiorcy wskazują rozpoznane zdarzenie; grupa wyjaśnia rolę światła oraz relację do modelu.

Rezultat: Trzystanowa opowieść światłem z planem źródła i momentów zmiany.

1. Zamknięcie (światło słabsze) | 2. Zmiana (światło mocniejsze) | 3. Dostęp (światło najmocniejsze)

Plan sygnałów:	Stan 1 Zamknięcie	Stan 2 Zmiana	Stan 3 Dostęp
Źródło światła (barwa jak w przykładzie)	ciepłe białe	ciepłe białe	ciepłe białe
Model	drzwi zamknięte	ręka otwiera drzwi	drzwi otwarte
Moment	przed otwarciem	przy uchyleniu	po otwarciu

Ocena:

Oceń czytelność przejścia, nie efektywność sprzętu; nie umieszczaj źródła ciepła w papierze ani nie zmieniaj instalacji.

Dostosowanie:

Wariant jednobarwny, fotografie stanów lub opis mogą zastąpić sprzęt z regulacją; zaznacz zmianę sposobu realizacji.

Częsty błąd:

Wszystkie parametry zmieniają się naraz. Ustal jeden ważny związek pomiędzy światłem i zdarzeniem.

Aktywność 142

Szkolny spacer artystyczny

Klasy 6–8 • 3 × 45 min

Cel: Klasa zaplanuje uzgodniony spacer po tymczasowych realizacjach, przewidując mediację, bezpieczne miejsca i usunięcie prac po zakończeniu.

Materiały: Lekkie własne prace, mobilne podkłady, plan szkoły, papierowe opisy; zgoda nauczyciela i opiekuna przestrzeni.

1. Wybierzcie trzy dozwolone stanowiska bez blokowania przejść. Zespoły dzielą realizacje, trasę, mediację i plan porządkowania; nie mocują niczego do zabytków ani roślin.

2. Grupy tworzą niewielkie formy odnoszące się do miejsca. Zapisują, jak odbiorca może oglądać je bez dotykania albo wchodzenia w niedostępny obszar.

3. Przeprowadź próbę trasy i rozmowy. Obserwatorzy wskazują niejasne przejście, podpis albo zasady kontaktu; autorzy poprawiają jeden punkt.

4. Zrealizujcie spacer wewnątrz klasy lub szkoły. Następnie usuńcie realizacje i sprawdźcie stan miejsca, zachowując dokumentację procesu.

Rezultat: Trzystacyjny spacer z mediacją i wykonanym planem usunięcia tymczasowych prac.

Ocena:
Oceń związek pracy z miejscem oraz realizację uzgodnień; autorski pomysł nie zastępuje zgody na ingerencję.

Dostosowanie:
Zdjęcia stanowisk i plan stołowy mogą zastąpić przemieszczanie; materiały przenosi prowadzący.

Częsty błąd:
Plan kończy się na otwarciu. Przydziel odpowiedzialność za usunięcie każdej pracy i uporządkowanie miejsca.

Aktywność 143

Sztuka dla spokojnego miejsca

Klasy 6–8 • 2 × 45 min

Cel: Zespoły zaprojektują miejsce dobrowolnej pauzy, porównując preferencje odbiorców bez obietnicy działania terapeutycznego.

Materiały: Papier, próbki czystych materiałów, kolorowe karty, model sali; własny cichy odgłos opcjonalnie.

1

1. Grupy zbierają dobrowolne propozycje potrzeb, bez pytań o zdrowie i prywatne przeżycia. Dzielą przestrzeń, barwę, materiał oraz obserwację.

2

2. Zespoły przygotowują dwa małe warianty miejsca, uwzględniając wejście i możliwość wyjścia. Dźwięk porównują z wariantem bez niego, nie narzucając jednego sposobu odpoczynku.

3

3. Odbiorcy oglądają modele i wybierają, co chcieliby zmienić. Autorzy zapisują różne odpowiedzi bez oceniania wrażliwości ani ustalania diagnozy.

4

4. Grupy poprawiają wybrany wariant i przedstawiają granice propozycji. Rzeczywiste przestawienie sali wymaga osobnego uzgodnienia oraz zachowania funkcji i przejść.

Rezultat: Projekt miejsca pauzy z dwoma wariantami oraz zmianą wynikającą z konsultacji.

Ocena:

Oceń powiązanie decyzji z potrzebą; kolor, tekstura i dźwięk nie gwarantują uspokojenia wszystkim osobom.

Dostosowanie:

Można porównywać opisy, zdjęcia materiałów lub plan, bez dotyku i słuchania.

Częsty błąd:

Autorzy wybierają za odbiorców jedyną spokojną paletę. Przywróć wybór i zapisz rozbieżne preferencje.

Aktywność 144

Projekcja i działanie na żywo

Klasy 6–8 • 3 × 45 min

Cel: Zespoły zsynchronizują trzy własne projekcje z krótkim działaniem na żywo, sprawdzając widoczność i zgodność sygnałów.

Materiały: Trzy autorskie obrazy, projektor i szkolne urządzenie przygotowane przez nauczyciela, papierowe postacie, plan czasu.

1. Czwórki dzielą obrazy, sterowanie, działanie oraz obserwację. Ustal wygodne stanowiska poza przewodami; sprzęt obsługuje osoba wyznaczona przez nauczyciela.

2. Grupy planują trzy momenty i sygnał zmiany obrazu. Łączą projekcję z konkretną relacją działania, zamiast używać jej jako niezależnej dekoracji.

3. Przeprowadź próbę w warunkach prezentacji. Obserwator sprawdza widoczność figur i ekranu oraz opóźnienie sygnału; autorzy poprawiają jeden element.

4. Zespoły prezentują sekwencję ponownie. Odbiorcy wskazują relację obrazu i działania, a grupa wyjaśnia, dlaczego zmiana projekcji następuje właśnie wtedy.

Rezultat:

Trzymomentowa scena z autorską projekcją oraz przetestowanym planem sygnałów.

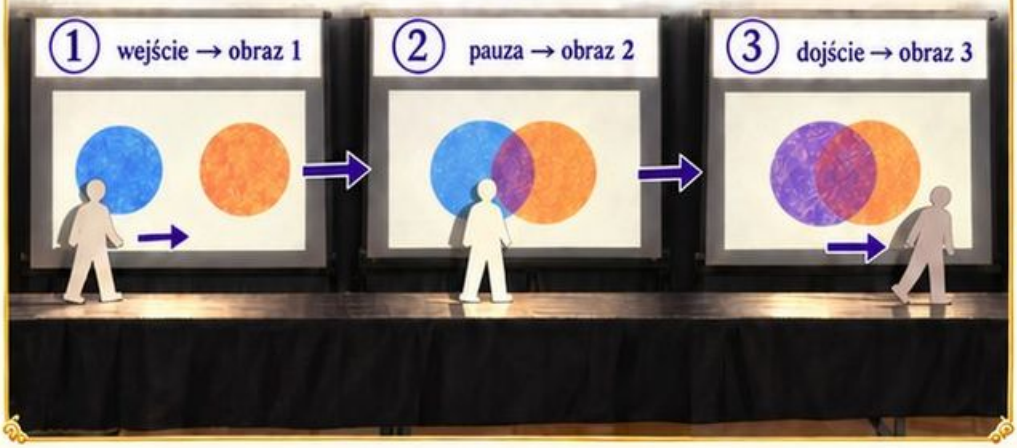

Ocena:

Oceń synchronizację i funkcję obrazu; sama obecność ekranu nie oznacza integracji mediów.

Dostosowanie:

Drukowane plansze mogą jawnie zastąpić projekcję; plan i obserwacja umożliwiają udział bez występu.

Częsty błąd:

Obrazy zmieniają się według domysłu operatora. Dodaj jednoznaczny sygnał powiązany z działaniem.

Aktywność 145

Gra terenowa o sztuce

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa zaprojektuje grę obserwacyjną z trzema stanowiskami, testując wskazówki i dostępne sposoby udziału bez wyścigu.

Materiały: Własne prace lub uzgodnione obiekty szkolne, papier, ołówki, plan dozwolonej trasy; nadzór nauczyciela.

1. Uzgodnijcie trzy stanowiska oraz trasę poza ruchem. Zespoły dzielą pytania, instrukcję i próbę; nie wybierają zamkniętych miejsc ani schodów jako zadania.

2. Grupy przygotowują wskazówki wymagające obserwacji cechy, nie prywatnej wiedzy. Dodają opis dojścia, formę odpowiedzi i zasadę wspólnego zakończenia.

3. Inny zespół sprawdza trasę pod opieką albo na planie. Obserwator notuje niejasną wskazówkę i brak informacji potrzebnej do rozpoznania obiektu.

4. Autorzy poprawiają punkt i prowadzą grę. Podsumowanie porównuje dowody obserwacyjne, a nie czas przybycia lub sprawność uczestników.

Rezultat: Trzystacyjna gra o sztuce z przetestowanymi wskazówkami i wariantem stołowym.

Wariant stołowy (wszystkie stanowiska na jednym stole):

Ocena:

Oceń zgodność wskazówki z obiektem oraz zgodność z uzgodnioną trasą; nie deklaruj uniwersalnej dostępności po jednej próbie.

Dostosowanie:

Materiały stanowisk można przynieść do stołu; dopuszczaj wskazanie, opis albo odpowiedź partnerowi.

Częsty błąd:

Wskazówka każe zgadnąć intencję autora. Zastąp ją cechą możliwą do sprawdzenia w pracy.

Aktywność 146

Słuchowisko z własną okładką

Klasy 6–8 • 3 x 45 min

Cel: Zespoły zrealizują słuchowisko i zgodną okładkę, porównując zapowiedź wizualną z treścią nagrania.

Materiały: Własny scenariusz, szkolne urządzenie do nagrania przygotowane przez nauczyciela, ciche źródła efektów, papier, kredki.

1. 1. Czwórki planują okołominutową fikcyjną historię oraz dzielą tekst, wykonanie, efekty i okładkę. Ustal dobrowolne użycie głosu i brak automatycznej publikacji.

2. Grupy piszą scenę z celem, przeszkodą i zmianą. Próbują własnych efektów, zaznaczając moment wejścia oraz koniec i zachowując czytelność wypowiedzi.

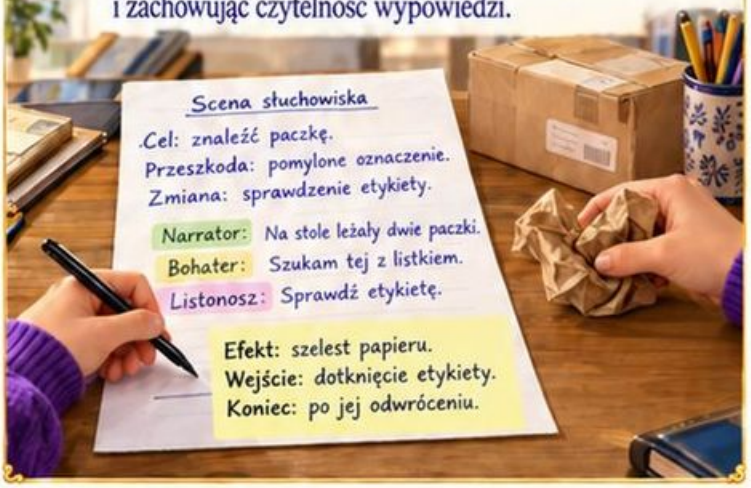

3. 3. Zespoły nagrywają w uzgodnionych warunkach i odsłuchują próbę. Poprawiają jedno przejście; okładka wybiera motyw obecny w historii, bez zdradzania całego przebiegu.

4. 4. Odbiorcy porównują oczekiwanie po okładce z odczytem nagrania. Autorzy zmieniają mylący motyw albo nieczytelną scenę i przedstawiają dowód zgodności.

Rezultat: Okołominutowe autorskie słuchowisko z okładką oraz poprawką po odbiorze.

Przykład projektu, nie gotowe nagranie.

Ocena:
Oceń spójność zapowiedzi i treści, autorstwo oraz synchronizację; nagranie nie wymaga prywatnych historii uczestników.

Dostosowanie:
Można redagować tekst, prowadzić sygnały lub projektować okładkę; nauczyciel może przeczytać role za zgodą grupy.

Częsty błąd:
Okładka obiecuje inne zdarzenie. Wróć do konkretnej zmiany sytuacji obecnej w słuchowisku.

Aktywność 147

Kronika projektu w obrazach

Klasy 5–8 • 2 × 45 min

Cel: Klasa opracuje wizualną kronikę wcześniejszego projektu, wybierając ślady decyzji i zmian zamiast samych najładniejszych rezultatów.

Materiały: Własne szkice, próby i notatki istniejącego projektu, papier, ołówki, kopie zdjęć za zgodą autorów.

1. Zespoły dzielą wybór materiałów, kolejność, podpisy oraz kontrolę autorstwa. Ustal pytanie o rozwój projektu i wybierzcie najwyżej sześć kluczowych śladów.

2. Grupy porównują szkic, próbę i rezultat. Przy każdym wskazują obserwację oraz decyzję; zachowują nieudaną próbę, jeśli wyjaśnia późniejszą poprawkę.

3. Zespoły układają kronikę i łączą etapy strzałkami. Podpisy objaśniają powód zmiany, nie tylko datę ani ogólne stwierdzenie *było trudno*.

4. Odbiorcy odtwarzają przebieg z panelu. Autorzy poprawiają brakujące połączenie oraz wskazują pytanie, które można wykorzystać w następnym projekcie.

Rezultat: Kronika do sześciu etapów z widocznymi decyzjami i śladami korekty.

Przykład demonstracyjny — własny model papierowy

Ocena:
Oceń uzasadnienie wyboru i czytelny związek próby z decyzją; dokumentacja nie wymaga fotografowania osób.

Dostosowanie:
Można dyktować podpis, wskazywać ślady albo pracować na dużych kopiach bez obsługi urządzenia.

Częsty błąd:
Panel zawiera wyłącznie efekt końcowy. Dodaj próbę, która pokazuje, skąd wzięła się istotna zmiana.

Aktywność 148

Galeria otwarta na komentarze

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Zespoły poprowadzą galerię z komentarzami opartymi na obserwacji, wykorzystując informację odbiorców do jednej uzasadnionej poprawki.

Materiały: Własne prace wybrane za zgodą autorów, papierowe komentarze, ołówki, czytelne podpisy.

1

1. Grupy dzielą wybór prac, mediację, zbieranie odpowiedzi i podsumowanie. Ustal komentarz do decyzji w pracy, bez ocen wyglądu lub charakteru osoby.

2

2. Zespoły przygotowują pytanie do odbiorcy i jedno kryterium. Obserwacja ma wskazywać fragment; interpretacja lub propozycja powinny mieć podaną podstawę.

3

3. Odbiorcy oglądają galerie, zapisując dowód i pytanie albo sugestię, Mediatorzy proszą o doprecyzowanie, nie wymuszając pochwały ani zgodności gustu.

4

4. Autorzy grupują komentarze i wybierają jedną zmianę zgodną z celem. Wyjaśniają, którą uwagę wykorzystali i dlaczego, bez obowiązku przyjęcia każdej sugestii.

Rezultat: Galeria z komentarzami i odpowiedzią autorów na informację zwrotną.

Przykład demonstracyjny

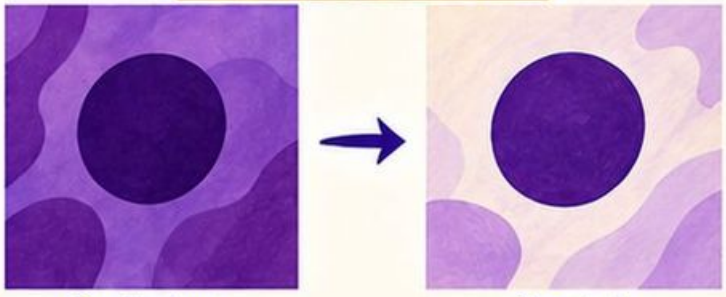

Przed zmianą — Po zmianie

Ocena:
Oceń powiązanie komentarza z fragmentem oraz sens decyzji; liczba pozytywnych ocen nie jest miarą wartości osoby.

Dostosowanie:
Można przekazać komentarz ustnie, wskazaniem albo przez partnera; wystąpienie nie jest konieczne.

Częsty błąd:
Uwagi są ogólnym podoba mi się. Poproś o szczegół, jego działanie i pytanie do autora.

Aktywność 149

Sztuka z ograniczonego zestawu

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Grupy rozwiążą wspólne zadanie z ograniczonego zestawu, porównując strategie konstrukcji i uzasadnienie wykorzystania materiałów.

Materiały: Na zespół: trzy arkusze papieru, cztery krótkie paski taśmy, ołówek; jednakowy papierowy znacznik.

1. Czwórki mają zbudować stojącą bramkę, przez którą przejdzie znacznik. Dzielą plan, składanie, kontrolę zasobów i próbę, bez dokładania innych materiałów.

2. Grupy szkicują dwa rozwiązania, wybierają jedno i przydzielają arkusze. Papier można zginać; nie ma obowiązku wykorzystania całej puli.

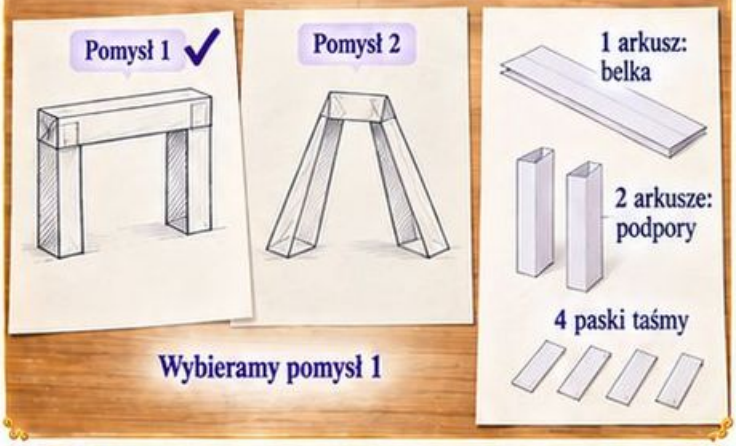

3. Zespoły sprawdzają stanie bez podtrzymywania i przejście znacznika. Zapisują problem, poprawiają jedną część i ponawiają tę samą próbę.

Problem: za wąskie podstawy, bramka się chwiała.

Rozwiązanie: poszerzono podstawy z tego samego arkusza, użyto tych samych materiałów.

4. Odbiorcy porównują strategie przy tych samych zasobach. Autorzy wyjaśniają decyzję materiałową i jej skutek, bez ustalania zwycięzcy według samej wysokości.

Rezultat: Bramka z przejściem oraz porównaniem planu, próby i poprawki.

Ocena:

Oceń spełnienie dwóch warunków i kontrolę zestawu; stabilność w próbie nie oznacza odporności na obciążenie człowiekiem.

Dostosowanie:

Można kierować składaniem partnera, planować albo prowadzić test znacznika; format materiału dobierz do możliwości grupy.

Częsty błąd:

Zespół zużywa taśmę przed próbą. Zostaw część zasobu na korektę albo wybierz połączenie przez zgięcie.

Aktywność 150

Publiczność współtworzy dzieło

Klasy 5–8 • 45 min

Cel: Zespoły zaprojektują pracę współtworzoną przez odbiorców, obserwując, jak jasna reguła wpływa na zmiany wspólnego układu.

Materiały: Podkład, na zespół dwanaście lekkich papierowych kształtów, karta reguły, ołówki; bez danych osobowych.

1. Trójki dzielą projekt, prowadzenie udziału i obserwację. Ustal jedną zasadę, na przykład dokładanie kształtu w relacji do poprzedniego; uczestnictwo pozostaje dobrowolne.

2. Grupy przygotowują układ początkowy i instrukcję. Zapisują dozwoloną zmianę, limit dwunastu wkładów oraz czytelny moment zakończenia.

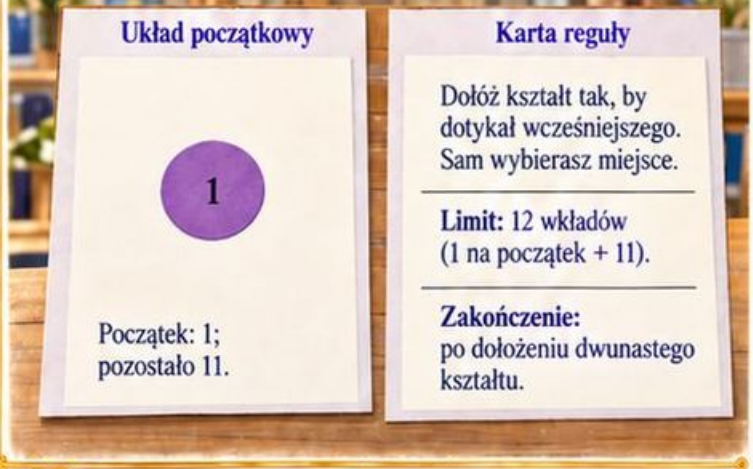

3. Odbiorcy kolejno dodają element albo obserwują. Prowadzący wyjaśnia regułę bez narzucania konkretnej decyzji, a obserwator zabisuje zmianę po kilku wkładach.

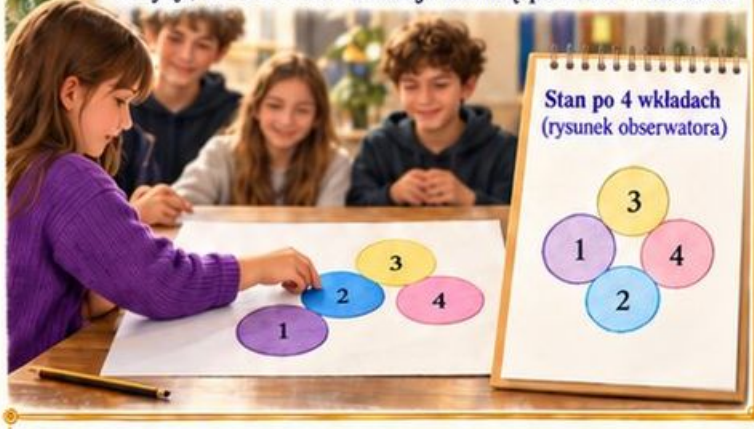

4. Autorzy porównują stan początkowy i końcowy, zbierając odczyt uczestników. Poprawiają niejasną instrukcję i wyjaśniają różnicę między regułą a indywidualnym wyborem.

Rezultat: Ukończona praca partycypacyjna z zapisem reguły i przemiany po maksymalnie dwunastu wkładach.

Ocena:

Oceń rozumienie zasad oraz udokumentowaną zmianę; większa liczba uczestników nie oznacza automatycznie wartościowszej pracy.

Dostosowanie:

Wkład można wskazać partnerowi lub opisać; obserwacja bez dokładania jest równoważnym wyborem udziału.

Częsty błąd:

Instrukcja ustala dokładnie każdy ruch, usuwając wybór. Pozostaw jedną realną decyzję odbiorcy w określonej granicy.

Aktywność 151

Portfolio wspólnego roku

Klasy 5–8 i szkoły ponadpodstawowe • 2 × 45 min

Cel: Klasa opracuje portfolio roku, uzasadniając rozwój śladami obserwacji, decyzji i poprawek.

Materiały: Dokumenty własnych projektów, szkice, próby, notatki, kopie prac za zgodą autorów, papier, ołówki.

1

1. Wybierzcie zapisy z początku, środka i końca wspólnej pracy. Zespoły dzielą selekcję, podpisy, kolejność oraz kontrolę zgód autorów.

2

2. Grupy uzgadniają trzy kryteria: obserwację, uzasadnianie i poprawianie. Wybierają najwyżej sześć śladów, wskazując dowód rozwoju, nie ranking uczestników.

3

3. Zespoły układają rozdziały portfolio. Łączą próbę z późniejszą decyzją, opisując zmianę oraz trudność, która nadal wymaga pracy.

4

4. Odbiorcy odtwarzają wątek uczenia się, Autorzy poprawiają brakujące uzasadnienie, a klasa zamyka portfolio wspólnym pytaniem na kolejny etap.

Rezultat: Wspólne portfolio z kryteriami wyboru, śladami rozwoju i pytaniem na przyszłość.

Przykład demonstracyjny, nie dokumentacja prawdziwej klasy

Ocena:

Oceń związek dokumentu z twierdzeniem o zmianie; efektowny rezultat bez śladów procesu nie wyjaśnia uczenia się.

Dostosowanie:

Można dyktować podpis, wybierać dokumenty lub prowadzić rozmowę; fotografie osób i publiczne ujawnianie prywatnych materiałów nie są wymagane.

Częsty błąd:

Portfolio zawiera wyłącznie najlepsze prace. Dodaj próbę i poprawkę, które pokazują, jak powstała decyzja.

Źródła i dalsze sprawdzanie

1 / 2

ID projektu; luki są celowe.

[21001, 21002, 12001] Getty: elementy sztuki, kompozycja i analiza formalna.

[3, 7, 8, 13, 77, 703] ZPE: barwa, perspektywa, rzeźba, architektura antyczna i symetria.

[21003, 21004, 41001] ZPE: kompozycja, barwy i alfabet polski.

[82, 19001] National Gallery: perspektywa i rozmowa o obrazie.

[12002] National Portrait Gallery: analiza portretu.

[701, 802] V&A: wzór i komunikacja graficzna.

[705] Muzeum Etnograficzne w Krakowie: udokumentowane wzory haftu.

[803] USWDS: typografia. **[804] W3C:** informacja i kolor. **[805] ONS:** wykresy. **[806] ZPE:** siatki brył.

[1001, 1007] NGA: rzeźba i materiały. **[1002] NMWA:** rzeźba. **[1003] Hirshhorn:** równowaga. **[1005] Salford:** glina.

[1006] Harvard Project Zero: konstrukcja. **[1008] Sculpture by the Sea:** słownik. **[1101, 1102, 1104] ZPE:** architektura.

[1103] Fundusze Europejskie: dostępność. **[1105, 13001] NID:** dziedzictwo i dokumentacja. **[13002] ICOM:** muzeum.

Adresy i przypisanie do aktywności: Bibliografia-Atividades.html.

Scenariusze i ilustracje są autorskie; źródła wspierają pojęcia.

Źródła i dalsze sprawdzanie

2 / 2

ID projektu; luki są celowe.

[13003] Muzeum w Łowiczu / POLIN: zbiory. [13004] MNWr: wycinanka. [13005, 13006, 13007] NIM / MSN: ochrona, dostępność i opis.

[13008] Creative Commons: licencje. [608] UODO / Fundacja Orange: wizerunek. [919] National Galleries of Scotland: związek z miejscem.

[101, 103, 104, 106, 107, 108, 1011, 1012, 15002] ZPE: elementy muzyki, rytm, formy, instrumenty, film i akompaniament.

[105] PW / ZPE: barwa dźwięku; słownik ZPE: [18008] BBC / Anchorage Museum: zapis graficzny. [15001] WHO: słuchanie.

[112, 119, 1110, 1111, 18006] Instytut Teatralny: działanie, dźwięk i gest. [113] Teatr Opole: animacja. [115] DOK Ursynów: improwizacja.

[114, 117, 1112] ZPE: postać, scenografia i światło. [116] Uniwersytet Dzieci: cienie.

[121, 122, 124, 125, 17001] British Columbia / ACARA / NSW / One Dance UK: ruch i uczestnictwo.

[18001] NGA: współdziałanie mediów. [18002, 18004] ACMI: film. [18003] Museums Victoria: storyboard. [18007] MoMA: książka artystyczna. [18009] Harvard: refleksja.

[19003] Victoria Education: wnioskowanie. [19005] ZPE: argumentacja. [20005] Centrum Nauki Kopernik: prototypowanie.

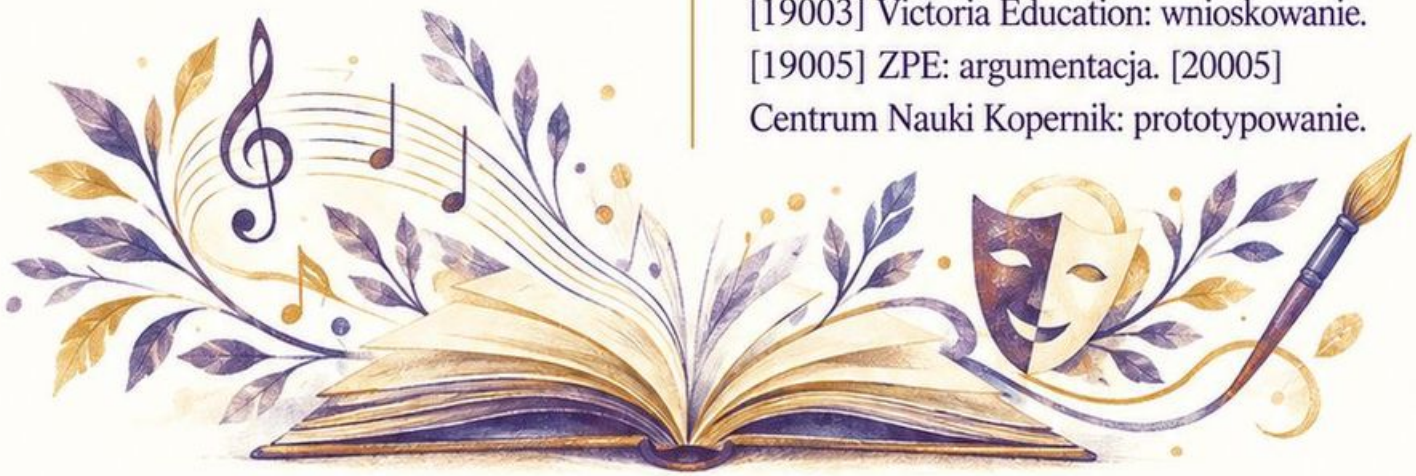

Adresy i przypisanie do aktywności: Bibliografia-Atividades.html. Scenariusze i ilustracje są autorskie; źródła wspierają pojęcia.